

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-060-137-21

Druk nr 1244
Warszawa, 1 czerwca 2021 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek

na podstawie art. 26 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych przekazują Sejmowi

- Informację o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2020 r.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Rozwoju, Pracy i Technologii.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

MINISTERSTWO ROZWOJU, PRACY I TECHNOLOGII

**Informacja o realizacji ustawy
o specjalnych strefach ekonomicznych**

Stan na 31 grudnia 2020 r.

Warszawa, maj 2021 r.

Spis treści

<i>Synteza</i>	3
<i>Wprowadzenie</i>	4
<i>I. Zmiany legislacyjne</i>	5
<i>II. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych</i>	6
<i>III. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych</i>	11
<i>IV. Spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi</i>	37
<i>Podsumowanie</i>	65
<i>Mapa specjalnych stref ekonomicznych w Polsce</i>	67

Synteza

Niniejszy dokument został przygotowany w związku z art. 26 *ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1670), zwanej dalej „*ustawą o sse*”, który nakłada na Radę Ministrów obowiązek przedstawiania Sejmowi informacji o realizacji *ustawy o sse* wraz ze sprawozdaniem z wykonania budżetu.

Dokument zawiera informacje dotyczące funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. i obejmuje, tak jak w raportach za poprzednie lata, następujące zagadnienia:

- lokalizację i stopień zagospodarowania każdej ze stref,
- efekty funkcjonowania stref z uwzględnieniem liczby udzielonych zezwoleń, utworzonych miejsc pracy, wartości i struktury branżowej zrealizowanych inwestycji oraz krajów pochodzenia kapitału,
- działalność spółek zarządzających strefami.

W 2020 r. łączny obszar stref nie uległ zmianie i wynosił 22 949,5 ha. Średni stopień zagospodarowania stref wzrósł natomiast do poziomu 66,9%, a więc o 2,16%.

Na koniec 2020 r. przedsiębiorcy posiadali 2 289 ważnych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie stref.

W 2020 r. skumulowana wartość zainwestowanego kapitału wyniosła blisko 145,9 mld zł, co oznacza wzrost o prawie 13,9 mld zł, czyli o 10,52% w stosunku do roku poprzedniego.

Na koniec grudnia 2020 r. inwestorzy zatrudniali łącznie ponad 385 tys. pracowników. W stosunku do 2019 r. ich liczba zmniejszyła się o ponad 2,9 tys., tj. o 0,76%. Wzrosła natomiast liczba nowych miejsc pracy, choć przyrost ten był niewielki i wyniósł ok. 1 tys. etatów.

Zainwestowany w strefach kapitał w niespełna 62% pochodził z pięciu krajów, tj.: Polski, Niemiec, Holandii, Luksemburga i USA. Struktura branżowa inwestycji nie uległa istotnym zmianom. Te same sektory działalności zajmują trzy pierwsze pozycje. Największy udział w skumulowanej wartości inwestycji mieli przedsiębiorcy z branży motoryzacyjnej (prawie 27,6%). Kolejne miejsca zajęli producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (niespełna 9,1%) oraz wyrobów metalowych (ok. 7,4%).

Największa koncentracja branżowa charakteryzowała strefę katowicką. W 2020 r. na branżę wiodącą w tej strefie przypadło 56,7%. Tradycyjnie wysoki udział branży dominującej miała też strefa legnicka (50,4%). W strefach: wałbrzyskiej, słupskiej i suwalskiej udział branży dominującej również był wysoki i przekroczył 40% wartości inwestycji. W strefach: legnickiej, katowickiej i wałbrzyskiej dominującą branżą była motoryzacja, a w słupskiej i suwalskiej – przetwórstwo drewna.

W 2020 r. spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi przeznaczyły na promocję ok. 5,06 mln zł. Z kolei na budowę infrastruktury na obszarze stref wydatkowano 286,2 mln zł, przy czym nakłady spółek zarządzających stanowiły 18,4%. Pozostała część wydatków została sfinansowana przez gminy, gestorów mediów oraz Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad.

Wprowadzenie

Specjalna strefa ekonomiczna to wyodrębniona administracyjnie część terytorium Polski, gdzie przedsiębiorcy realizujący nowe inwestycje mogą korzystać z pomocy regionalnej w formie zwolnienia dochodu uzyskanego z działalności określonej w zezwoleniu od podatku dochodowego.

W Polsce istnieje 14 specjalnych stref ekonomicznych, tj.: kamiennogórska, katowicka, kostrzyńsko-słubicka, krakowska, legnicka, łódzka, mielecka, pomorska, śląska, starachowicka, suwalska, tarnobrzaska, wałbrzyska oraz warmińsko-mazurska.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami strefy będą funkcjonowały do końca 2026 r.

Zasady korzystania z pomocy publicznej przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia wydane do końca 2000 r. zostały wynegocjowane z Komisją Europejską i określa je *ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw* (Dz. U. poz. 1840, z późn. zm.).

Przedsiębiorcy posiadający zezwolenia udzielone po 1 stycznia 2001 r. korzystają z pomocy publicznej w formie zwolnień podatkowych na zasadach całkowicie zgodnych z prawem UE obowiązującym w dniu wydania zezwolenia.

Na przestrzeni lat zasady udzielania pomocy w strefach ulegały zmianom, przy czym najistotniejsze modyfikacje wynikały z unijnych regulacji dotyczących udzielania pomocy publicznej, w szczególności regionalnej pomocy inwestycyjnej. Znalazło to odzwierciedlenie w funkcjonowaniu w przeszłości kilku programów pomocowych dotyczących stref.

Ostatni program pomocowy dotyczący specjalnych stref ekonomicznych, zgodny z regulacjami unijnymi dotyczącymi pomocy regionalnej, w szczególności z *rozporządzeniem Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającym niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu* (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1, z późn. zm.), został zarejestrowany pod numerem SA.40523(2015/X) i pierwotnie miał obowiązywać do końca 2020 r. Na program ten składały się akty prawne regulujące zasady udzielania pomocy w strefach, a więc *ustawa o sse, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom działającym na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 121), a także 14 rozporządzeń ministra właściwego do spraw gospodarki (odrębnych dla każdej strefy) w sprawie przetargów i rokowań mających na celu wyłonienie przedsiębiorców, którzy uzyskają zezwolenia na działalność w strefach. Rozporządzenia dotyczące przetargów i rokowań były wydane na podstawie art. 17 ust. 1a *ustawy o sse*, który z dniem 16 czerwca 2019 r. został uchylony przez *ustawę z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1752), zwaną dalej „*ustawą o wni*”. Uchylenie ww. przepisu *ustawy o sse* i wynikające z tego wygaśnięcie ww. rozporządzeń dotyczących przetargów i rokowań było konsekwencją wprowadzenia na mocy *ustawy o wni* instrumentu wsparcia nowych inwestycji zastępującego specjalne strefy ekonomiczne.

I. Zmiany legislacyjne

W dniu 29 lutego 2020 r. weszła w życie *ustawa z dnia 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 284), na mocy której zmieniono art. 7 ust. 1 *ustawy o sse* dotyczący składu rady nadzorczej spółki zarządzającej strefą, w stosunku do której Skarb Państwa posiada większość głosów, które mogą być oddane na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników. Skład rady nadzorczej takiej spółki zarządzającej został rozszerzony z 5 do 6 osób. Dodatkowym członkiem rady nadzorczej został przedstawiciel ministra właściwego do spraw aktywów państwowych.

Na mocy *ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19* (Dz. U. poz. 1086, z późn. zm.), która weszła w życie w dniu 24 czerwca 2020 r., w *ustawie o sse* wprowadzono drobne zmiany porządkowe. Polegały one na:

- uchyleniu przepisów określających rodzaje inwestycji, których realizacja umożliwiała włączenie w granice specjalnych stref ekonomicznych gruntów stanowiących własność lub użytkowanie wieczyste podmiotów innych niż zarządzający, Skarb Państwa, jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, jednostka samorządu terytorialnego i związek komunalny, czyli tzw. gruntów prywatnych,
- uchyleniu przepisu stanowiącego upoważnienie dla Rady Ministrów do wydania rozporządzenia określającego kryteria dotyczące warunków, których spełnienie uprawniało do objęcia gruntów prywatnych specjalną strefą ekonomiczną,
- usunięciu z przepisu definiującego warunek zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie włączonym do strefy jako grunt prywatny odwołania do wymagań wynikających z ww. rozporządzenia Rady Ministrów.

II. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych

Zgodnie z art. 5 ust. 1 *ustawy o sse* statusem strefy mogły być objęte grunty stanowiące własność zarządzającego, Skarbu Państwa, jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego i związku komunalnego albo będące w użytkowaniu wieczystym zarządzającego lub jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, czyli tzw. grunty publiczne. Kryteria włączania do stref takich gruntów określała *Koncepcja rozwoju specjalnych stref ekonomicznych*, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 27 stycznia 2009 r.

W świetle art. 5 ust. 3 *ustawy o sse* możliwe było także obejmowanie strefą gruntów stanowiących własność lub użytkowanie wieczyste innych podmiotów, tzw. gruntów prywatnych, z zastrzeżeniem spełnienia jednego z warunków określonych w pkt 1–4. Warunki te dotyczyły projektów inwestycyjnych, które miały być realizowane na takich terenach (zdefiniowane zostały wymagania dotyczące parametrów inwestycji lub rodzaju działalności) i korekcyjnej zmiany granic – tzw. kryterium niezbędności dopuszczającego włączenie nie więcej niż 2 ha na rzecz pełnej realizacji rozpoczętej inwestycji.

W dniu 16 czerwca 2019 r. weszła w życie zmiana art. 5a ust. 1 *ustawy o sse*, wprowadzona na mocy *ustawy o wni*, likwidująca możliwość zmiany granic i obszaru specjalnych stref ekonomicznych. Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 5a ust. 1 *ustawy o sse* dopuszczalne jest jedynie połączenie lub zniesienie strefy przed upływem okresu, na jaki została ona ustanowiona.

Ostatnia zmiana granic specjalnej strefy ekonomicznej miała miejsce w 2019 r. i dotyczyła strefy krakowskiej.

Zatem na koniec 2020 r., podobnie jak rok wcześniej, specjalne strefy ekonomiczne obejmowały tereny zlokalizowane w 186 miastach i 311 gminach. Łączna powierzchnia stref w Polsce wynosiła 22 949,5 ha.

Lokalizację i wielkość specjalnych stref ekonomicznych przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych na koniec 2020 r.

Lp.	Strefa <i>województwo</i>	Obszar (w ha)	Lokalizacja strefy
1	Kamiennogórska <i>dolnośląskie, wielkopolskie</i>	540,8285	<u>miasta</u> : Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Kowary, Lubań, Ostrów Wielkopolski, Piechowice, Zgorzelec <u>gminy</u> : Bolków, Gryfów Śląski, Janowice Wielkie, Kamienna Góra, Lubań, Lubawka, Lwówek Śląski, Mirsk, Nowogrodziec, Prusice, Żmigród
2	Katowicka <i>małopolskie, opolskie, śląskie</i>	2 749,3570	<u>miasta</u> : Bielsko-Biała, Bieruń, Bytom, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jastrzębie-Zdrój, Katowice, Kędzierzyn-Koźle, Knurów, Lubliniec, Myszków, Orzesze, Piekary Śląskie, Racibórz, Rybnik, Siemianowice Śląskie, Sławków, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Wodzisław Śląski, Zabrze, Zawiercie, Żory <u>gminy</u> : Czechowice-Dziedzice, Czerwionka-Leszczyny, Głuchołazy, Godów, Gogolin, Kietrz, Koniecpol, Krapkowice, Krzepice, Lędziny, Miedźna, Myślenice, Ogrodzieniec, Olesno, Pawłowice, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Rudziniec, Siewierz, Strzelce Opolskie, Ujazd, Węgierska Górka, Woźniki
3	Kostrzyńsko-Słubicka <i>lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie</i>	2 248,9669	<u>miasta</u> : Białogard, Gniezno, Gorzów Wielkopolski, Gubin, Kostrzyn nad Odrą, Nowa Sól, Piła, Poznań, Szczecin, Wągrowiec, Zielona Góra, Żagań, Żary <u>gminy</u> : Barlinek, Buk, Bytom Odrzański, Chodzież, Czerwieńsk, Dębno, Dobiegniew, Drezdenko, Golczewo, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Gubin, Kamień Pomorski, Kargowa, Karlino, Kłodawa, Koźuchów, Krosno Odrzańskie, Krzeszyce, Kwilcz, Lipno, Lubsko, Łobez, Międzychód, Międzyrzecz, Myślibórz, Nowogard, Nowy Tomyśl, Pełczyce, Płoty, Przemęt, Rzepin, Santok, Sieraków, Skwierzyna, Słubice, Stęszew, Strzelce Krajeńskie, Sulechów, Sulęcín, Swarzędz, Śmigiel, Witnica, Wronki, Zwierzyn, Żagań
4	Krakowska <i>małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie</i>	1 015,6129	<u>miasta</u> : Bochnia, Bukowno, Kraków, Krosno, Limanowa, Nowy Sącz, Nowy Targ, Oświęcim, Sucha Beskidzka, Tarnów <u>gminy</u> : Andrychów, Babice, Bobowa, Bochnia, Boguchwała, Chełmek, Chełmiec, Chrzanów, Czorsztyn, Dąbrowa Tarnowska, Dobczyce, Drwinia, Gdów, Jędrzejów, Klucze, Niepołomice, Nowa Sarzyna, Nowe Brzesko, Skawina, Słomniki, Stary Sącz, Szczurowa, Trzebinia, Tuchów, Wolbrom, Zabierzów, Zakliczyn, Zator

Lp.	Strefa <i>województwo</i>	Obszar (w ha)	Lokalizacja strefy
5	Legnicka <i>dolnośląskie, lubuskie</i>	1 361,3405	<u>miasta</u> : Chojnów, Głogów, Legnica, Lubin, Zgorzelec, Złotoryja <u>gminy</u> : Chojnów, Gromadka, Iłowa, Kostomłoty, Legnickie Pole, Miękinia, Miłkowice, Polkowice, Prochowice, Przemków, Radwanice, Środa Śląska
6	Łódzka <i>łódzkie, mazowieckie, wielkopolskie</i>	1 764,8946	<u>miasta</u> : Bełchatów, Brzeziny, Kalisz, Koło, Konstantynów Łódzki, Kutno, Łęczyca, Łowicz, Łódź, Ozorków, Piotrków Trybunalski, Płock, Pruszków, Raciąż, Radomsko, Rawa Mazowiecka, Sieradz, Skierniewice, Sochaczew, Tomaszów Mazowiecki, Turek, Warszawa, Zduńska Wola, Zgierz, Żyrardów <u>gminy</u> : Aleksandrów Łódzki, Brójce, Kleszczów, Koluszki, Krośniewice, Ksawerów, Nowe Skalmierzyce, Opoczno, Ostrzeszów, Paradyż, Przykona, Rozprza, Sławno, Stryków, Tomaszów Mazowiecki, Ujazd, Widawa, Wieluń, Wola Krzysztoporska, Wolbórz, Wróblew, Żelów, Zgierz, Żychlin
7	Mielecka <i>lubelskie, małopolskie, podkarpackie, śląskie zachodniopomorskie</i>	1 723,9743	<u>miasta</u> : Chełm, Częstochowa, Dębica, Gorlice, Jarosław, Jasło, Krasnystaw, Kraśnik, Krosno, Leżajsk, Lubaczów, Lubartów, Lublin, Łańcut, Mielec, Międzyrzec Podlaski, Radzyń Podlaski, Rzeszów, Sanok, Szczecin, Zamość <u>gminy</u> : Brzozów, Dębica, Głogów Małopolski, Jedlicze, Kolbuszowa, Leżajsk, Łańcut, Ostrów, Radomyśl Wielki, Rejowiec Fabryczny, Ropczyce, Sędziszów Małopolski, Strzyżów, Trzebownisko, Zagórz
8	Pomorska <i>kujawsko-pomorskie, lubelskie, pomorskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie</i>	2 246,2929	<u>miasta</u> : Białą Podlaska, Brodnica, Bydgoszcz, Czarnków, Gdańsk, Gdynia, Grudziądz, Inowrocław, Kwidzyn, Lipno, Łeba, Malbork, Piła, Rypin, Stargard, Starogard Gdański, Tczew, Toruń, Włocławek <u>gminy</u> : Barcin, Chojnice, Czarna Woda, Czarnków, Człuchów, Gniewino, Grudziądz, Janikowo, Kowalewo Pomorskie, Krokowa, Liniewo, Lipno, Łysomice, Nakło nad Notecią, Pakość, Police, Solec Kujawski, Sztum, Świecie, Tczew, Wąbrzeźno
9	Słupska <i>pomorskie, zachodniopomorskie</i>	910,1585	<u>miasta</u> : Darłowo, Koszalin, Lębork, Słupsk, Szczecinek, Ustka, Wałcz <u>gminy</u> : Biesiekierz, Czarne, Debrzno, Kalisz Pomorski, Karlino, Polanów, Słupsk, Tychowo
10	Starachowicka <i>lubelskie, łódzkie, mazowieckie, opolskie, świętokrzyskie</i>	707,9814	<u>miasta</u> : Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Puławy, Skarżysko-Kamienna, Starachowice <u>gminy</u> : Bliżyn, Iłża, Końskie, Mniszków, Morawica, Piekoszów, Połaniec, Puławy, Sędziszów, Staszów, Stąporków, Suchedniów, Szydłowiec, Tułowice

Lp.	Strefa <i>województwo</i>	Obszar (w ha)	Lokalizacja strefy
11	Suwalska <i>mazowieckie, podlaskie, warmińsko-mazurskie</i>	662,9506	<u>miasta</u> : Augustów, Białystok, Bielsk Podlaski, Ełk, Grajewo, Hajnówka, Łomża, Olecko, Ostrów Mazowiecka, Sejny, Suwałki <u>gminy</u> : Czyżew, Gołdap, Małkinia Górna, Narewka, Nowogród, Siemiatycze, Suwałki, Szczuczyn, Zabłudów
12	Tarnobrzaska <i>dolnośląskie, lubelskie, podkarpackie, podlaskie, mazowieckie, świętokrzyskie</i>	1 877,9531	<u>miasta</u> : Gostynin, Jasło, Kraśnik, Łuków, Pionki, Przemyśl, Radom, Siedlce, Stalowa Wola, Tarnobrzeg, Tomaszów Lubelski, Włodawa <u>gminy</u> : Baranów Sandomierski, Białobrzegi, Gorzyce, Horodło, Janów Lubelski, Jedlicze, Kobierzyce, Łapy, Łuków, Mińsk Mazowiecki, Nisko, Nowa Dęba, Nowe Miasto nad Pilicą, Opatów, Orły, Ożarów Mazowiecki, Pilawa, Połaniec, Poniatowa, Przasnysz, Rudnik nad Sanem, Ryki, Rymanów, Siedlce, Staszów, Tomaszów Lubelski, Tuczępy, Węgrów, Wierzbica, Wyszków
13	Wałbrzyska <i>dolnośląskie, lubuskie opolskie, wielkopolskie</i>	3 774,5461	<u>miasta</u> : Bielawa, Bolesławiec, Dzierżoniów, Grodków, Jawor, Kalisz, Kłodzko, Kudowa-Zdrój, Leszno, Nowa Ruda, Oleśnica, Oława, Opole, Świdnica, Świebodzice, Wałbrzych, Wrocław <u>gminy</u> : Bolków, Brzeg, Brzeg Dolny, Bystrzyca Kłodzka, Dąbrowa, Długołęka, Dobromierz, Dobroszyce, Góra, Jarocin, Jelcz-Laskowice, Kąty Wrocławskie, Kluczbork, Kłodzko, Kobierzyce, Kościan, Krotoszyn, Książ Wielkopolski, Lewin Brzeski, Łubowo, Męcinka, Namysłów, Niemodlin, Nowa Ruda, Nysa, Oława, Otmuchów, Pleszew, Praszka, Prudnik, Rawicz, Skarbimierz, Stoszowice, Strzegom, Strzelin, Syców, Szprotawa, Śrem, Świdnica, Świebodzin, Twardogóra, Wądroże Wielkie, Wiązów, Wołów, Września, Ząbkowice Śląskie, Żarów
14	Warmińsko-Mazurska <i>mazowieckie, warmińsko- mazurskie</i>	1 364,6770	<u>miasta</u> : Bartoszyce, Braniewo, Ciechanów, Działdowo, Elbląg, Iława, Kętrzyn, Lidzbark Warmiński, Mława, Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztyn, Ostrołęka, Ostróda, Płońsk <u>gminy</u> : Barczewo, Bartoszyce, Biskupiec, Ciechanów, Dobre Miasto, Działdowo, Iława, Iłowo-Osada, Kurzętnik, Morąg, Nidzica, Olecko, Olsztynek, Orneta, Orzysz, Ostróda, Pasłęk, Piecki, Pisz, Pomiechówek, Stawiguda, Szczytno, Węgorzewo, Wielbark, Zakroczym, Zalewo, Żuromin
Razem		22 949,5343	

Zagospodarowanie obszaru stref

Stopień zagospodarowania obszaru stref przedstawia tabela 2. Do kategorii gruntów zagospodarowanych została zaliczona powierzchnia zajęta przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy lub decyzję o wsparciu (wydaną na podstawie *ustawy o wni*) dla inwestycji planowanej do realizacji w strefach, nieruchomości zajęte przez przedsiębiorców działających bez zezwolenia lub decyzji (niezależnie od tego czy je posiadali, czy nie), a także grunty zajęte pod infrastrukturę.

Tabela 2. Zagospodarowanie obszaru stref wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 r.

Lp.	Strefa	Obszar strefy (w ha)	Grunty zagospodarowane (w ha)	Grunty niezagospodarowane (w ha)	Stopień zagospodarowania gruntów (w %)
1	Kamiennogórska	540,8285	271,3054	269,5231	50,16
2	Katowicka	2 749,3570	2 086,2890	663,0680	75,88
3	Kostrzyńsko-Słubicka	2 248,9669	1 492,2876	756,6793	66,35
4	Krakowska	1 015,6129	683,3924	332,2205	67,29
5	Legnicka	1 361,3405	484,0404	877,3001	35,56
6	Łódzka	1 764,8946	1 232,3999	532,4947	69,83
7	Mielecka	1 723,9743	1 415,4288	308,5455	82,10
8	Pomorska	2 246,2929	1 621,6678	624,6251	72,19
9	Słupska	910,1585	410,7120	499,4465	45,13
10	Starachowicka	707,9814	468,7145	239,2669	66,20
11	Suwalska	662,9506	487,1300	175,8206	73,48
12	Tarnobrzeska	1 877,9531	1 506,3007	371,6524	80,21
13	Wałbrzyska	3 774,5461	2 198,7939	1 575,7522	58,25
14	Warmińsko-Mazurska	1 364,6770	995,6255	369,0515	72,96
Razem		22 949,5343	15 354,0879	7 595,4464	66,90

Na koniec 2020 r. łączny obszar stref był zagospodarowany w 66,90%. Kolejny już raz największym stopniem zagospodarowania terenów charakteryzowała się strefa mielecka (82,10%) i tarnobrzeska (80,21%), a najmniejszym – legnicka (35,56%).

W porównaniu z 2019 r. powierzchnia nieruchomości zagospodarowanych zwiększyła się o 494,75 ha, a więc o 2,16%. Największy wzrost miał miejsce w strefie katowickiej i wyniósł prawie 117,56 ha. Na kolejnych pozycjach znalazły się strefy: kostrzyńsko-słubicka (wzrost o 74,85 ha) i wałbrzyska (o 52,39 ha). Spadek powierzchni zagospodarowanej wystąpił tylko w strefie kamiennogórskiej, przy czym był niewielki i wyniósł niespełna 2 ha.

Zwiększenie stopnia zagospodarowania, przy jednoczesnym wygaszaniu instrumentu stref i braku nowych zezwoleń od 2. połowy 2019 r., był możliwy dzięki wzrostowi wykorzystania terenów strefowych pod realizację inwestycji objętych decyzjami o wsparciu (na podstawie *ustawy o wni*), a więc instrumentu wsparcia, który zastąpił specjalne strefy ekonomiczne.

III. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych

Prezentowane poniżej informacje opracowano na podstawie sprawozdań kwartalnych przekazywanych ministrowi właściwemu do spraw gospodarki przez spółki zarządzające strefami. Sprawozdania te odnoszą się do przedsiębiorców posiadających ważne zezwolenia na działalność w strefie. Pozostali, którzy nie posiadają zezwoleń, nie są objęci sprawozdawczością, gdyż nie ma podstaw prawnych do nałożenia na nich takiego obowiązku. W związku z tym dane o liczbie istniejących miejsc pracy oraz wartości poniesionych inwestycji są niższe niż wielkości faktyczne.

Efekty ekonomiczne poszczególnych stref w dużym stopniu są zdeterminowane położeniem geograficznym obszarów i związanym z tym poziomem rozwoju infrastruktury społeczno-gospodarczej oraz dostępnością wykwalifikowanej kadry. Strefy, które należą do wiodących pod względem liczby udzielonych zezwoleń, wartości inwestycji i liczby utworzonych miejsc pracy, są zlokalizowane w części zachodniej, południowej i centralnej Polski.

Liczba udzielonych zezwoleń

W związku z wejściem w życie *ustawy o wni*, wprowadzającej instrument wsparcia w formie zwolnienia podatkowego dla przedsiębiorców realizujących projekty inwestycyjne na terenie całej Polski w miejsce specjalnych stref ekonomicznych, w 2020 r. nie zostało wydane żadne zezwolenie. Ostatnie zezwolenie wydano w czerwcu 2019 r. w strefie tarnobrzeskiej.

Tabela 3. Liczba ważnych zezwoleń

Lp.	Strefa	31.12.2018 r.		31.12.2019 r.		31.12.2020 r.
		narastająco	wydane w 2018 r.	narastająco	wydane w 2019 r.	narastająco
1	Kamiennogórska	62	3	59	0	58
2	Katowicka	364	39	353	0	334
3	Kostrzyńsko-Słubicka	186	11	175	0	166
4	Krakowska	179	9	168	0	159
5	Legnicka	93	9	89	0	88
6	Łódzka	228	22	219	0	211
7	Mielecka	284	32	260	0	253
8	Pomorska	188	16	167	0	152
9	Słupska	86	9	86	0	85
10	Starachowicka	68	11	68	0	66
11	Suwalska	106	19	96	0	89
12	Tarnobrzeska	221	32	208	1	195
13	Wałbrzyska	343	37	329	0	326
14	Warmińsko-Mazurska	127	11	115	0	107
Razem		2 535	260	2 392	1	2 289

Konsekwencją wygaszania instrumentu specjalnych stref ekonomicznych i braku nowych zezwoleń na działalność w strefach, przy jednoczesnym wyłączeniu z obrotu prawnego znacznej liczby zezwoleń udzielonych przedsiębiorcom w poprzednich latach, był spadek łącznej liczby zezwoleń ważnych na koniec 2020 r. do poziomu 2 289. Wyłączenie z obrotu prawnego zezwoleń w 2020 r. wynikało z wydania decyzji cofających lub stwierdzających wygaśnięcie tych zezwoleń. Największy spadek łącznej liczby ważnych zezwoleń miał miejsce w strefach: katowickiej (o 19), pomorskiej (o 15) i tarnobrzesckiej (o 13). W trzech strefach – kamiennogórskiej, legnickiej i słupskiej – liczba ważnych zezwoleń zmniejszyła się tylko o jedno.

W 2020 r. najwięcej zezwoleń należało do przedsiębiorców działających w strefie katowickiej (334) i wałbrzyskiej (326), a następnie w mieleckiej (253), łódzkiej (211) i tarnobrzesckiej (195). Na podmioty prowadzące działalność na terenie wspomnianych pięciu stref przypadło 57,6% wszystkich zezwoleń ważnych na koniec 2020 r., a więc udział ten niewiele zmienił się w stosunku do 2019 r., w którym wynosił 57,2%.

Całkowita liczba zezwoleń wydanych od początku funkcjonowania stref do końca 2020 r. wyniosła 4 302, z tego 2 013 zostało wyłączonych z obrotu prawnego w związku z cofnięciem, wygaśnięciem, stwierdzeniem nieważności bądź uchycieniem. W 2020 r. utraciło moc 107 zezwoleń, a więc o ponad 27% mniej niż w 2019 r.

Cofnięcie zezwolenia może nastąpić z urzędu w sytuacji niezrealizowania przez przedsiębiorcę określonych w nim warunków. Zezwolenie może być również cofnięte na wniosek samego przedsiębiorcy. Od początku funkcjonowania stref do końca 2020 r. cofnięto 825 zezwoleń, tj. 19,2% ogółu wydanych, zaś w samym 2020 r. – 25 zezwoleń.

Stwierdzenie wygaśnięcia zezwolenia następuje na wniosek przedsiębiorcy lub z mocy prawa w przypadku utraty przez dany podmiot statusu przedsiębiorcy, tj. z dniem wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Przedsiębiorców (z zastrzeżeniem, że wykreślenie z KRS nie wynika z przejęcia spółki przez inny podmiot), zaś w przypadku osoby fizycznej – z dniem wykreślenia z Centralnej Ewidencji i Informacji Działalności Gospodarczej (pod warunkiem, że wykreślenie z ewidencji nie jest skutkiem przekształcenia formy działalności w spółkę kapitałową w oparciu o przepisy art. 584¹ Kodeksu spółek handlowych i zezwolenie nie przeszło na spółkę powstałą z przekształcenia). Ponadto zezwolenie wygasa wraz z upływem terminu, na jaki zostało udzielone. Do końca 2020 r. wygasło 1 180 zezwoleń, co stanowi ponad 27,4% ogólnej liczby zezwoleń wydanych od początku istnienia stref. Tylko w 2020 r. stwierdzono (na wniosek przedsiębiorców) wygaśnięcie 82 zezwoleń. Żadne zezwolenie nie wygasło w związku z upływem terminu jego ważności.

Unieważnienie zezwolenia ma miejsce w przypadku zaistnienia jednej z przesłanek wskazanych w art. 156 Kodeksu postępowania administracyjnego, na przykład naruszenia przepisów o właściwości, wydania decyzji bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa. Od początku funkcjonowania stref minister właściwy do spraw gospodarki unieważnił 7 zezwoleń, przy czym jedna decyzja unieważniająca została uchylona przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie. W związku z wyrokiem sądu (nieprawomocnym) decyzja unieważniająca zezwolenie nie wywołuje skutków prawnych. Zezwolenie to wykazywane jest więc jako ważne.

Uchylenie zezwolenia następuje w sytuacji wystąpienia przesłanki określonej w art. 145 § 1, art. 145a lub w art. 145b Kodeksu postępowania administracyjnego, na przykład ujawnienia istotnych dla sprawy nowych okoliczności faktycznych lub nowych dowodów istniejących w dniu wydania decyzji, które nie były znane organowi wydającemu decyzję, bądź też wydania decyzji w wyniku przestępstwa. Minister właściwy do spraw gospodarki dotychczas uchylił tylko 2 zezwolenia, ostatnie w 2016 r. Podstawą tych decyzji była pierwsza z wyżej przytoczonych okoliczności.

Liczbę ważnych zezwoleń w latach 2018–2020 przedstawia tabela 3. W kolumnie „narastająco” podano zezwolenia wydane od początku istnienia stref i ważne na koniec danego roku.

Nakłady inwestycyjne

Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na podstawie zezwoleń, które były ważne na dzień 31 grudnia 2020 r., ponieśli od początku istnienia stref nakłady inwestycyjne w wysokości 145,88 mld zł. W stosunku do 2019 r. inwestycje wzrosły o ponad 13,88 mld zł, tj. o 10,52%.

Poniższa tabela przedstawia skumulowaną wartość zainwestowanego kapitału w latach 2018–2020 przez podmioty posiadające ważne zezwolenia na koniec danego roku.

Tabela 4. Poniesione nakłady inwestycyjne (narastająco na koniec roku) w mln zł

Lp.	Strefa	2018 r.	2019 r.	2020 r.	Udział w łącznych nakładach w 2020 r. (w %)	Dynamika (rok poprzedni = 100)	
						2019/2018	2020/2019
1	Kamiennogórska	2 701,94	2 916,40	3 017,02	2,07	107,94	103,45
2	Katowicka	19 305,50	22 427,16	27 753,21	19,02	116,17	123,75
3	Kostrzyńsko-Słubicka	8 098,99	8 408,43	8 745,07	6,00	103,82	104,00
4	Krakowska	4 176,17	4 699,03	4 945,35	3,39	112,52	105,24
5	Legnicka	6 308,66	6 898,01	7 136,31	4,89	109,34	103,45
6	Łódzka	14 266,22	15 206,44	15 365,47	10,53	106,59	101,05
7	Mielecka	9 523,64	11 069,14	11 736,58	8,05	116,23	106,03
8	Pomorska	11 158,77	11 475,67	12 974,57	8,89	102,84	113,06
9	Słupska	1 964,38	2 191,70	2 282,31	1,56	111,57	104,13
10	Starachowicka	2 089,83	2 221,17	2 351,19	1,61	106,28	105,85
11	Suwalska	2 877,79	3 042,94	3 187,72	2,19	105,74	104,76
12	Tarnobrzaska	8 486,84	7 839,52	9 888,33	6,78	92,37	126,13
13	Wałbrzyska	24 314,45	27 768,64	30 554,28	20,95	114,21	110,03
14	Warmińsko-Mazurska	3 929,25	5 836,31	5 943,57	4,07	148,54	101,84
Razem		119 202,43	132 000,56	145 880,98	100,00	110,74	110,52

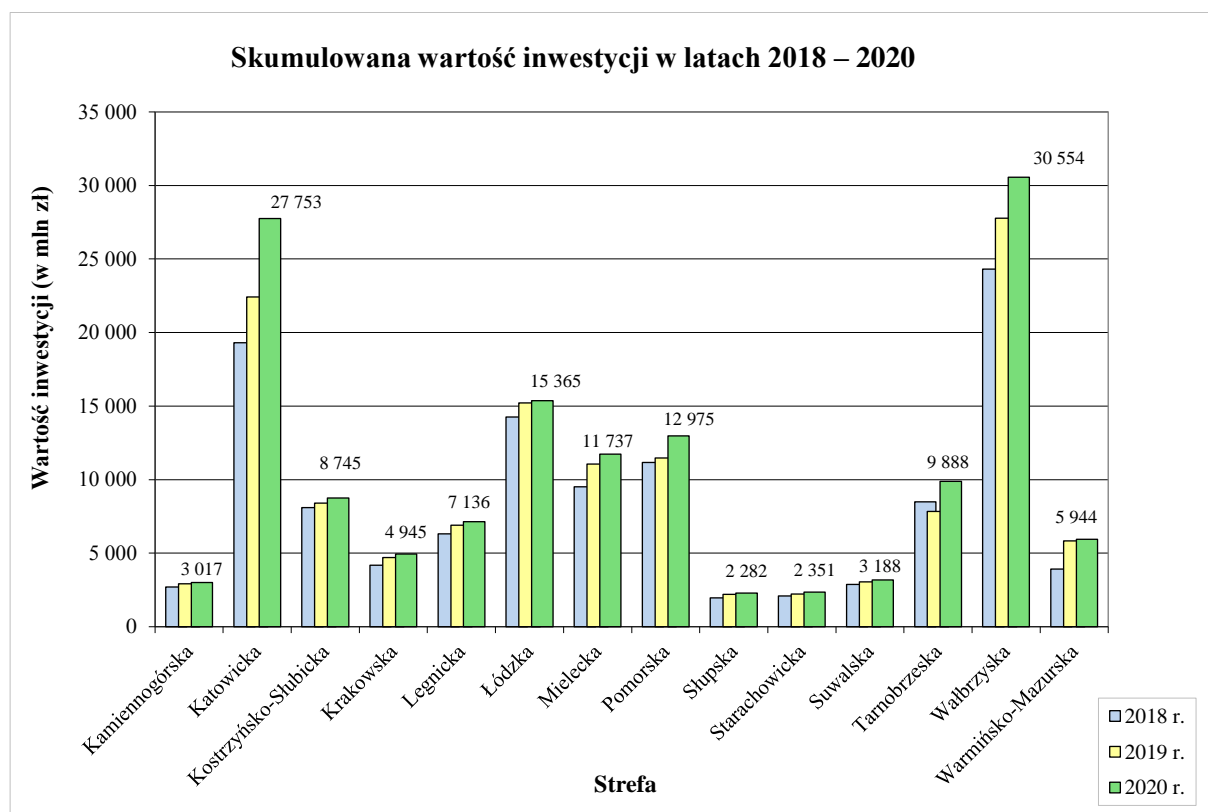
W 2020 r., podobnie jak w latach ubiegłych, największy udział w skumulowanej wartości inwestycji miały strefy: wałbrzyska – 20,94%, katowicka – 19,02% i łódzka – 10,53%, natomiast najmniejszy – strefa słupska (1,56%) i starachowicka (1,61%).

Z kolei najwyższą dynamikę inwestycji w 2020 r. odnotowano w strefie tarnobrzeskiej, w której nakłady inwestycyjne zwiększyły się w stosunku do 2019 r. o 26,13%. Relatywnie wysokim wzrostem inwestycji charakteryzowały się również strefy: katowicka (wzrost o 23,75%), pomorska (o 13,06%) oraz wałbrzyska (o 10,03%). Żadna strefa nie odnotowała w 2020 r. spadku skumulowanej wartości inwestycji.

W wartościach bezwzględnych największy wzrost inwestycji w porównaniu z 2019 r. wystąpił w strefie katowickiej i wyniósł prawie 5,33 mld zł. Jest to w głównej mierze wynikiem ponownego uwzględnienia w statystykach zezwolenia dla Opel Manufacturing Poland, które na koniec 2019 r. uznane było za wygasłe w związku z upływem terminu jego obowiązywania. Do znaczącego wzrostu wartości inwestycji przyczyniły się też nakłady poniesione przez spółki: Kronospan OSB, Guardian Częstochowa i Johnson Matthey Poland.

Pod względem wysokości nakładów inwestycyjnych poniesionych w 2020 r. wyróżniała się jeszcze strefa wałbrzyska. Inwestycje wzrosły w niej o ponad 2,78 mld zł i było to głównie zasługą przedsiębiorców: Mercedes-Benz Manufacturing Poland i Umicore Poland.

Znaczący wzrost nakładów w stosunku do roku 2020 odnotowała też strefa tarnobrzeska. Wartość inwestycji w tej strefie wzrosła o niespełna 2,05 mld zł. Aż 70% tej kwoty przypadło na wydatki inwestycyjne poniesione przez LG Chem Wrocław Energy, a niespełna 21% – na inwestycje przedsiębiorcy Superior Industries Production Poland posiadającego 5 zezwoleń na działalność w strefie tarnobrzeskiej.

Miejsca pracy

Inwestorzy działający na terenie stref na koniec 2020 r. zatrudniali 385 091 osób, z czego ponad 64,5% stanowiły nowe miejsca pracy, tj. utworzone przez przedsiębiorców w wyniku realizacji nowych inwestycji po dniu uzyskania zezwolenia.

W 2020 r. zatrudnienie ogółem u przedsiębiorców posiadających zezwolenia na działalność w strefach zmniejszyło się w stosunku do roku 2019 o ponad 2,9 tys., tj. o 0,76%.

Największa dynamika zatrudnienia ogółem wystąpiła w strefie starachowickiej, gdzie liczba etatów wzrosła o 4,1%. Pod tym względem wyróżniała się także strefa suwalska, w której zatrudnienie wzrosło o 3,3% oraz strefa krakowska ze wskaźnikiem dynamiki na poziomie 103,2. Jeszcze tylko w strefie ślupskiej i wałbrzyskiej zatrudnienie na koniec 2020 r. było wyższe niż rok wcześniej. W pozostałych strefach wskaźnik dynamiki zatrudnienia był mniejszy od 100, co oznacza, że zatrudnienie ogółem na koniec 2020 r. spadło w stosunku do 2019 r. Największy spadek odnotowała strefa warmińsko-mazurska, w której liczba pracowników ogółem zmniejszyła się o 7,6% i było to głównie wynikiem cofnięcia zezwolenia dla Paged Morąg oraz wygaśnięcia zezwolenia dla Paged Pisz i Meble Wójcik.

W liczbach bezwzględnych największy przyrost miejsc pracy ogółem w porównaniu z 2019 r. miał miejsce w strefie krakowskiej (o ponad 1 tys., głównie dzięki inwestycjom przedsiębiorców: Motorola Solutions Systems Polska i Shell Polska). Znaczący wzrost odnotowała też strefa wałbrzyska (o ponad 900 miejsc pracy). Największy, bo przekraczający 1,7 tys. miejsc pracy, spadek zatrudnienia wystąpił natomiast w strefie mieleckiej.

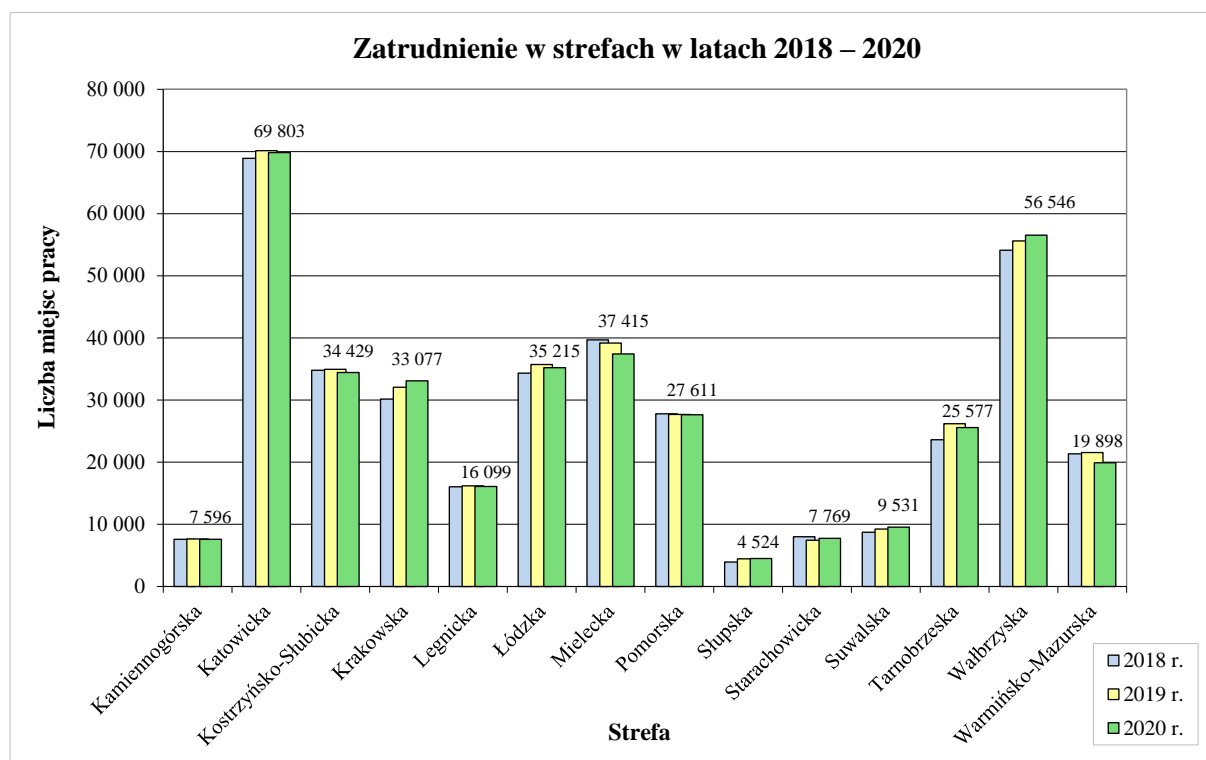

Tabela 5 przedstawia informacje o liczbie miejsc pracy w poszczególnych strefach w latach 2018–2020 utworzonych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia na działalność w strefie na koniec danego roku i o dynamice zatrudnienia.

Tabela 5. Miejsca pracy w strefach

Lp.	Strefa	31.12.2018 r.			31.12.2019 r.			31.12.2020 r.			Dynamika zatrudnienia ogółem (rok poprzedni = 100%)	
		Ogółem	Utrzymane	Nowe	Ogółem	Utrzymane	Nowe	Ogółem	Utrzymane	Nowe	2019/2018	2020/2019
1	Kamiennogórska	7 586	925	6 661	7 652	926	6 727	7 596	925	6 671	100,9	99,3
2	Katowicka	68 913	29 282	39 631	70 124	29 151	40 973	69 803	27 627	42 176	101,8	99,5
3	Kostrzyńsko-Słubicka	34 769	14 260	20 509	34 958	14 264	20 694	34 429	13 359	21 070	100,5	98,5
4	Krakowska	30 178	13 544	16 634	32 056	13 044	19 012	33 077	13 003	20 074	106,2	103,2
5	Legnicka	16 065	5 451	10 614	16 177	5 694	10 483	16 099	5 685	10 414	100,7	99,5
6	Łódzka	34 331	8 503	25 828	35 710	9 042	26 668	35 215	9 045	26 170	104,0	98,6
7	Mielecka	39 685	18 292	21 393	39 157	16 394	22 763	37 415	16 026	21 389	98,7	95,6
8	Pomorska	27 774	10 640	17 134	27 693	10 625	17 068	27 611	10 627	16 984	99,7	99,7
9	Słupska	3 941	1 521	2 420	4 442	1 722	2 720	4 524	1 695	2 829	112,7	101,8
10	Starachowicka	7 995	3 930	4 065	7 461	2 983	4 478	7 769	3 019	4 750	93,3	104,1
11	Suwalska	8 730	3 437	5 293	9 230	3 973	5 257	9 531	4 185	5 346	105,7	103,3
12	Tarnobrzaska	23 640	7 483	16 157	26 206	7 014	19 192	25 577	6 995	18 582	110,9	97,6
13	Wałbrzyska	54 101	13 410	40 691	55 610	13 835	41 775	56 546	14 423	42 312	102,8	101,7
14	Warmińsko-Mazurska	21 362	12 710	8 652	21 538	11 676	9 862	19 898	9 956	9 942	100,8	92,4
Razem		379 070	143 388	235 682	388 014	140 343	247 672	385 091	136 382	248 709	102,4	99,2

Liczba nowych miejsc pracy na koniec 2020 r. zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2019 o 0,4 %, co dało wzrost o niewiele ponad 1 tys. etatów.

Najwyższą dynamiką w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy charakteryzowała się strefa starachowicka. Liczba nowych miejsc pracy wzrosła w tej strefie o 6,1% i było to zasługą przedsiębiorcy Man Bus. Niewiele mniejsza dynamika tworzenia nowych miejsc pracy wystąpiła też w strefach: krakowskiej i słupskiej. W pierwszej z nich liczba nowych miejsc pracy wzrosła o 5,6%, dzięki działalności: Motorola Solutions Systems Polska, Shell Polska i UBS Business Solutions Poland. W strefie słupskiej wskaźnik dynamiki nowych miejsc pracy wyniósł 104, m.in. za sprawą: Bugło Place Zabaw, Paula-Fish Sławomir Gojdz, Nordglass.

W liczbach bezwzględnych największy przyrost nowych miejsc pracy w porównaniu z 2019 r. wystąpił w strefie katowickiej i wyniósł ponad 1,2 tys. miejsc pracy. Pod tym względem wyróżniała się też strefa krakowska (wzrost liczby nowych miejsc pracy o 1 062) i wałbrzyska (wzrost o 537 miejsc).

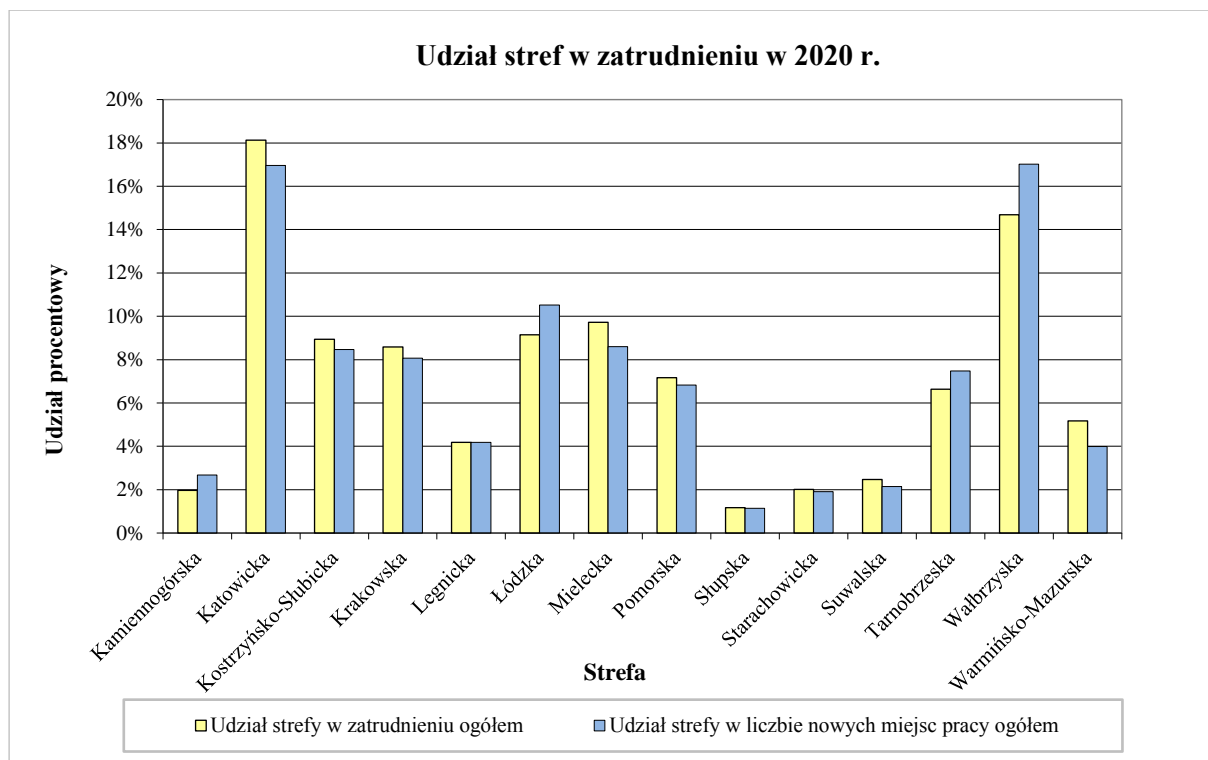
Spadek liczby nowych miejsc pracy odnotowało sześć stref: kamiennogórska, legnicka, łódzka, mielecka, pomorska i tarnobrzeska. Zmniejszenie liczby nowych etatów było głównie wynikiem fluktuacji zatrudnienia u przedsiębiorców posiadających ważne zezwolenia na działalność w strefach, choć w przypadku strefy tarnobrzeskiej znaczenie miał też fakt, że wygaszono i cofnięto zezwolenia dla przedsiębiorców, którzy na koniec 2019 r. wykazywali ponad 900 nowych miejsc pracy. W liczbach bezwzględnych spadki nowych miejsc pracy wyniosły od 56 (w strefie kamiennogórskiej) do 1 374 (w mieleckiej).

Największym udziałem w zatrudnieniu ogółem charakteryzuje się strefa katowicka. W 2020 r. wyniósł on 18,1% i był dokładnie taki sam jak rok wcześniej. Do największych pracodawców w strefie katowickiej należą: ZF Automotive Systems Poland (w poprzednich latach jako TRW Polska), NGK Ceramics Polska, Lear Corporation Poland II, spółki z grupy Tenneco, Opel Manufacturing Poland, Adient Seating Poland, Marelli Sosnowiec Poland i Cooper Standard Polska.

Drugą pod względem udziału w zatrudnieniu była strefa wałbrzyska, z wynikiem na poziomie 14,7%, a więc o 0,4 pkt proc. wyższym niż w roku 2019. Wysoką pozycję strefa zawdzięcza inwestycjom realizowanym m.in. przez przedsiębiorców: IBM Global Services Delivery Centre Polska, Electrolux Poland, Volkswagen Poznań (we Wrześni), Mahle Polska, Adient Poland, WABCO Polska i Faurecia Wałbrzych.

Strefa mielecka to kolejna strefa wyróżniająca się udziałem w zatrudnieniu. Na koniec 2020 r. na tę strefę przypadło 9,7% zatrudnienia ze wszystkich stref (w 2019 r. było to 10,1%). Do grona największych pracodawców w mieleckiej sse należeli: Pratt & Whitney Rzeszów, Firma Oponiarska Dębica, Lear Corporation Poland II, Bury i Polskie Zakłady Lotnicze.

Na ww. trzy strefy przypadło prawie 42,5% wszystkich miejsc pracy istniejących w specjalnych strefach ekonomicznych na koniec 2020 r.

Strefa katowicka i wałbrzyska, z najwyższym udziałem w zatrudnieniu ogółem, dominowały również pod względem udziału w liczbie utworzonych nowych miejsc pracy, przy czym tym razem na obie strefy przypadło dokładnie tyle samo nowych miejsc pracy, czyli 17%. Trzecią pozycję, podobnie jak w 2019 r., zajęła strefa łódzka z udziałem na poziomie 10,5%. Łącznie na te trzy strefy przypadło ponad 44,5% wszystkich nowych etatów utworzonych w strefach.

Przedsiębiorcą, który utworzył w strefach najwięcej nowych miejsc pracy jest Volkswagen Poznań, posiadający zakłady produkcyjne w Poznaniu (strefa kostryńsko-słubicka) i we Wrześni (wałbrzyska sse). Łącznie w obu zakładach przedsiębiorca utworzył ponad 4,7 tys. nowych miejsc pracy. Kolejny znaczący inwestor to Electrolux Poland, który posiada zakłady produkcyjne w Oławie, Świdnicy i Żarowie w strefie wałbrzyskiej oraz w Siewierzu i Zabrzu w strefie katowickiej. Łącznie w ww. zakładach Electrolux utworzył prawie 4,3 tys. nowych miejsc pracy. Niespełna 4 tys. nowych miejsc pracy powstało w Shell Polska (w strefie krakowskiej), a 3,7 tys. – w IBM Global Services Delivery Centre Polska (w strefie wałbrzyskiej).

Wiodący inwestorzy

W porównaniu z 2019 r. lista największych inwestorów uległa kilku istotnym zmianom. Największa z nich dotyczy awansu z ósmego na pierwsze miejsce przedsiębiorcy Opel Manufacturing Poland. Jest to konsekwencją uwzględnienia w statystykach zezwolenia z 1996 r., które na koniec 2019 r. uznane było za wygasłe w związku z upływem terminu jego obowiązywania. Kolejne większe modyfikacje związane są z pojawieniem się w czołówce inwestorów: LG Chem Wrocław Energy i Guardian Częstochowa, odpowiednio na pozycjach 12. i 15. Z grona piętnastu wiodących inwestorów wypadli natomiast przedsiębiorcy: 3M Wrocław (ze strefy wałbrzyskiej) i Gillette Poland International (z łódzkiej sse).

Tabela 6. Wiodący inwestorzy w specjalnych strefach ekonomicznych

Lp.	Przedsiębiorca	Strefa	Branża	Kraj pochodzenia kapitału
1	Opel Manufacturing Poland sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (samochody i silniki)	Węgry
2	Volkswagen Poznań sp. z o.o.	Wałbrzyska i Kostrzyńsko-Słubicka	Motoryzacja (samochody)	Luksemburg
3	Mercedes-Benz Manufacturing Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (silniki)	Niemcy
4	NGK Ceramics Polska sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (filtry ceramiczne do silników diesla)	Japonia
5	Toyota Motor Manufacturing Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (skrzynie biegów i silniki)	Belgia/Japonia
6	Essity Operations Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Produkcja środków higieny osobistej	Niemcy
7	Bridgestone Stargard sp. z o.o.	Pomorska	Produkcja opon	Belgia
8	Mondi Świecie S.A.	Pomorska	Papiernicza	Holandia
9	Mondelez Polska Production sp. z o.o.	Wałbrzyska	Spożywcza	Holandia
10	Egger Biskupiec sp. z o.o.	Warmińsko-Mazurska	Przetwórstwo drewna	Austria
11	Euroglas Polska sp. z o.o.	Łódzka	Produkcja szkła	Niemcy
12	LG Chem Wrocław Energy sp. z o.o.	Tarnobrzaska	Produkcja urządzeń elektrycznych (ogniwa do pojazdów elektrycznych)	Korea Płd.
13	Electrolux Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska i Katowicka	Sprzęt gospodarstwa domowego	Szwecja
14	Volkswagen Motor Polska sp. z o.o.	Legnicka	Motoryzacja (silniki)	Niemcy
15	Guardian Częstochowa sp. z o.o.	Katowicka	Produkcja szkła	USA

Swoje pozycje w rankingu zachowało 4 przedsiębiorców. Są to: Mercedes-Benz Manufacturing Poland na miejscu trzecim, Bridgestone Stargard na miejscu siódmym, Mondelez Polska Production na dziewiątym i Electrolux Poland na trzynastym. Pozostali przedsiębiorcy odnotowali zmianę o jedną lub dwie pozycje w górę lub w dół, przy czym żaden spadek w rankingu nie wynikał ze zmniejszenia nakładów inwestycyjnych. U wszystkich wiodących inwestorów nakłady na koniec 2020 r. były wyższe niż w 2019 r., a zmiana pozycji w czołowej piętnastce wynikała z różnej dynamiki i skali wzrostu wartości inwestycji u poszczególnych przedsiębiorców.

Łączne nakłady inwestycyjne piętnastu największych inwestorów na koniec 2020 r. wyniosły prawie 35,4 mld zł, co stanowiło 24,3% całkowitej wartości inwestycji zrealizowanych w strefach. Udział inwestycji czołowych inwestorów był o 2,3 pkt proc. wyższy niż w 2019 r.

Podobnie jak w poprzednich latach w czołowej piętnastce najsilniej reprezentowana jest branża motoryzacyjna. Przypadło na nią prawie 62,7% wartości inwestycji zrealizowanych przez piętnastu wiodących inwestorów. Z kolei pod względem kraju pochodzenia kapitału największy udział w wartości inwestycji mają przedsiębiorcy z kapitałem niemieckim. Przypada na nich ponad 26,1% inwestycji i jest to poziom zbliżony do roku 2019, w którym udział kapitału z Niemiec wynosił 26%. Wśród wiodących inwestorów wyróżniają się też przedsiębiorcy z kapitałem z Luksemburga (z udziałem na poziomie 13,65%), Belgii (prawie 11,59%) i Holandii (9,9%).

Większość przedsięwzięć realizowanych przez największych inwestorów zlokalizowana jest na terenie województwa dolnośląskiego i śląskiego. W tych dwóch województwach swoje inwestycje ulokowało 9 z 15 wiodących inwestorów. Na ich inwestycje przypadło prawie 67,3% środków zainwestowanych przez podmioty z czołowej piętnastki.

Na koniec 2020 r. piętnastu wiodących inwestorów posiadało łącznie 52 ważne zezwolenia, przy czym najwięcej (14) przypadło na Electrolux Poland. Przedsiębiorca ten działa w oparciu o zezwolenia na terenie dwóch województw (dolnośląskiego i śląskiego) i dwóch stref, ale w pięciu lokalizacjach (w miastach: Zabrze, Oława i Świdnica oraz w gminach: Siewierz i Żarów). Sześć zezwoleń posiadała Toyota Motor Manufacturing Poland, 5 zezwoleń należało do NGK Ceramics Polska, a 4 – do Opel Manufacturing Poland. Tylko trzech inwestorów z czołowej piętnastki posiadało wyłącznie jedno zezwolenie na działalność w strefie.

Efekty w przeliczeniu na zagospodarowany obszar stref

W 2020 r. obszar zajęty przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia wyniósł prawie 9 091,49 ha, tj. o 276,74 ha mniej niż w roku 2019.

W trzynastu strefach powierzchnia gruntów zajętych pod działalność objętą zezwoleniami zmniejszyła się. Skala tego spadku była różna i wynosiła od 2,38 ha w strefie suwalskiej do 55,2 ha w strefie warmińsko-mazurskiej. Jediną strefą, w której obszar wykorzystywany pod działalność strefową zwiększył się jest strefa legnicka. Na koniec 2020 r. powierzchnia ta wyniosła 345,51 ha i była większa o 16,54 ha w stosunku do 2019 r.

W 2020 r. na 1 ha terenu zagospodarowanego przez inwestorów posiadających zezwolenie na działalność w strefach przypadło 16,05 mln zł nakładów inwestycyjnych i 42 miejsca pracy. W porównaniu z rokiem 2019 średnia wartość nakładów inwestycyjnych na 1 ha była wyższa o 1,96 mln zł, zaś średnia dotycząca liczby miejsc pracy nie uległa zmianie.

Tabela 7. Efekty w przeliczeniu na 1 ha terenu wykorzystanego pod działalność objętą zezwoleniami

Lp.	Strefa	Teren zajęty przez przedsiębiorców działających na podstawie zezwolenia (ha)	Nakłady inwestycyjne na 1 ha (w mln zł)	Miejsca pracy na 1 ha
1	Kamiennogórska	149,2620	20,21	51
2	Katowicka	1 097,4730	25,29	64
3	Kostrzyńsko-Słubicka	804,0703	10,88	43
4	Krakowska	476,3029	10,38	69
5	Legnicka	345,5119	20,65	47
6	Łódzka	767,1741	20,03	46
7	Mielecka	631,2070	18,59	59
8	Pomorska	1 122,9573	11,55	25
9	Słupska	228,9804	9,97	20
10	Starachowicka	183,0844	12,84	42
11	Suwalska	273,4596	11,66	35
12	Tarnobrzeska	669,8441	14,76	38
13	Wałbrzyska	1 708,6412	17,88	33
14	Warmińsko-Mazurska	633,5180	9,38	31
	Razem	9 091,4862	16,05	42

Biorąc pod uwagę nakłady inwestycyjne na 1 ha najlepszy wynik osiągnęła strefa katowicka. Na 1 ha zagospodarowanego terenu przypadło w niej 25,29 mln zł inwestycji. Na kolejnych pozycjach są strefy: legnicka, kamiennogórska i łódzka, z nakładami przekraczającymi 20 mln zł. Największy przyrost w stosunku do 2019 r. odnotowano w strefach: katowickiej (o 5,05 mln zł), tarnobrzeskiej (o 3,5 mln zł) i wałbrzyskiej (o 1,94 mln zł). Spadek średniej wartości inwestycji na 1 ha miał natomiast miejsce w strefie legnickiej. Nakłady w tej strefie spadły o 0,32 mln zł (z 20,97 mln zł do 20,65 mln zł).

Jeśli chodzi o wielkość zatrudnienia przypadającego na 1 ha najlepszy rezultat osiągnęły strefy: krakowska (69 etatów), katowicka (64 etaty) oraz mielecka (59 etatów).

Największy wzrost liczby miejsc pracy w przeliczeniu na 1 ha w porównaniu z 2019 r. wystąpił w strefie starachowickiej (o 4 etaty) i krakowskiej (o 3). W strefie kostrzyńsko-słubickiej i suwalskiej średnia ta wzrosła o 2 miejsca, a w strefach: kamiennogórskiej, katowickiej, łódzkiej, pomorskiej, słupskiej i wałbrzyskiej – o 1 miejsce. Spadek średniej liczby miejsc pracy na 1 ha wystąpił w strefie legnickiej (o 2 miejsca) i mieleckiej (o 1 miejsce). W strefie wałbrzyskiej i warmińsko-mazurskiej wskaźnik ten nie uległ zmianie.

Struktura inwestycji według kraju pochodzenia kapitału

Dla określenia kraju pochodzenia kapitału zagranicznego przyjęto, tak jak w poprzednich latach, jedną z definicji stosowanych przez Narodowy Bank Polski, tj. kraj siedziby nierezydenta będącego udziałowcem w danej firmie lub posiadającego oddział.

Tabela 8. Struktura geograficzna zainwestowanego kapitału

Lp.	Kraj pochodzenia kapitału	Wartość kapitału (w mln zł)	Udział w łącznym kapitale
1	Polska	32 730,02	22,44%
2	Niemcy	31 183,79	21,38%
3	Holandia	9 921,62	6,80%
4	Luksemburg	8 337,99	5,72%
5	USA	7 850,31	5,38%
6	Belgia	6 584,41	4,51%
7	Włochy	5 953,60	4,08%
8	Węgry	5 513,50	3,78%
9	Korea Płd.	4 881,18	3,35%
10	Japonia	4 633,25	3,18%
11	Francja	4 436,63	3,04%
12	Wielka Brytania	4 424,13	3,03%
13	Austria	3 789,73	2,60%
14	Szwecja	3 713,76	2,55%
15	Szwajcaria	2 886,54	1,98%
16	Cypr	2 243,34	1,54%
17	Hiszpania	1 758,23	1,21%
18	Finlandia	1 320,63	0,91%
19	Dania	1 294,12	0,89%
20	Chiny	871,11	0,60%
21	Pozostałe	1 553,09	1,03%
RAZEM		145 880,98	100,00%

W rankingu krajów pochodzenia kapitału zainwestowanego w strefach nie było zmian na miejscach od pierwszego do piątego. Swoją pozycję w czołówce umocniły Niemcy, zwiększając wartość inwestycji o ponad 3,59 mld zł i udział procentowy w inwestycjach ogółem o 0,48 pkt proc. Wartość inwestycji z Polski również znacząco wzrosła (o 1,92 mld zł), ale nie przełożyło się to na wzrost udziału w inwestycjach. Na koniec 2020 r. udział ten wyniósł 22,44% i był niższy niż w roku poprzednim o 0,9 pkt proc. Na Polskę i Niemcy przypadło łącznie 43,82% inwestycji zrealizowanych w strefach. Kolejne kraje, tj. Holandia, Luksemburg i USA, również zwiększyły wartość zainwestowanych środków, ale tylko Luksemburg odnotował wzrost udziału w strukturze kapitałowej, z 5,6% do 5,72%. W dalszym ciągu na te pięć krajów przypadało ponad 60% wydatków inwestycyjnych poniesionych w strefach. W 2020 r. było to dokładnie 61,72%, a rok wcześniej – 62,5% ogólnej kwoty zainwestowanej w strefach.

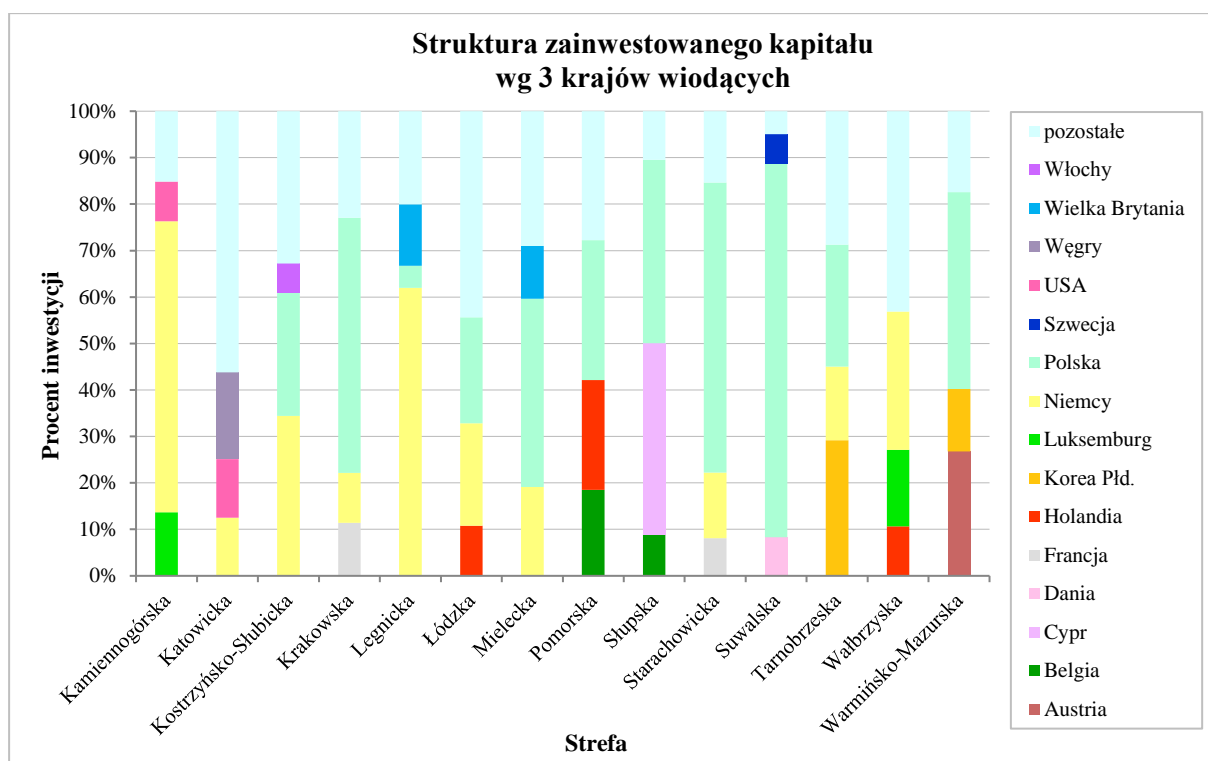
Poniższy wykres prezentuje wiodące kraje pochodzenia kapitału ulokowanego w specjalnych strefach ekonomicznych.

W 2020 r. – podobnie jak w kilku ostatnich latach – pierwsze miejsce pod względem kapitału ulokowanego w strefach zajęli przedsiębiorcy z Polski z nakładami na poziomie 32,73 mld zł. Ich inwestycje były większe niż w 2019 r. o ok. 1,92 mld zł, ale udział w ogólnej wartości zainwestowanego kapitału spadł do 22,44%. Inwestycje przedsiębiorców z Niemiec wyniosły ponad 31,18 mld zł, co dało udział na poziomie 21,38%, a więc o prawie 0,5 pkt proc. wyższym niż w 2019 r. Trzecią pozycję ponownie zajęli przedsiębiorcy z Holandii, wyprzedzając inwestorów z Luksemburga i USA. Ich udziały w inwestycjach ogółem wyniosły odpowiednio: 6,8%, 5,72% i 5,38%.

Pierwsza zmiana w porównaniu z 2019 r. nastąpiła na 6. i 7. pozycji, i polegała na ponownej zamianie miejscami między Belgią i Włochami. Po rocznej przerwie Belgia powróciła na pozycję 6., a Włochy spadły na 7. miejsce. Było to konsekwencją spadku nakładów przedsiębiorców włoskich aż o 480 mln zł, głównie na skutek zmiany kraju pochodzenia kapitału dużego inwestora ze strefy katowickiej (z Włoch na Niemcy). Na kolejnych pozycjach nastąpił już szereg zmian, w tym znaczący awans Węgrów za sprawą przywróconego zezwolenia dla Opel Manufacturing Poland. Inwestycje węgierskie zmieniły pozycję 16. na 8. miejsce. Korea Południowa awansowała zaś z 12. miejsca na 9. pozycję, przede wszystkim dzięki inwestycji LG Chem Wrocław Energy w Kobierzycach. Z 11. miejsca na pozycję 14. spadła natomiast Szwecja. Inwestycje szwedzkie zwiększyły swoją wartość w 2020, ale wzrost ten był znacznie mniejszy niż w przypadku innych krajów. Na pozycjach 10–12 i 15–16 zmiany były już niewielkie i polegały na spadku o 1 lub 2 miejsca.

Na poniższym wykresie została przedstawiona struktura zainwestowanego kapitału w poszczególnych strefach według trzech krajów wiodących pod względem wartości dokonanych inwestycji.

Na koniec 2020 r. największym udziałem kapitału pochodzącego z Polski, podobnie jak w latach wcześniejszych, charakteryzowały się strefy: suwalska i starachowicka, przy czym w przypadku strefy suwalskiej udział ten wyniósł aż 80,46%. W strefie starachowickiej inwestycje z Polski stanowiły 62,4% całkowitych nakładów inwestycyjnych. Udział przekraczający 50% odnotowała też strefa krakowska. Do największych polskich inwestorów w strefie suwalskiej należały spółki: Tanne, Pfeleiderer MDF, Padma i Bison Chucks, w starachowickiej – Grupa Azoty Zakłady Azotowe Puławy, Cerrad oraz Valdi-Ceramika, a w krakowskiej – Wiśniowski, Alupol Films, Grupa Azoty i Velvet Care.

Przedsiębiorcy z Polski zajęli również pierwsze miejsce pod względem kraju pochodzenia kapitału w strefach: warmińsko-mazurskiej (z udziałem na poziomie 42,35%, w dużej mierze dzięki Cedrob, Spółdzielni Mleczarskiej MLEKPOL, ILS, Tymbark i Polmlek), mieleckiej (40,49%, m.in. za sprawą Kronospan Mielec, ST3 Offshore w upadłości, Bury, Wipasz), pomorskiej (30,13%, przede wszystkim dzięki Grupie Azoty Polyolefins, Plastica i Ciech Soda) oraz łódzkiej (22,81%, głównie za sprawą inwestycji Ceramiki Paradyż, Medana Pharma, Manuli Hydraulics Manufacturing, Press Glass, ZPOW Agros Nova). W strefie mieleckiej kapitał pochodzący z Polski osiągnął najwyższą wartość spośród wszystkich stref i wyniósł ponad 4,75 mld zł.

Duży udział kapitału polskiego charakteryzował też strefy: słupską (39,5%), kostrzyńsko-słubicką (26,45%) i tarnobrzewską (26,25%). Polska zajęła w tych strefach 2. miejsce w strukturze kapitałowej inwestycji. W strefie legnickiej inwestycje z Polski znalazły się na trzeciej pozycji pod względem kraju pochodzenia kapitału, ale ich udział wyniósł tylko 4,79% całkowitych wydatków inwestycyjnych poniesionych w tej strefie.

Tak jak przez wiele ostatnich lat największym udziałem kapitału niemieckiego, sięgającym aż 62,64%, charakteryzowała się strefa kamienogórska. Jest to przede wszystkim efektem

inwestycji Bauer Print Wykroty – spółki należącej do grupy Bauer, zajmującej się drukiem gazet i czasopism. Na tego przedsiębiorcę przypada ponad 43,5% kapitału niemieckiego zainwestowanego w strefie kamiennogórskiej. Znaczące inwestycje w tej strefie zrealizowały też Wepa Professional Piechowice, Dr. Schumacher i Dr.Schneider Automotive Polska. Niewiele mniej (61,98%) wyniósł udział inwestycji niemieckich w strefie legnickiej, w której swoje inwestycje ulokował m.in. Volkswagen Motor Polska, BASF Polska, Winkelmann, Sitech i Hörmann Legnica. Inwestycje pochodzące z Niemiec dominowały również w strefie kostrzyńsko-słubickiej (34,44% całkowitych nakładów), w głównej mierze dzięki spółkom: Gedia Poland, Homanit Polska, Phoenix Contact Wielkopolska i Homanit Krosno Odrzańskie. W strefie wałbrzyskiej Niemcy znalazły się na pierwszej pozycji w grupie trzech wiodących krajów pochodzenia zainwestowanego kapitału z udziałem wynoszącym 29,75%, ale wartość inwestycji niemieckich była najwyższa spośród wszystkich stref i wyniosła aż 9,09 mld zł, a więc ponad dwukrotnie więcej niż w kolejnej z listy – strefie legnickiej. Najwięksi inwestorzy niemieccy w strefie wałbrzyskiej to: Mercedes-Benz Manufacturing Poland, Essity Operations Poland, spółki z grupy PCC, Creaton Polska.

Inwestycje z Holandii w żadnej strefie nie były dominujące, ale w strukturze geograficznej ogółu kapitału ulokowanego w strefach zajmują bardzo wysokie 3. miejsce. Przedsiębiorcy holenderscy są silnie reprezentowani w strefie pomorskiej, m.in. przez: Mondi Świecie (największego inwestora z Holandii w strefach), Zakłady Farmaceutyczne POLPHARMA i Mondi Corrugated Świecie. Inwestycje pochodzące z tego kraju wyniosły prawie 3,07 mld zł i stanowiły 23,64% ogólnej wartości nakładów inwestycyjnych w strefie pomorskiej, co dało im 2. pozycję w rankingu krajów pochodzenia. W strefie łódzkiej i wałbrzyskiej Holandia znalazła się na 3. pozycji jako kraj pochodzenia inwestycji, z bardzo zbliżonym udziałem wynoszącym odpowiednio: 10,77% i 10,67%. To jednak w strefie wałbrzyskiej zaangażowanie kapitału holenderskiego było największe i wyniosło prawie 3,26 mld zł. Było to zasługą inwestycji przedsiębiorców: Mondelez Polska Production, 3M Wrocław i WABCO Polska. Na trzy strefy: pomorską, łódzką i wałbrzyską przypadło ponad 80,4% ogółu inwestycji holenderskich zrealizowanych we wszystkich strefach.

Znaczącym udziałem kapitału z Luksemburga charakteryzowała się strefa wałbrzyska. Inwestycje z tego kraju stanowiły 16,46% łącznej wartości wydatków inwestycyjnych w tej strefie i wyniosły prawie 5,03 mld zł. Dało to Luksemburgowi drugą pozycję w strukturze kapitałowej inwestycji, przede wszystkim dzięki Volkswagen Poznań działającemu we Wrześni i Umicore Poland. Inwestycje tych dwóch przedsiębiorców stanowiły ponad 97,2% inwestycji luksemburskich w strefie wałbrzyskiej i ponad 58,6% całkowitej wartości kapitału z Luksemburga ulokowanego w strefach. Luksemburg był też na 2. miejscu wśród krajów pochodzenia kapitału w strefie kamiennogórskiej, choć jest on reprezentowany tylko przez jednego inwestora – Joyson Safety Systems Poland. Na tego przedsiębiorcę przypadło 13,68% ogółu inwestycji zrealizowanych w strefie kamiennogórskiej. W strefie łódzkiej inwestycje luksemburskie wyniosły prawie 1,34 mld zł, ale nie pozwoliło to Luksemburgowi na zajęcie miejsca w grupie trzech wiodących krajów pochodzenia kapitału zaangażowanego w tej strefie. Udział inwestycji luksemburskich na poziomie 8,7% całkowitych nakładów w strefie łódzkiej był głównie wynikiem inwestycji Gillette Poland International.

Inwestycje amerykańskie skoncentrowały się przede wszystkim w strefie katowickiej. Ich wartość przekroczyła 3,49 mld zł, co stanowiło 12,58% nakładów inwestycyjnych w tej strefie i prawie 44,5% inwestycji amerykańskich w strefach ogółem. Wśród inwestorów amerykańskich przodowali: Guardian Częstochowa, Eaton Automotive Systems i Adient Seating Poland. Na tych trzech inwestorów przypadło prawie 68,4% wartości inwestycji amerykańskich w strefie katowickiej. Kapitał amerykański znalazł się w czołówce krajów pochodzenia w strefie kamiennogórskiej, zajmując 3. pozycję, z wydatkami na poziomie prawie 256,9 mln zł i z udziałem wynoszącym 8,51%. Było to możliwe dzięki Polcolorit – jedyne go inwestora amerykańskiego w tej strefie. Pod względem wartości inwestycji pochodzących z USA wyróżniały się także strefy: pomorska (1,31 mld zł, za sprawą czterech przedsiębiorców: International Paper Cellulose Fibers (Poland), International Paper-Kwidzyn, SPX Flow Technology Poland i Jabil Poland) oraz łódzka (1,02 mld zł, przede wszystkim dzięki UMA Investments). Takie wielkości nie pozwoliły jednak USA na zajęcie jednego z trzech czołowych miejsc w strukturze kapitałowej inwestycji w tych strefach.

Kapitał belgijski był na trzecim miejscu w strukturze geograficznej inwestycji w strefie pomorskiej i słupskiej, z udziałem wynoszącym odpowiednio: 18,51% i 8,83% ogółu inwestycji w każdej z tych stref. Wysoki odsetek kapitału belgijskiego w strefie pomorskiej wynika głównie z inwestycji Bridgestone Stargard i Solvay Poland. Na tych dwóch przedsiębiorców przypada prawie 95% inwestycji z Belgii w strefie pomorskiej i 34,6% ogółu inwestycji belgijskich w strefach. Łącznie w strefie pomorskiej przedsiębiorcy z Belgii ulokowali kapitał o wartości ok. 2,4 mld zł. Wysoka pozycja Belgii w rankingu krajów pochodzenia kapitału w strefie słupskiej jest natomiast zasługą inwestycji NORDGLASS – jedyne go belgijskiego przedsiębiorcy działającego w tej strefie. Tak jak w ubiegłych latach największe inwestycje z kapitałem pochodzącym z Belgii zostały zrealizowane w strefie wałbrzyskiej (ponad 2,63 mld zł), ale kraj ten nie znalazł się w gronie trzech wiodących w tej strefie. Na wartości inwestycji belgijskich zaważyły przede wszystkim inwestycje Toyota Motor Manufacturing Poland w Wałbrzychu i Jelczu-Laskowicach.

Włochy, mimo dużego zaangażowania kapitału w strefach i zajęcia 7. pozycji w strukturze geograficznej zainwestowanego kapitału, tylko w jednej strefie – kostrzyńsko-słubickiej – znalazły się w grupie trzech wiodących krajów. Inwestycje włoskie wyniosły w niej prawie 555,4 mln zł, co dało udział na poziomie 6,35% i trzecie miejsce w rankingu. Aż 81,6% kapitału z Włoch ulokowanego w tej strefie przypada na inwestycję ICT Poland. Znacznie większe środki przedsiębiorcy z Włoch ulokowali w strefach: katowickiej (2,08 mld zł, m.in. Brembo Poland, Marelli Bielsko-Biała Poland, Bitron Poland, Sest-Luve-Polska i Avio Polska), łódzkiej (1,46 mld zł, głównie Whirlpool Company Polska (wcześniej jako Indesit Company Polska) i Union Industries Polska) oraz w wałbrzyskiej (1,3 mld zł, przede wszystkim Marcegaglia Poland, Italmetal i Lovara Vogel Polska). W żadnej z nich nie dało to jednak miejsca w gronie trzech wiodących krajów pochodzenia kapitału.

Inwestycje węgierskie skoncentrowały się niemal wyłącznie w strefie katowickiej, zajmując pierwsze miejsce w strukturze geograficznej kapitału zaangażowanego w tej strefie, z udziałem na poziomie 18,71%. Jest to zasługa przedsiębiorcy Opel Manufacturing Poland działającego w Gliwicach i Tychach. Wydatki inwestycyjne tego przedsiębiorcy na kwotę przekraczającą 5,19 mld zł stanowią prawie 94,2% ogółu inwestycji węgierskich w strefach.

Kapitał z Korei Południowej, po rocznej przerwie, powrócił na 1. miejsce w strukturze inwestycji w strefie tarnobrzeskiej. Było to możliwe dzięki zaangażowaniu znaczących środków przez LG Chem Wrocław Energy. Inwestycje koreańskie w tej strefie wyniosły ponad 2,88 mld zł (wzrost o 1,15 mld zł), co dało im udział na poziomie 29,15%. Wysoka pozycja Korei Południowej jest też zasługą: LG Electronics Wrocław, Dongseo Display Poland, LG Innotek Poland i LG Chem Poland. Na strefę tarnobrzeską przypada 59,1% kapitału koreańskiego zaangażowanego w strefach. Korea Południowa zajęła też 3. pozycję w strukturze kapitałowej inwestycji w strefie warmińsko-mazurskiej. Przyczynił się do tego jedyny przedsiębiorca z kapitałem koreańskim, tj. LG Electronics Mława. Jego inwestycja stanowiła 13,48% wartości wydatków inwestycyjnych poniesionych w tej strefie.

Japonia, mimo zajęcia 10. miejsca w strukturze geograficznej kapitału zainwestowanego w strefach, w żadnej z nich nie znalazła się w grupie trzech wiodących krajów. Inwestycje japońskie osiągnęły największą wartość w strefie katowickiej i wyniosły 3,02 mld zł. Na tę strefę przypadło więc ponad 65,2% inwestycji japońskich ogółem. Było to głównie zasługą NGK Ceramics Polska – największego inwestora strefowego z Japonii prowadzącego działalność w Dąbrowie Górniczej i Gliwicach. W strefie wałbrzyskiej inwestorzy japońscy ulokowali kapitał o wartości 1,15 mld zł, co stanowi ponad 24,8% ogółu inwestycji z tego kraju w strefach. Najwięksi inwestorzy z Japonii w tej strefie to: AKS Precision Ball Polska, Yagi Poland Factory, Daicel Safety Systems Europe i NSK Steering Systems Europe /Polska/.

Inwestycje francuskie znalazły się na 2. pozycji wśród wiodących krajów pochodzenia kapitału w strefie krakowskiej, a na 3. miejscu – w strefie starachowickiej. Wartość inwestycji z Francji w strefie krakowskiej wyniosła 564,87 mln zł, co dało udział w wysokości 11,42%. Złożyły się na to inwestycje dwóch przedsiębiorców: Valeo Autosystemy (działającego w Chrzanowie i Skawinie) oraz Sopem. Miejsce Francji w rankingu krajów pochodzenia kapitału w strefie starachowickiej, z udziałem wynoszącym 8,07%, jest natomiast wynikiem działalności Air Liquide Polska – jedynego inwestora francuskiego w tej strefie, który zaangażował kapitał o wartości 189,7 mln zł. Znacznie mniejszy udział, ale dużo większą wartość miały inwestycje z Francji w strefie katowickiej. Wyniosły one 1,58 mld zł, co dało udział na poziomie 5,7% inwestycji w tej strefie. Do grona największych inwestorów francuskich w strefie katowickiej należą: Saint-Gobain Innovative Materials Polska, Żywiec-Zdrój, Valeo Electric and Electronic Systems.

Podobnie jak w 2019 r. inwestycje z Wielkiej Brytanii skoncentrowały się w strefie legnickiej i mieleckiej, przy czym w strefie legnickiej kraj ten zajął drugie miejsce w strukturze geograficznej zainwestowanego kapitału z udziałem wynoszącym 13,19%, a w mieleckiej – trzecie, z udziałem na poziomie 11,37%. Najwyższą wartość inwestycje brytyjskie osiągnęły jednak w strefie mieleckiej – 1,33 mld zł. Na drugą pozycję Wielkiej Brytanii w strukturze kapitałowej strefy legnickiej wpłynęła działalność przedsiębiorcy Sanden Manufacturing Poland (największego inwestora brytyjskiego w strefach) i Gates Polska. Przedsiębiorcy ci zainwestowali łącznie 941,2 mln zł. W strefie mieleckiej największe wydatki ponieśli natomiast: Goodrich Aerospace Poland, Polskie Zakłady Lotnicze i Borgwarner Rzeszów.

Kapitał austriacki ponownie znalazł się na drugim miejscu w strukturze inwestycji w strefie warmińsko-mazurskiej, z udziałem wynoszącym 26,75%. Jest to zasługa przedsięwzięcia

realizowanego przez Egger Biskupiec. Wydatki poniesione przez tego przedsiębiorcę wyniosły niespełna 1,59 mld zł i stanowiły prawie 41,95% kosztów inwestycji pochodzących z Austrii zrealizowanych we wszystkich strefach. Więcej kapitału austriackiego trafiło do strefy katowickiej, w której zainwestowali: Kronospan OSB, DSO i voestalpine Steel Service Center Polska. Nakłady inwestycyjne tych trzech przedsiębiorców wyniosły ponad 1,8 mld zł, co dało im udział w łącznej wartości inwestycji austriackich na poziomie ponad 47,5%.

W 2020 r. Szwecja uplasowała się na trzecim miejscu w strukturze kapitałowej inwestycji w strefie suwalskiej, z udziałem wynoszącym 6,24%. Na strefę suwalską przypada jednak tylko ok. 5% całego kapitału szwedzkiego ulokowanego w strefach. Znacznie większe środki inwestorzy ze Szwecji zaangażowali w strefach: wałbrzyskiej, warmińsko-mazurskiej, łódzkiej czy katowickiej. Największy szwedzki inwestor – Electrolux Poland ulokował się w strefie wałbrzyskiej i katowickiej. Przypadło na niego niespełna 36% całkowitej wartości inwestycji w strefach z tego kraju. Duże wydatki inwestycyjne ponieśli również przedsiębiorcy: H & M Hennes & Mauritz Logistics w strefie legnickiej, HTL - Strefa w łódzkiej, Husqvarna Poland w mieleckiej, Aryzta Polska w wałbrzyskiej oraz Ikea Industry Poland w strefie warmińsko-mazurskiej.

Podobnie jak w latach ubiegłych wysoki udział kapitału pochodzącego z Cypru charakteryzował strefę słupską. Inwestycje cypryjskie – za sprawą Kronospan Polska – stanowią tu 41,24% całkowitej wartości nakładów inwestycyjnych i zajmują pierwsze miejsce w strukturze kapitałowej. Przedsiębiorcy z kapitałem cypryjskim zrealizowali też duże inwestycje w strefie mieleckiej, w której działają m.in. Kronospan HPL i Kronoflooring oraz w strefie łódzkiej, gdzie zainwestowała Chipita Poland i Sponcel. Na te trzy strefy przypadło ponad 99,2% łącznej wartości inwestycji cypryjskich w strefach.

Kapitał duński w największym stopniu skoncentrował się w strefie suwalskiej. Inwestycje duńskie wyniosły tam prawie 265,3 mln zł, co dało Danii drugą pozycję w strukturze kapitałowej inwestycji, z udziałem na poziomie 8,32% ogólnej wartości inwestycji (w dużej mierze dzięki Rockwool Polska). Do strefy kostrzyńsko-słubickiej trafiło więcej kapitału duńskiego (prawie 494,6 mln zł, a więc ok. 38,2% całej wartości tego kapitału ulokowanego w strefach). Dało to jednak Danii udział na poziomie 5,65% wartości inwestycji i dopiero 5. miejsce w strukturze geograficznej kapitału ulokowanego w tej strefie.

Struktura branżowa inwestycji

Struktura branżowa inwestycji w strefach została określona na poziomie działów Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług ustanowionej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) (Dz. U. poz. 1293, z późn. zm.). Wprowadzenie 1 stycznia 2016 r. nowej PKWiU spowodowało uchylenie rozporządzenia dotyczącego klasyfikacji z 2008 r., niemniej jednak w większości ważnych zezwoleń przedmiot działalności określony jest według tej klasyfikacji.

W 2020 r. struktura skumulowanej wartości inwestycji uległa drobnym zmianom w stosunku do roku poprzedniego. Pierwsza modyfikacja dotyczy spadku branży papierniczej (dział 17 PKWiU) z pozycji 4. na 6. i związanego z tym awansu o jedno miejsce (na pozycje 4. i 5.) branży spożywczej (dział 10) i produkcji wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych

(dział 23). Analogiczna zmiana nastąpiła na pozycjach 8–10. Branża maszynowa (dział 28) spadła z miejsca 8. na 10., a o jedno miejsce w górę przesunęły się branże: chemiczna (dział 20) i produkcja urządzeń elektrycznych oraz nonelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego (dział 27). Na pozycjach 11–19 nie zaszły żadne zmiany, natomiast na miejscu 20. i 21. doszło do zamiany między produkcją pozostałych wyrobów (dział 32) i napojów (dział 11). Miejsce w gronie branż dominujących straciły usługi w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych (dział 72). W ich miejsce pojawiły się usługi związane z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki (dział 62).

Tabela 9. Struktura branżowa skumulowanej wartości inwestycji

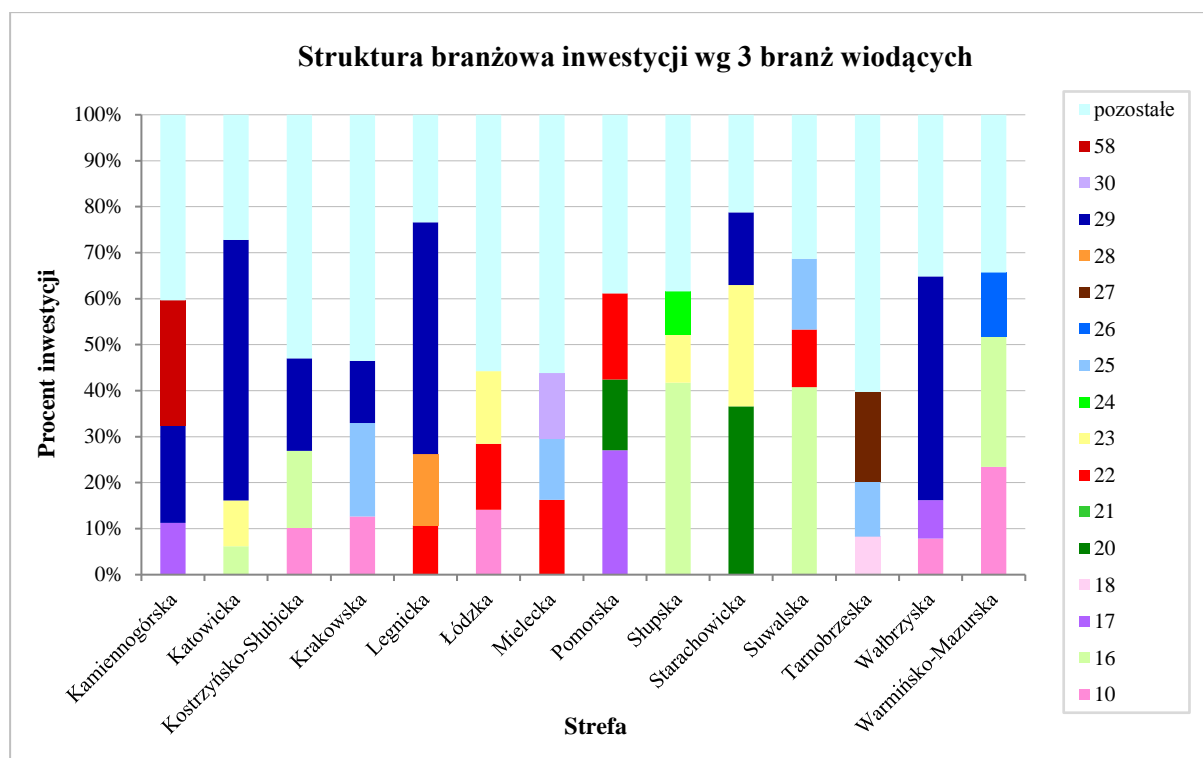
Lp.	Dział PKWiU	Nazwa działu	Inwestycje (w mln zł)	Udział w inwestycjach ogółem
1	29	Pojazdy samochodowe (z wyłączeniem motocykli), przyczepy i naczepy	40 218,9	27,57%
2	22	Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	13 319,2	9,13%
3	25	Wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	10 797,5	7,40%
4	10	Artykuły spożywcze	9 624,6	6,60%
5	23	Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	9 598,2	6,58%
6	17	Papier i wyroby z papieru	9 553,0	6,55%
7	16	Drewno i wyroby z drewna i korka, z wył. mebli; wyroby ze słomy i materiałów w rodzaju stosowanych do wyplatania	8 890,8	6,09%
8	20	Chemikalia i wyroby chemiczne	8 354,2	5,73%
9	27	Urządzenia elektryczne i nonelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego	7 412,2	5,08%
10	28	Maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane	6 572,9	4,51%
11	26	Komputery, wyroby elektroniczne i optyczne	3 282,7	2,25%
12	24	Metale	2 868,7	1,97%
13	31	Meble	2 492,8	1,71%
14	52	Magazynowanie i usługi wspomagające transport	2 404,2	1,65%
15	21	Podstawowe substancje farmaceutyczne, leki i pozostałe wyroby farmaceutyczne	2 253,8	1,54%
16	30	Pozostały sprzęt transportowy	2 101,1	1,44%
17	18	Usługi poligraficzne i usługi reprodukcji zapisanych nośników informacji	1 375,5	0,94%
18	58	Usługi zw. z działalnością wydawniczą	1 199,9	0,82%
19	13	Wyroby tekstylne	766,3	0,53%
20	11	Napoje	579,8	0,40%
21	32	Pozostałe wyroby	559,4	0,38%
22	62	Usługi związane z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki	293,0	0,20%
23		Inne	1 362,3	0,93%
		Razem	145 881,0	100,00%

Największy udział w łącznych nakładach inwestycyjnych miał sektor motoryzacyjny. Wyniósł on 27,57% i był wyższy niż w roku 2019 o niespełna 2 pkt proc. Drugie miejsce zajęli producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych z udziałem wynoszącym 9,13%, zaś trzecie – z udziałem na poziomie 7,40% – producenci wyrobów metalowych gotowych.

Wzrost skumulowanej wartości inwestycji nastąpił aż w dziewiętnastu branżach, przy czym największy odnotował sektor motoryzacyjny (dział 29 PKWiU). Nakłady zwiększyły się o prawie 6,46 mld zł, głównie za sprawą uznania za ważne i uwzględnienia w statystykach zezwolenia dla Opel Manufacturing Poland w strefie katowickiej. Nakłady w tej branży wzrosły też w wyniku inwestycji: Mercedes-Benz Manufacturing Poland w strefie wałbrzyskiej, Volkswagen Poznań w strefie kostrzyńsko-słubickiej oraz Johnson Matthey Poland w strefie katowickiej. Znaczący, bo o prawie 2,33 mld zł, wzrost wartości inwestycji odnotowała branża chemiczna (dział 20) i było to w głównej mierze wynikiem inwestycji poczynionych przez Grupę Azoty Polyolefins w strefie pomorskiej i Umicore Poland w strefie wałbrzyskiej. Wzrost o prawie 1,39 mld zł miał miejsce w sektorze urządzeń elektrycznych i nieelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego (dział 27). Przyczyniła się do tego inwestycja LG Chem Wrocław Energy w gminie Kobierzyce, realizowana na terenie strefy tarnobrzęskiej.

Spadki wystąpiły w trzech sektorach – produkcji komputerów oraz urządzeń elektronicznych i optycznych (dział 26 PKWiU), usługach poligraficznych (dział 18) oraz w branży papierniczej (dział 17). Wartość inwestycji w pierwszej branży spadła o prawie 257 mln zł i było to głównie spowodowane wygaśnięciem zezwolenia dla LG Electronics Wrocław. Spadek kapitału zaangażowanego w usługi poligraficzne wyniósł tylko 11,48 mln zł i był konsekwencją wycofania z obrotu 3 zezwoleń (2 zezwolenia wygaszono i jedno cofnięto). Spadek inwestycji w branży papierniczej wyniósł jedynie 1,99 mln zł i był skutkiem minimalnie większego ubytku nakładów wynikającego z wygaśnięcia 5 zezwoleń (174,43 mln zł) nad przyrostem wartości inwestycji dla ważnych zezwoleń (o 172,44 mln zł).

Struktura inwestycji w poszczególnych strefach z uwzględnieniem trzech wiodących branż została przedstawiona na poniższym wykresie.

Branża motoryzacyjna (dział 29), najsilniej reprezentowana wśród inwestorów, należała do wiodących w czterech strefach, tj.: w katowickiej, legnickiej, wałbrzyskiej i kostrzyńsko-słubickiej. W strefie katowickiej i legnickiej jej udział przekroczył połowę wartości zainwestowanego kapitału i wyniósł odpowiednio 56,7% i 50,42%. W strefie wałbrzyskiej udział branży motoryzacyjnej wyniósł 48,62%. Do największych inwestorów z tej branży w strefie katowickiej należeli: Opel Manufacturing Poland, NGK Ceramics Polska, Brembo Poland, Nexteer Automotive Poland, Eaton Automotive Systems i Marelli Sosnowiec Poland, w strefie legnickiej – Volkswagen Motor Polska, BASF Polska i Lear Corporation Poland II, a w wałbrzyskiej – Volkswagen Poznań z inwestycją we Wrześni, Mercedes-Benz Manufacturing Poland, Toyota Motor Manufacturing Poland, Adient Poland i Gestamp Polska. W strefie kostrzyńsko-słubickiej, w której zainwestowali m.in. Faurecia Gorzów, Gedia Poland i Volkswagen Poznań (zakład w Poznaniu), udział firm motoryzacyjnych wyniósł 20,1%. Dużym udziałem inwestycji z branży motoryzacyjnej charakteryzowały się również strefy: kamiennogórska (21,13%), starachowicka (15,74%) i krakowska (13,47%), ale w żadnej z nich branża ta nie była dominująca.

Inwestycje związane z produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (dział 22), znajdujące się na drugiej pozycji w strukturze branżowej inwestycji zrealizowanych na terenie stref, wyraźnie dominowały w strefie mieleckiej, przede wszystkim dzięki Kronospan HPL, Firmie Oponiarskiej Dębica i Kronoflooring Mielec. Na dział 22 przypadło 16,29% ulokowanego w tej strefie kapitału. Większy udział, bo na poziomie 18,76%, producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych osiągnęli w strefie pomorskiej (głównie za sprawą Bridgestone Stargard), ale inwestycje rzędu 2,43 mld zł pozwoliły na zajęcie 2. miejsca w grupie wiodących branż w tej strefie. Tę samą pozycję w strukturze branżowej inwestycji z tego sektora osiągnęły w strefie łódzkiej, z udziałem wynoszącym 14,3% i wydatkami rzędu 2,2 mld zł. Większą wartość miały inwestycje w strefie wałbrzyskiej (prawie 2,36 mld zł, m.in. dzięki 3M Wrocław), ale nie dało im to pozycji w trójce wiodących branż. Znaczny udział inwestycji w sektorze produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, pozwalający na zajęcie trzeciego miejsca wśród dominujących branż, charakteryzował strefę suwalską (12,48%) i legnicką (10,68%).

Producenci wyrobów metalowych (dział 25), zajmujący trzecie miejsce w strukturze branżowej inwestycji, mieli znaczące udziały w inwestycjach stref: krakowskiej (20,34%), suwalskiej (15,4%), mieleckiej (13,31%) i tarnobrzeskiej (12,06%). W przypadku strefy krakowskiej pozwoliło to na zajęcie pierwszego miejsca w gronie trzech wiodących branż, w strefach: suwalskiej i tarnobrzeskiej – drugiej lokaty, a w mieleckiej – trzeciego miejsca w strukturze branżowej inwestycji. Wśród największych inwestorów z tej branży w strefie krakowskiej znaleźli się przedsiębiorcy: Wiśniowski, Mabuchi Motor Poland, Brembo Poland i Zasław TSS, w strefie suwalskiej – Bison, a w mieleckiej – ST3 Offshore w upadłości i Ball Packaging Europe Lublin. Mimo iż, podobnie jak w latach ubiegłych, nie znalazło to odzwierciedlenia w strukturze trzech wiodących branż w strefie łódzkiej, to właśnie ta strefa przyciągnęła inwestycje z branży metalowej o najwyższej wartości (ponad 1,68 mld zł). Było to głównie zasługą przedsiębiorcy Gillette Poland International, na którego przypadło prawie 69,05% ogółu inwestycji z tej branży w strefie łódzkiej.

Sektor spożywczy (dział 10) w żadnej strefie nie był dominujący, ale w strukturze branżowej inwestycji w strefach zajął wysokie 4. miejsce. Producenci artykułów spożywczych byli silnie

reprezentowani w strefie warmińsko-mazurskiej, m.in. dzięki inwestycjom: Cedrob, Spółdzielni Mleczarskiej MLEKPOL, Tymbark MWS i Polmlek. Nakłady inwestycyjne o wartości 1,39 mld zł stanowiły 23,44% kosztów inwestycji w tej strefie, co dało drugą pozycję w gronie wiodących branż. Dużo większą wartość, ale znacznie mniejszy udział w strukturze branżowej miały nakłady inwestycyjne tego sektora w strefie wałbrzyskiej. Wyniosły one 2,4 mld zł, co dało udział na poziomie 7,87% i 3. lokatę wśród dominujących branż. Na wynik ten złożyły się inwestycje: Mondelez Polska Production, Aryzta Polska i Bama Europa. Trzecie miejsce w strukturze inwestycji sektor spożywczy zajął też w strefach: łódzkiej, krakowskiej i kostrzyńsko-słubickiej, z udziałami wynoszącymi odpowiednio: 14,13%, 12,65% i 10,16%. W strefie łódzkiej zainwestowali m.in. UMA Investments, Animex Kutno, Chipita Poland, Vandemoortele Polska i ZPOW Agros Nova. Wydatki inwestycyjne przedstawicieli tego sektora zamknęły się kwotą 2,17 mld zł, a więc były niewiele mniejsze niż w strefie wałbrzyskiej. W strefie krakowskiej znaczące inwestycje zrealizowali: Dan Cake Polonia, Wawel, FoodCare i Lajkonik Snacks, a w strefie kostrzyńsko-słubickiej – R.Twining and Company i Lantmannen Unibake Poland.

Działalność związana z produkcją wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (dział 23) znalazła się w gronie wiodących branż w czterech strefach, przy czym w strefie łódzkiej – na pierwszym miejscu z udziałem wynoszącym 15,86%, a w strefach: starachowickiej (z udziałem 26,38%), słupskiej (10,46%) i katowickiej (9,95%) – na drugim miejscu. Mimo najmniejszego udziału w strefie katowickiej, to właśnie w niej nakłady z tej branży były największe i wyniosły 2,76 mld zł, m.in. dzięki Saint-Gobain Innovative Materials, Guardian Częstochowa, CP Glass i Stolze Częstochowa. Do największych inwestorów z tego sektora w strefie łódzkiej należą: Euroglas Polska, Ceramika Paradyż (z zakładami w Opocznie, Paradyżu, w mieście i w gminie Tomaszów Mazowiecki) oraz Press Glass, w strefie starachowickiej – Cerrad, a w słupskiej – Nordglass, posiadający fabryki w Koszalinie i Słupsku.

Przedsiębiorcy z branży papierniczej (dział 17) najwięcej zainwestowali w strefie pomorskiej, tj. ponad 3,51 mld zł (m.in. Mondi Świecie, International Paper Cellulose Fibres (Poland), International Paper-Kwidzyn i Plastica). Ich udział w łącznych nakładach inwestycyjnych poniesionych w tej strefie wynosił 27,09%. Przedsiębiorcy z branży papierniczej (w szczególności Essity Operations Poland) zainwestowali prawie 2,55 mld zł w strefie wałbrzyskiej, co dało temu sektorowi drugą pozycję w strukturze branżowej inwestycji, z udziałem wynoszącym 8,36%. Znaczący udział produkcji papieru i wyrobów z papieru w strukturze inwestycji charakteryzował też strefę kamiennogórską (11,26%), przy czym była to zasługa jednego przedsiębiorcy – Wepa Professional Piechowice, na którego przypadł cały kapitał ulokowany przez tę branżę w strefie kamiennogórskiej.

Branża drzewna (dział 16) dominowała w pięciu strefach: słupskiej, suwalskiej, warmińsko-mazurskiej, kostrzyńsko-słubickiej i katowickiej. W trzech pierwszych strefach udział tej branży w łącznej wartości zainwestowanego kapitału był na tyle wysoki, że dało to 1. miejsce w strukturze branżowej inwestycji. W strefie kostrzyńsko-słubickiej branża drzewna zajęła 2. miejsce, a w strefie katowickiej – 3. pozycję. Udział na poziomie 41,73% w strefie słupskiej był głównie wynikiem inwestycji realizowanych przez Kronospan Polska, a niewiele mniejszy udział w strefie suwalskiej (40,8%) był zasługą działalności: Tanne, Pfleiderer MDF i Padma.

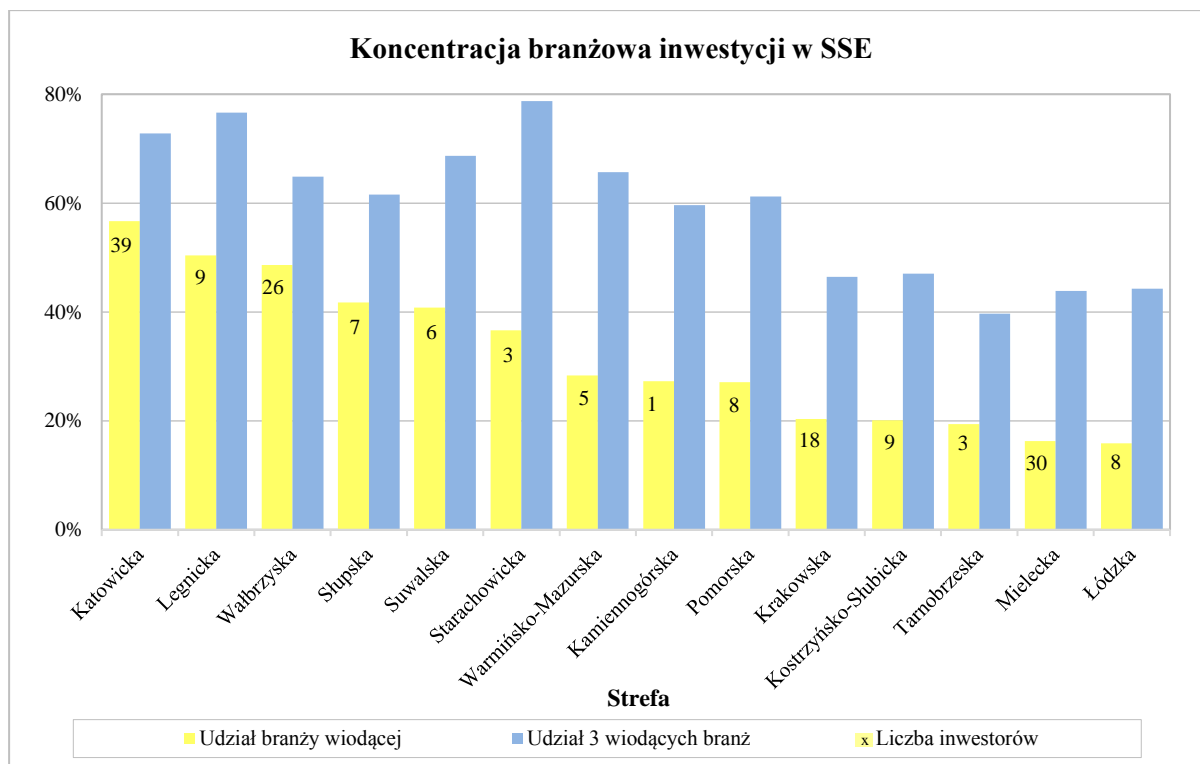
Na wynik strefy warmińsko-mazurskiej, w której udział przetwórstwa drewna wynosił 28,32%, złożyła się przede wszystkim inwestycja Egger Biskupiec – największego inwestora z branży drzewnej we wszystkich strefach. Udział przetwórstwa drewna w strefie kostrzyńsko-słubickiej był znacznie niższy i wyniósł 16,79%. Zainwestowali tam m.in.: Homanit Polska, Barlinek Inwestycje, Homanit Krosno Odrzańskie, oraz Swiss Krono. Największe były jednak nakłady tej branży w strefie katowickiej, gdzie działają m.in.: Kronospan OSB i DSO. Inwestycje z tego sektora wyniosły ok. 1,71 mld zł.

Podobnie jak w ostatnich latach działalność związana z produkcją chemikaliów i wyrobów chemicznych (dział 20) była wiodącą w strefie starachowickiej. Inwestorzy z tej branży zaangażowali kapitał o wartości ponad 861 mln zł, co dało jej udział na poziomie 36,62% łącznej wartości inwestycji w tej strefie. Na tę kwotę złożyły się głównie inwestycje realizowane przez Grupę Azoty Zakłady Azotowe Puławy oraz Air Liquide Polska. Prawie trzykrotnie większą kwotę (2,38 mld zł) przedstawiciele branży chemicznej zainwestowali w strefie wałbrzyskiej, ale sektor ten nie znalazł się wśród trzech wiodących. Do grona największych inwestorów z tej gałęzi przemysłu w strefie wałbrzyskiej należą: Umicore Poland, Colgate-Palmolive Manufacturing, PCC Rokita, 3M Wrocław i PCC MCAA. Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych zajęła natomiast 3. pozycję w grupie dominujących branż w strefie pomorskiej, za sprawą Grupy Azoty Polyolefins w Policach.

Producenci urządzeń elektrycznych i nonelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego (dział 27) zajęli 1. miejsce w strukturze branżowej inwestycji w strefie tarnobrzeskiej, zastępując na tej pozycji producentów komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (dział 26), przez lata dominujących w tej strefie dzięki inwestycjom: LG Electronics Wrocław, Dongseo Display Poland, LG Innotek Poland. Inwestycje z branży urządzeń elektrycznych i agd w strefie tarnobrzeskiej wyniosły prawie 1,92 mld zł, co stanowiło 19,39% kapitału zaangażowanego w tej strefie. Prawie 75% tej kwoty przypada na przedsiębiorcę LG Chem Wrocław Energy, inwestującego w produkcję ogniw do pojazdów elektrycznych.

Inwestycje firm świadczących usługi związane z działalnością wydawniczą (dział 58), obejmujące swym zakresem także wydawanie oprogramowania komputerowego, dominowały w strefie kamiennogórskiej. Na tę strefę przypada aż 68,6% inwestycji z tego sektora zrealizowanych we wszystkich czterech strefach. W strefie kamiennogórskiej inwestycje w usługi objęte działem 58 PKWiU stanowią 27,26% całkowitych nakładów inwestycyjnych. Jest to skutek inwestycji przedsiębiorcy Bauer Print Wykroty z grupy Bauer, który zajmuje się drukiem gazet i czasopism.

Dominacja określonych sektorów w strukturze inwestycji stanowi bazę do tworzenia i rozwijania się klastrów. Poniższy wykres prezentuje stopień koncentracji branżowej poszczególnych stref poprzez określenie udziału branży wiodącej i trzech wiodących branż w całkowitej wartości inwestycji zrealizowanych na ich terenie. Dodatkowo dla branży wiodącej w danej strefie wskazana została liczba inwestorów z danego sektora (przedsiębiorców, którzy na koniec 2020 r. ponieśli nakłady inwestycyjne).

W 2020 r. największa koncentracja branżowa charakteryzowała strefę katowicką, w której na branżę wiodącą przypadło 56,7% wartości inwestycji. Na kolejnej pozycji jest strefa legnicka, w której branża dominująca skupiła niewiele ponad połowę zainwestowanych środków (50,42%). W strefach: wałbrzyskiej, słupskiej i suwalskiej, tak jak w roku 2019, udział branży wiodącej przekroczył 40% kapitału i osiągnął odpowiednio: 48,62%, 41,73% i 40,8%. W strefach: katowickiej, legnickiej i wałbrzyskiej branżą dominującą była motoryzacja, a w strefie słupskiej i suwalskiej – przetwórstwo drewna.

Istnieją duże różnice między strefami, jeśli chodzi o liczbę inwestorów z wiodącej branży. Brak jest przy tym korelacji tego parametru z udziałem branży dominującej w wartości inwestycji. W dwóch strefach, gdzie ponad połowa inwestycji przypada na branżę wiodącą, liczba inwestorów wynosi 39 i 9, a więc ponad 4-krotnie mniej. Udział na poziomie 27,26% w strefie kamiennogórskiej został natomiast wypracowany przez jednego inwestora.

Strefy katowicka i legnicka wyróżniały się także pod względem udziału trzech wiodących branż, ale to w strefie starachowickiej udział ten był największy i wyniósł 78,75%. W strefie legnickiej na 3 dominujące sektory przypadło 76,63% inwestycji, co oznacza kolejny z rzędu spadek. Wzrost odnotowała natomiast strefa katowicka, w której udział trzech wiodących branż wyniósł 72,8%, przy 68,23% w 2019 r. Kolejne miejsca przypadły strefom: suwalskiej, warmińsko-mazurskiej i wałbrzyskiej, z udziałem wynoszącym odpowiednio: 68,68%, 65,68% i 64,85%.

Z kolei relatywnie duże zróżnicowanie branżowe charakteryzowało strefy: łódzką, mielecką, tarnobrzęską, kostryńsko-słubicką i krakowską. Na branżę wiodącą w tych strefach przypadło od 15,86% do 20,34% łącznej wartości inwestycji, zaś udział trzech wiodących branż mieścił się w przedziale 39,72%–46,46%.

Zwolnienia podatkowe w specjalnych strefach ekonomicznych

Dochody podatników prowadzących działalność na terenie specjalnych stref ekonomicznych i spółek zarządzających strefami zwolnione od podatku dochodowego w latach 1998–2019 przedstawiono w poniższej tabeli, na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Finansów¹⁾.

Tabela 10. Zwolnienia podatkowe przedsiębiorców i spółek zarządzających strefami

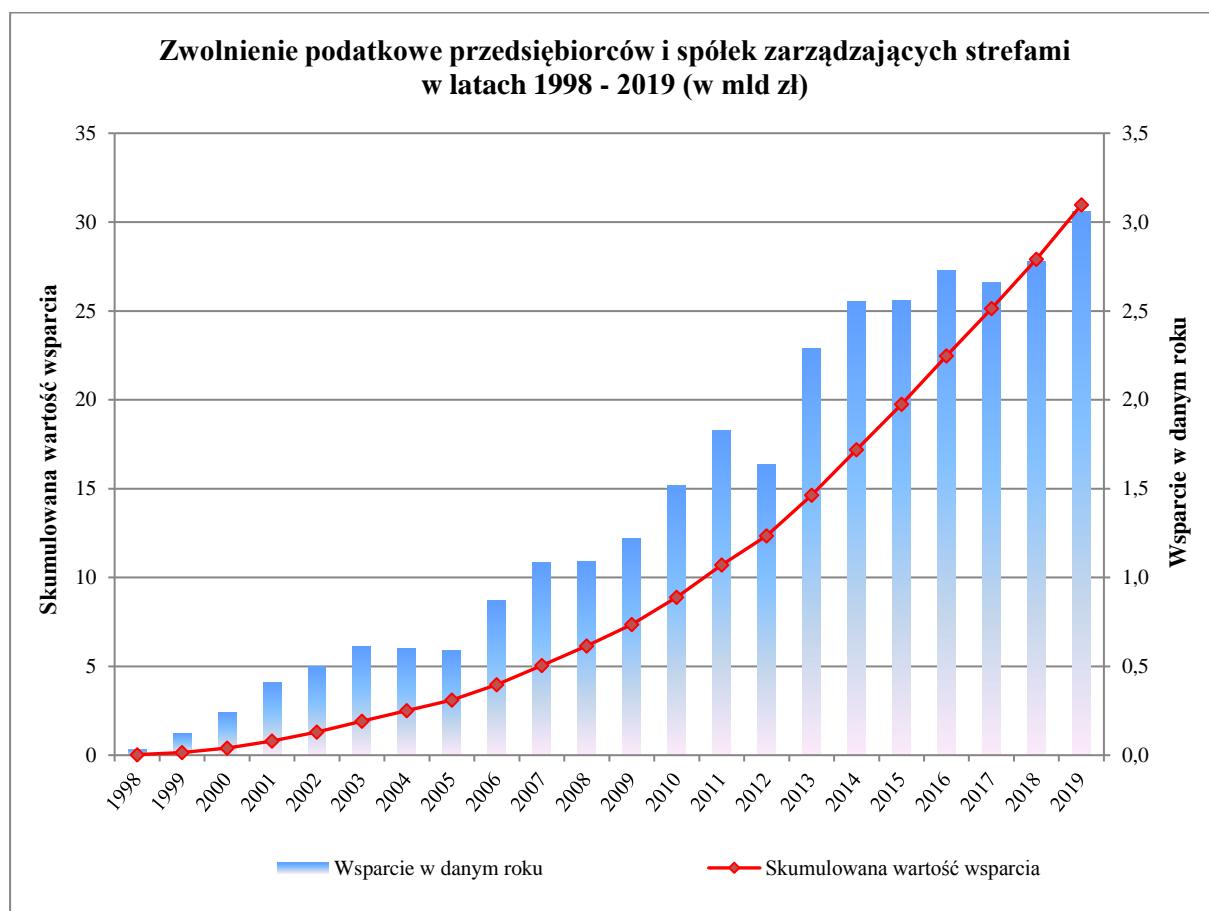
Rok	Podatek dochodowy od osób fizycznych			Podatek dochodowy od osób prawnych			Łączna wartość zwolnienia podatkowego (w tys. zł)
	Liczba podatników	Dochód zwolniony (w tys. zł)	Zwolnienie podatkowe (w tys. zł)	Liczba podatników	Dochód zwolniony (w tys. zł)	Zwolnienie podatkowe (w tys. zł)	
1998	17	8 930	3 433	24	75 165	27 127	30 560
1999	18	31 203	12 309	59	326 174	111 160	123 469
2000	18	66 485	26 403	91	715 168	215 123	241 526
2001	60	55 676	21 552	224	1 373 482	386 360	407 912
2002	77	70 770	27 384	191	1 677 036	469 570	496 954
2003	90	95 653	37 181	654	2 126 827	574 243	611 424
2004	95	136 483	53 452	272	2 810 969	546 733	600 185
2005	74	129 615	50 957	289	2 822 603	536 859	587 816
2006	71	129 739	51 043	346	4 300 638	817 121	868 164
2007	78	206 987	81 711	618	5 276 960	1 002 622	1 084 333
2008	94	226 750	89 381	442	5 263 462	1 000 058	1 089 439
2009	90	158 702	49 657	431	6 167 905	1 171 902	1 221 559
2010	115	223 861	70 195	511	7 619 874	1 447 776	1 517 971
2011	105	150 181	46 942	535	9 383 215	1 782 811	1 829 753
2012	107	119 548	36 915	538	8 402 465	1 596 468	1 633 383
2013	164	212 504	38 846	603	11 843 653	2 250 294	2 289 140
2014	182	134 551	39 678	687	13 220 306	2 511 858	2 551 536
2015	173	151 574	46 357	763	13 237 183	2 515 065	2 561 422
2016	136	160 521	49 416	775	14 102 223	2 679 422	2 728 838
2017	147	185 515	57 701	785	13 707 132	2 603 539	2 661 240
2018	145	184 730	57 397	823	14 312 698	2 718 585	2 775 982
2019	717	403 602	108 884	978	15 501 553	2 945 295	3 054 179
Razem	-	3 243 580	1 056 794	-	154 266 691	29 909 991	30 966 785

Zgodnie z wyjaśnieniami otrzymanymi z Ministerstwa Finansów dane za 2019 r. dotyczą zwolnień podatkowych na podstawie *ustawy o sse* i zwolnień dochodów z działalności objętej decyzjami o wsparciu na podstawie *ustawy o wni*. W przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych dane MF obejmują dochody zwolnione na podstawie *ustawy o wni* przez 150 podatników w kwocie 102 752 tys. zł. W odniesieniu do podatku dochodowego od osób prawnych brak jest danych w tym zakresie. Uniemożliwia to ustalenie wielkości odnoszących się wyłącznie do instrumentu specjalnych stref ekonomicznych.

¹⁾ W czasie prac nad niniejszym dokumentem najnowsze dostępne dane obejmowały 2019 r.

Łączna wartość zwolnień podatkowych przedsiębiorców (na podstawie ww. ustaw) i spółek zarządzających strefami do końca 2019 r. wyniosła blisko 30 966,8 mln zł. W związku z tym, że wartość zwolnienia dla samych spółek zarządzających od początku funkcjonowania stref do końca 2019 r. była równa 385,16 mln zł, łączna wielkość pomocy publicznej udzielonej przedsiębiorcom działającym w strefach i przedsiębiorcom zwalniającym dochód z podatku na podstawie *ustawy o wni* wyniosła 30 581,6 mln zł.

Nie posiadając danych odnoszących się wyłącznie do specjalnych stref ekonomicznych, nie można – tak jak w latach ubiegłych – określić, jaki odsetek nakładów inwestycyjnych w strefach stanowi pomoc udzielona przedsiębiorcom korzystającym z tego instrumentu wsparcia.

Szczegółowe informacje dotyczące zwolnień podatkowych spółek zarządzających strefami przedstawiono na str. 45–46.

IV. Spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi

Struktura właścicielska i zadania spółek zarządzających strefami

Ustawa o sse stanowi, że zarządzającym strefą może być spółka kapitałowa, w której większość głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników posiada Skarb Państwa lub samorząd województwa. Tylko w przypadku Pomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A., która zarządza słupską specjalną strefą ekonomiczną, większością głosów dysponuje samorząd województwa. Nadzór właścicielski nad spółkami zarządzającymi strefami, z wyłączeniem Agencji Rozwoju Przemysłu S.A., w 2020 r. sprawował Minister Aktywów Państwowych. Nadzór nad ARP S.A. sprawował Prezes Rady Ministrów.

Poniższa tabela przedstawia strukturę kapitałową wszystkich spółek zarządzających.

Tabela 11. Struktura kapitałowa spółek zarządzających strefami wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 r.

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A. (strefa kamiennogórska)	Skarb Państwa	4 498 200	39,55	63,62
	Miasto Kamienna Góra	3 045 100	26,78	16,12
	Miasto Lubań	1 818 200	15,99	9,62
	Gmina Nowogrodzic	1 417 600	12,47	7,50
	Miasto Jawor	593 100	5,21	3,14
	Razem	11 372 200	100,00	100,00
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	4 570 000	49,81	53,27
	Miasto Gliwice	915 000	9,97	9,28
	Miasto Tychy	915 000	9,97	9,28
	Miasto Katowice	891 000	9,71	9,04
	Miasto Dąbrowa Górnicza	458 000	4,99	4,65
	Miasto Sosnowiec	458 000	4,99	4,65
	Miasto Jastrzębie-Zdrój	457 000	4,98	4,64
	Miasto Żory	320 000	3,49	3,24
	Gmina Pawłowice	82 000	0,89	0,83
	Miasto Bieruń	55 000	0,60	0,56
	Gmina Godów	55 000	0,60	0,56
	Razem	9 176 000	100,00	100,00
	Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Miasto Kostrzyn nad Odrą	7 742 800	28,48
Gmina Słubice		7 295 700	26,84	14,49
Skarb Państwa		5 864 900	21,57	57,65
Miasto Nowa Sól		2 610 000	9,60	5,18
Miasto Gorzów Wielkopolski		1 538 300	5,66	3,06
Prochem-Zachód Sp. z o.o.		825 000	3,04	1,64
Miasto Gubin		912 600	3,36	1,81
Gmina Bytom Odrzański		395 000	1,45	0,79
Razem		27 184 300	100,00	100,00
Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o. (strefa krakowska)	Skarb Państwa	20 332 000	80,14	80,14
	Akademia Górniczo-Hutnicza	2 233 000	8,80	8,80
	Województwo Małopolskie	2 233 000	8,80	8,80
	Politechnika Krakowska	233 000	0,92	0,92
	Uniwersytet Jagielloński	233 000	0,92	0,92

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
	Miasto Kraków	78 000	0,30	0,30
	ArcelorMittal Poland S.A.	30 000	0,12	0,12
	Razem	25 372 000	100,00	100,00
Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	14 317 000	39,77	50,98
	Gmina Polkowice	8 635 000	23,98	17,33
	KGHM Polska Miedź S.A.	4 408 000	12,24	7,85
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska	4 000 000	11,11	14,24
	Miasto Złotoryja	2 400 000	6,67	4,27
	Gmina Gromadka	1 300 000	3,61	2,49
	Miasto Legnica	394 000	1,09	1,06
	Gmina Warta Bolesławiecka	300 000	0,83	1,07
	Santander Bank Polska S.A.	150 000	0,42	0,53
	ING Bank Śląski S.A.	100 000	0,28	0,18
	Razem	36 004 000	100,00	100,00
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	17 812 000	71,46	87,94
	Miasto Łódź	6 369 000	25,55	10,79
	Miasto Ozorków	746 000	2,99	1,27
	Razem	24 927 000	100,00	100,00
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o.	Skarb Państwa	225 225 000	59,80	59,90
	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	90 000 000	23,90	23,94
	Województwo Pomorskie	16 000 000	4,25	4,26
	Miasto Gdańsk	12 714 000	3,38	3,38
	Województwo Kujawsko-Pomorskie	11 000 000	2,92	2,93
	Miasto Tczew	7 378 000	1,96	1,96
	Miasto Stargard	7 000 000	1,86	1,86
	Miasto Kwidzyn	3 532 000	0,94	0,94
	Miasto Malbork	1 320 000	0,35	0,35
	Gmina Chojnice	857 000	0,23	0,23
	Gmina Człuchów	517 000	0,14	0,14
	Gmina Sztum	413 000	0,11	0,11
	Razem	375 956 000*	99,84*	100,00
Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (Zarządzający Słupską Specjalną Strefą Ekonomiczną)	Województwo Pomorskie	11 114 500	35,98	57,67
	Miasto Słupsk	10 407 900	33,69	22,13
	Skarb Państwa	6 039 300	19,55	12,84
	Miasto Koszalin	2 325 000	7,53	4,94
	Gmina Słupsk	970 300	3,14	2,06
	Pozostali	34 400	0,11	0,36
	Razem	30 891 400	100,00	100,00
Specjalna Strefa Ekonomiczna "Starachowice" S.A.	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	13 270 100	79,52	45,71
	Skarb Państwa	3 383 100	20,27	54,18
	Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu S.A.	35 500	0,21	0,11
	Razem	16 688 700	100,00	100,00

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	8 076 900	40,46	66,64
	Miasto Elk	6 500 000	32,55	18,23
	Gmina Goldap	2 920 000	14,62	8,19
	Miasto Suwałki	2 471 000	12,37	6,94
	Razem	19 967 900	100,00	100,00
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o.	Skarb Państwa	304 030 000	69,75	84,14
	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	82 710 000	18,97	9,90
	Województwo Opolskie	10 710 000	2,46	1,28
	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	10 200 000	2,34	1,22
	Gmina Dzierżoniów	6 570 000	1,51	0,79
	Gmina Jelcz-Laskowice	4 830 000	1,11	0,58
	Gmina Wałbrzych	3 920 000	0,90	0,59
	Województwo Wielkopolskie	2 860 000	0,66	0,34
	Miasto Oława	1 710 000	0,39	0,20
	Miasto Świdnica	1 650 000	0,38	0,20
	Gmina Żarów	1 640 000	0,38	0,20
	Gmina Nowa Ruda	1 510 000	0,35	0,18
	Miasto Kłodzko	1 000 000	0,23	0,12
	Santander Bank Polska S.A.	1 000 000	0,23	0,12
	NEPTUN Fundusz Inwestycyjny	1 000 000	0,23	0,12
	Gmina Strzelin	100 000	0,02	0,01
	Gmina Nysa	30 000	0,00	0,00
	Razem	435 890 000**)	99,91**)	99,99
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	16 924 000	49,21	61,39
	Gmina Bartoszyce	8 066 100	23,45	17,83
	Miasto Bartoszyce	4 930 900	14,34	10,90
	Gmina Dobrze Miasto	2 797 800	8,13	6,18
	Gmina Szczytno	903 800	2,63	2,00
	Miasto Mrągowo	304 000	0,88	0,67
	Miasto Nowe Miasto Lubawskie	267 200	0,78	0,59
	Gmina Olecko	198 400	0,58	0,44
	Razem	34 392 200	100,00	100,00
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. (strefy: mielecka i tarnobrzeska)	Skarb Państwa	6 201 329 000	100,00	100,00
	Razem	6 201 329 000	100,00	100,00

**) PSSE sp. z o.o. – wartość kapitału zakładowego wynosi 376 603 000 zł i jest wyższa od łącznej nominalnej wartości udziałów, ponieważ uchwałą Zgromadzenia Wspólników z 16 czerwca 2009 r. umorzono z czystego zysku 647 udziałów Miasta Tczew. Z tego powodu udziały poszczególnych wspólników według kapitału nie sumują się do 100 (łączna wartość nominalna udziałów pozostaje mniejsza od wartości kapitału zakładowego).*

****) WSSE sp. z o.o. – wartość kapitału zakładowego wynosi 435 890 000 zł i jest wyższa od łącznej nominalnej wartości udziałów, ponieważ uchwałą Zgromadzenia Wspólników z 20 listopada 2012 r. umorzono z czystego zysku 42 udziały Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. z siedzibą w Bytomiu. Z tego powodu udziały poszczególnych wspólników według kapitału nie sumują się do 100 (łączna wartość nominalna udziałów pozostaje mniejsza od wartości kapitału zakładowego).*

Zgodnie ze zmianą wprowadzoną do *ustawy o sse* w lutym 2020 r. w radach nadzorczych spółek zarządzających strefami, w stosunku do których Skarb Państwa posiada większość głosów, zasiadali, w liczbie nie większej niż 6 osób, przedstawiciele:

- ministra właściwego do spraw gospodarki,
- ministra właściwego do spraw finansów publicznych,
- ministra właściwego do spraw aktywów państwowych,
- Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- jednostek samorządu terytorialnego, których udział w kapitale zakładowym spółki jest największy (nie więcej niż 2 osoby).

Do składu rady nadzorczej spółek zarządzających, w stosunku do których samorząd województwa posiada większość głosów, powołani byli natomiast przedstawiciele:

- samorządu województwa (2 osoby),
- ministra właściwego do spraw gospodarki,
- jednostek samorządu terytorialnego, z wyłączeniem samorządu województwa, których udział w kapitale zakładowym spółki jest największy (nie więcej niż 2 osoby).

Główne zadania spółek zarządzających strefami związane z funkcjonowaniem instrumentu specjalnych stref ekonomicznych obejmowały:

- kontrolę działalności przedsiębiorców w zakresie jej zgodności z zezwoleniami,
- budowę infrastruktury na terenie strefy,
- zbywanie lub pośredniczenie w zbywaniu prawa własności i prawa użytkowania wieczystego gruntów objętych strefą,
- opiekę nad inwestorami, pośredniczenie w kontaktach z władzami samorządowymi, właścicielami mediów i infrastruktury, itp.,
- opiniowanie wniosków przedsiębiorców o zmianę zezwolenia i wydawanie opinii w sprawach postępowań dotyczących cofnięcia zezwolenia.

Zarządzający strefą realizowali również zadania wynikające z *ustawy o wni* związane z zarządzaniem przypisanym im obszarem (poszczególnymi powiatami), w szczególności z prowadzeniem działań promujących działalność gospodarczą i nowe inwestycje, rozpatrywaniem wniosków przedsiębiorców i wydawaniem w imieniu ministra właściwego do spraw gospodarki decyzji o wsparciu planowanych przez nich nowych inwestycji, oraz przeprowadzaniem kontroli realizacji warunków zawartych w decyzjach o wsparciu.

Wynik finansowy spółek zarządzających strefami

Spółki zarządzające utrzymują się głównie z dochodów uzyskanych ze sprzedaży gruntów oraz z opłat za administrowanie i zarządzanie strefą uiszczanych przez przedsiębiorców działających na terenie strefy. W związku z nowym instrumentem wsparcia wynikającym z *ustawy o wni* spółki zarządzające osiągają też przychody z tytułu opłat za świadczenie usług, o których mowa w art. 10 ust. 2 tej ustawy. Wynik finansowy zależy zatem w dużej mierze od liczby inwestorów ulokowanych w danej strefie i na obszarze zarządzanym przez daną spółkę zarządzającą. Istotne znaczenie ma też wielkość zarządzanego obszaru.

Tabela 12. Wynik finansowy netto spółek zarządzających w latach 2016–2020 w tys. zł

Spółka zarządzająca	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A.	365,0	555,1	71,5	53,6	324,3
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	21 166,2	16 556,4	5 359,7	19 895,8	11 861,7
Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	3 028,3	22 984,9	6 560,7	1 725,6	24 913,0
Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	2 678,0	1 373,0	707,0	1 399,9	1 371,6
Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	1 459,4	7 614,5	- 4 016,3*)	1 774,7	4 252,8
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	5 905,3	7 402,8	7 435,8	7 509,8*)	7 595,0
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Mielcu	4 151,3	4 956,0	10 740,0	7 853,0	6 798,7
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o.	1 173,3	1 479,1	1 807,3	2 144,4	7 995,6
Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	1 972,3	761,5	1 519,2	22,8	700,0
Specjalna Strefa Ekonomiczna "Starachowice" S.A.	181,6	613,0)	1 509,9	967,3	1 461,0
Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	7 378,3	2 734,4	5 760,2)	702,0	581,5
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu	8 742,8	18 220,4	14 621,4	12 879,1	1 133,8
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o.	3 276,2	11 852,8	17 417,2	16 778,5	10 977,7
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	70,1	1 647,4	1 251,1	1 520,1	1 708,2

*) wprowadzono korektę wielkości przedstawionej w Informacji (...) za 2019 r.

W 2020 r. najwyższy zysk wypracowała Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. i wyniósł on ponad 24,9 mln zł. Na kolejnych pozycjach uplasowały się: Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. z wynikiem przekraczającym 11,86 mln zł i Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o. z zyskiem wynoszącym niespełna 10,98 mln zł.

Żadna spółka zarządzająca nie odnotowała w 2020 r. ujemnego wyniku finansowego.

Nakłady na rozwój strefy

Zgodnie z art. 8 ustawy o sse do zadań zarządzającego należy prowadzenie działań zmierzających do rozwoju działalności gospodarczej na terenie strefy.

Główne działania zarządzających mające na celu rozwój stref związanych są z nabywaniem przez zarządzającego nieruchomości lub innych rzeczy służących do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy oraz modernizacją i rozbudową infrastruktury gospodarczej i technicznej na jej obszarze. Znaczące przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury z reguły podejmowane były wspólnie z samorządami lokalnymi i gestorami mediów.

Poniższa tabela prezentuje skumulowane wydatki poniesione na infrastrukturę oraz najważniejsze inwestycje w tym zakresie dokonane w 2020 r.

Tabela 13. Nakłady na budowę infrastruktury narastająco w mln zł

Lp.	Strefa	31.12.2019 r.		31.12.2020 r.		Najważniejsze działania podjęte w 2020 r.
		SSE	Inni ^{*)}	SSE	Inni ^{*)}	
1	Kamiennogórska	22,4	4,4	22,5	4,4	1) montaż monitoringu budynku siedziby zarządzającego strefą w Kamiennej Górze
2	Katowicka	63,4	807,6	63,9	918,1	1) budowa dróg wraz z chodnikami, ścieżką rowerową, oświetleniem ulicznym, budowa kanalizacji deszczowej i sanitarnej, wodociągu i kanału teletechnicznego, budowa zbiornika retencyjnego w Tucznawie w Dąbrowie Górniczej, 2) budowa dróg, chodników, oświetlenia, sieci wodno-kanalizacyjnej, makroniwelacja terenu na Kazdębium w Dąbrowie Górniczej, 3) budowa stacji elektroenergetycznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Ujeździe
3	Kostrzyńsko-Słubicka	114,1	303,1	122,7	321,4	1) budowa drogi pomiędzy zjazdem do podstrefy Kostrzyn a ul. Leśną (częścią północnej obwodnicy miasta) wraz z infrastrukturą techniczną (chodniki, oświetlenie, ścieżki rowerowe, kanalizacja deszczowa), 2) rozbudowa zbiornika retencyjnego i kanalizacji deszczowej w podstrefie Słubice, 3) modernizacja kanalizacji deszczowej i zbiornika retencyjnego w podstrefie Nowa Sól, 4) budowa sieci kanalizacji deszczowej odprowadzającej wody opadowe z zakładu NORD do zbiornika retencyjnego w podstrefie Nowa Sól
4	Krakowska	150,3	104,5	150,3	115,8	1) utworzenie Strefy Aktywności Gospodarczej „Piaskówka-Komunalna” w Tarnowie, 2) uzbrojenie terenów podstrefy Babice
5	Legnicka	60,2	31,4	62,2	33,4	1) budowa odcinka drogi, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w podstrefie Środa Śląska, 2) budowa sieci wodociągowej w podstrefie Chojnów, 3) budowa oświetlenia drogowego w podstrefie Krzywa.
6	Łódzka	77,5	313,0	78,3	316,8	1) prace związane z rozbudową ul. Towarowej z pełną infrastrukturą techniczną w Ksawerowie, 2) rozbudowa zespołu budynków pofabrycznych (siedziby ŁSSE S.A.) i kompleksowe zagospodarowanie części działki inwestycyjnej w podstrefie Łódź na cele biurowo-usługowe
7	Mielecka	149,4	499,6	161,6	509,2	1) budowa hali produkcyjno-magazynowej w Zaczerniu w podstrefie Trzebowniko, 2) budowa odcinka drogi o dł. 600 m wraz z infrastrukturą w Zawadzie w podstrefie Dębica

Lp.	Strefa	31.12.2019 r.		31.12.2020 r.		Najważniejsze działania podjęte w 2020 r.
		SSE	Inni ^{*)}	SSE	Inni ^{*)}	
8	Pomorska	514,6	102,9	526,3	103,8	1) zakup nieruchomości w Ostaszewie celem odsprzedaży, 2) rewitalizacja terenów Wyspy Ostrów, 3) budowa parkingów w podstrefie Gdynia, 4) wymiana pokrycia dachowego budynku Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego, 5) budowa drogi w Grudziądzu
9	Słupska	25,8	193,9	25,9	196,2	1) rozbudowa stacji transformatorowej w podstrefie Słupsk - Włynkówko, 2) budowa sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej w podstrefach Koszalin i Kalisz Pomorski
10	Starachowicka	10,1	5,3	10,1	5,3	-
11	Suwalska	40,8	0,0	42,4	0,2	1) budowa gazociągu średniego ciśnienia w podstrefie Elk, 2) przebudowa ulic (wykonanie miejsc parkingowych, chodników i oświetlenia) w podstrefie Elk, 3) przebudowa ul. Granicznej w podstrefie Gołdap
12	Tarnobrzaska	266,9	274,4	279,0	287,2	1) przebudowa ul. Zakładowej i ul. Strefowej w Tarnobrzegu, 2) kontynuacja budowy drogi łączącej strefę z obwodnicą miasta Stalowa Wola, 3) rozbudowa dróg gminnych na terenie podstrefy Nowa Dęba, 4) budowa głównej drogi przebiegającej przez teren podstrefy Białobrzegi wraz z systemem odwodnienia, 5) budowa i przebudowa sieci wodociągowej z rozdziałem kanalizacji sanitarnej i deszczowej w rejonie ul. Marii Fołtyn i ul. Rodziny Ziętałów w podstrefie Radom, 6) kontynuacja budowy hal w Stalowej Woli i Tarnobrzegu
13	Wałbrzyska	283,1	637,6	286,0	698,1	1) budowa hali przemysłowo-magazynowej w Wałbrzychu, 2) budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w Wałbrzychu, 3) prace projektowe nad boczną w Jaworze
14	Warmińsko-Mazurska	5,9	204,0	5,9	205,4	budowa dróg i kanalizacji deszczowej w podstrefie Żuromin
Razem		1 784,5	3 481,7	1 837,1	3 715,3	
Ogółem		5 266,2		5 552,4		

^{*)} gminy, gestorzy mediów, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Łączne nakłady na budowę infrastruktury na terenie specjalnych stref ekonomicznych, poniesione od początku ich funkcjonowania do końca 2020 r., wyniosły ponad 5,55 mld zł. Udział finansowy spółek zarządzających w inwestycjach w zakresie infrastruktury stanowił niespełna 33,1%. Pozostała część wydatków finansowana była przez gminy, gestorów mediów oraz Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad.

Spośród wszystkich spółek zarządzających strefami największe nakłady na rozwój infrastruktury do końca 2020 r. poniosła Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o. Jej nakłady wyniosły 526,3 mln zł, co stanowi ponad 28,6% wydatków wszystkich stref. Na kolejnych pozycjach znalazły się: Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o., która wydała na ten cel 286 mln zł oraz Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu z wydatkami rządu 279 mln zł. Wydatki dwóch ostatnich spółek stanowią odpowiednio 15,6% i 15,2% łącznych wydatków zarządzających strefami na infrastrukturę.

W przypadku skumulowanej wartości środków przeznaczonych na infrastrukturę w strefach do końca 2020 r. przez inne podmioty, w tym m.in. samorządy lokalne i gestorów mediów, wyróżniały się strefy: katowicka (918,1 mln zł), wałbrzyska (698,1 mln zł) i mielecka (509,2 mln zł). Na te trzy strefy przypadło 57,2% wszystkich wydatków podmiotów innych niż zarządzający strefami poniesionych na ten cel.

W 2020 r. na infrastrukturę wydatkowano 286,2 mln zł, tj. o 39,5 mln zł mniej niż w 2019 r. Inwestycje spółek zarządzających strefami wyniosły 52,6 mln zł, co stanowiło prawie 18,4% całych nakładów na infrastrukturę poniesionych w 2020 r. W stosunku do 2019 r. spółki zarządzające zmniejszyły nakłady na infrastrukturę o ponad połowę (z 111,8 mln zł do 52,6 mln zł). Wydatki innych podmiotów w 2020 r. były natomiast większe o 19,7 mln zł i wyniosły 233,6 mln zł.

W 2020 r. największe wydatki na rozwój infrastruktury poniosła spółka zarządzająca strefą mielecką i tarnobrzeską. Wyniosły one odpowiednio 12,2 mln zł i 12,1 mln zł. Na kolejnych pozycjach uplasowali się zarządzający strefami: pomorską, z wydatkami na poziomie 11,7 mln zł i katowicką, w której nakłady na ten cel wyniosły 8,6 mln zł. Łączne wydatki w tych strefach stanowiły prawie 84,8% ogółu środków przeznaczonych przez spółki zarządzające strefami na infrastrukturę w 2020 r. Wydatki zarządzających pozostałymi strefami kształtowały się w przedziale od 0 do 2,9 mln zł.

Z kolei pod względem inwestycji infrastrukturalnych zrealizowanych przez samorządy lokalne, gestorów mediów i Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad wyróżniały się strefy: katowicka (110,5 mln zł) i wałbrzyska (60,5 mln zł). Na te dwie strefy przypadło ponad 73,2% środków wydatkowanych przez podmioty inne niż spółki zarządzające.

Wydatki na promocję stref

W związku z zastąpieniem instrumentu specjalnych stref ekonomicznych wsparciem w formie zwolnienia podatkowego na podstawie *ustawy o wni* 2020 r. wydatki na promocję ponoszone przez spółki zarządzające strefami dotyczą w głównej mierze nowego instrumentu. Nie oznacza to jednak, że strefy nie promują terenów objętych granicami stref, jako atrakcyjnych lokalizacji pod nowe inwestycje. Lokalizacjami, których wybór wiąże się z uzyskaniem decyzji o wsparciu nie na 10 czy 12, ale na 15 lat.

W 2020 r. zarządzający przeznaczyci na promocję ponad 5,06 mln zł, czyli o ok. 3,72 mln zł mniej niż w 2019 r. Podobnie jak w roku 2019 r. największe wydatki ponieśli zarządzający strefami: kostrzyńsko-słubicką, katowicką i łódzką. Stanowiły one prawie 59,6% nakładów wszystkich stref na ten cel.

Te same spółki zarządzające znajdują się w czołówce pod względem wartości środków przeznaczonych na promocję stref od początku ich funkcjonowania. Zarządzający strefą kostrzyńsko-słubicką przeznaczył na promocję łącznie 19,57 mln zł. Nakłady katowickiej i łódzkiej strefy wyniosły odpowiednio: 18,71 mln zł i 16,84 mln zł. Na te trzy strefy przypadło prawie 49,15% nakładów wszystkich spółek zarządzających poniesionych na promocję.

Poniższa tabela przedstawia wielkość wydatków na promocję w poszczególnych strefach w latach 2018–2020 oraz narastająco od początku funkcjonowania stref do końca 2020 r.

Tabela 14. Wydatki zarządzających na promocję stref w mln zł

Lp.	Strefa	Nakłady na promocję			
		w 2018 r.	w 2019 r.	w 2020 r.	narastająco do końca 2020 r.
1	Kamiennogórska	0,092	0,160	0,084	1,969
2	Katowicka	1,215	1,858	0,980	18,713
3	Kostrzyńsko-Słubicka	1,500	1,551	1,240	19,571
4	Krakowska	0,260	0,350	0,360	7,160
5	Legnicka	0,300	0,499	0,110	5,149
6	Łódzka	1,716	1,474	0,796	16,836
7	Mielecka	0,138	0,129	0,095	3,742
8	Pomorska	0,200	0,530	0,285	10,555
9	Słupska	0,333	0,347	0,242	4,192
10	Starachowicka	0,152	0,251	0,156	2,399
11	Suwalska	0,272	0,300	0,092	5,194
12	Tarnobrzaska	0,160	0,098	0,140	3,638
13	Wałbrzyska	0,870	1,151	0,437	12,138
14	Warmińsko-Mazurska	0,002	0,084	0,045	0,895
Razem		7,210	8,782	5,062	112,151

Zwolnienia podatkowe spółek zarządzających

Od początku funkcjonowania stref spółki zarządzające miały prawo do zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych dochodów w części wydatkowanej na cele rozwoju strefy, w tym na nabycie nieruchomości lub innych rzeczy służących do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy oraz na modernizację i rozbudowę infrastruktury gospodarczej i technicznej na jej obszarze.

Do końca 2020 r. łączna kwota zwolnień podatkowych z tego tytułu wyniosła 302,5 mln zł. Z największego zwolnienia skorzystała spółka zarządzająca strefą wałbrzyską. Zwolnienie to wyniosło 67,37 mln zł i stanowiło prawie 22,3% całkowitej wartości zwolnień podatkowych zarządzających strefami. Z prawie dwukrotnie mniejszego zwolnienia skorzystały spółki zarządzające strefami kostrzyńsko-słubicką i katowicką. Niewiele mniej wyniosło łączne zwolnienie zarządzających strefami łódzka i mielecka. Zwolnienia tych czterech stref mieściły się w przedziale od 32,02 do 35,02 mln zł i wyniosły łącznie 135,33 mln zł. Z najmniejszego zwolnienia podatkowego skorzystały strefy: krakowska,

warmińsko-mazurska, starachowicka i kamiennogórska. Na te strefy przypadło 10,62 mln zł niezapłaconego podatku, a więc 3,5% łącznej kwoty zwolnień w spółkach zarządzających.

W samym 2020 r. łączna kwota zwolnień podatkowych wyniosła 17,34 mln zł i była wyższa o 6,57 mln zł w porównaniu z rokiem 2019. Z największego zwolnienia skorzystał zarządzający strefą kostrzyńsko-słubicką. Zwolnienie to wyniosło 6,39 mln zł i stanowiło prawie 36,9% kwoty zwolnień wszystkich spółek zarządzających.

Informację o wielkości zwolnień podatkowych spółek zarządzających przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Zwolnienia podatkowe spółek zarządzających strefami w mln zł

Lp.	Strefa	Zwolnienie do końca 2016 r. (narastająco)	Kwota zwolnienia w latach 2017–2020				Zwolnienie do końca 2020 r. (narastająco)
			2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	
1	Kamiennogórska	2,69	0,22	0,06	0,04 ^{*)}	0,16	3,17
2	Katowicka	28,43	0,74	0,21	2,17	2,69	34,24
3	Kostrzyńsko-Słubicka	20,57	4,47	2,46	1,13	6,39	35,02
4	Krakowska	2,26	0,00	0,00	0,00	0,00	2,26
5	Legnicka	12,70	3,60 ^{*)}	0,00	0,00	0,08	16,38
6	Łódzka	24,31	1,60	2,48	2,84 ^{*)}	2,82	34,05
7	Mielecka	32,02	0,00	0,00	0,00	0,00	32,02
8	Pomorska	15,90	0,28	0,47	0,72	0,06	17,43
9	Słupska	18,48	0,85	1,72	0,00	2,70	23,75
10	Starachowicka	2,66	0,06	0,00	0,00	0,00	2,72
11	Suwalska	5,68	0,54	0,82	0,14	0,20	7,38
12	Tarnobrzaska	24,24	0,00	0,00	0,00	0,00	24,24
13	Wałbrzyska	56,62	0,04	5,83	3,64	2,24	67,37
14	Warmińsko-Mazurska	1,81	0,30	0,27	0,09	0,00	2,47
Razem		247,37	12,70^{*)}	14,32	10,77^{*)}	17,34	302,50

^{*)} wprowadzono korektę wielkości przedstawionych w Informacji (...) za 2019 r.

W związku z realizacją zadań wynikających z ustawy o wni spółki zarządzające strefami mają też prawo do zwolnienia podatkowego dochodów wydatkowanych w roku podatkowym lub w roku po nim następującym na cele wymienione w art. 7 ust. 1 tej ustawy, a więc na szeroko rozumiane wsparcie rozwoju nowych inwestycji na przypisanym im obszarze.

W 2020 r. ze zwolnienia podatkowego z tego tytułu skorzystały spółki zarządzające dwiema strefami – pomorską i wałbrzyską. Zwolnienie to wyniosło łącznie 2,23 mln zł.

Działania zarządzających strefami w zakresie kadr dla przemysłu i rozwoju klastrów

Kamiennogórska SSE

Działania na rzecz szkolnictwa branżowego

W ramach Strefowego Klastra Edukacyjnego (SKE) odbyły się spotkania robocze z dyrekcjami oraz nauczycielami: Zespołu Szkół Elektryczno-Mechanicznych w Lubaniu, Zespołu Szkół Elektronicznych, Zespołu Szkół Licealnych i Zawodowych nr 2 oraz Zespołu Szkół Ekonomiczno-Turystycznych w Jeleniej Górze, dotyczące oferty edukacyjnej na rok szkolny 2020/2021, uruchamiania nowych kierunków kształcenia, realizacji wspólnych projektów edukacyjnych i współpracy z pracodawcami. W lutym 2020 r. przedstawiciel klastra uczestniczył w Dniach Otwartych organizowanych w Zespole Szkół Ekonomiczno-Turystycznych oraz w Zespole Szkół Licealnych i Zawodowych nr 2 w Jeleniej Górze. W marcu 2020 r. SKE podjął działania związane z organizacją kształcenia zawodowego online i realizacją praktycznej nauki zawodu w sytuacji zagrożenia COVID-19.

Klaster brał udział w procedurze włączenia kwalifikacji *Zarządzanie procesem pozyskiwania i obsługi inwestora w administracji publicznej* do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Opracował dla pracodawców ofertę kształcenia szkół należących do klastra i dokonał analizy porównawczej prognozy zapotrzebowania na rynku pracy. SKE wziął udział w badaniu potrzeb i oczekiwań pracodawców zainteresowanych współpracą z Powiatowym Urzędem Pracy w Kamiennej Górze, a w ramach współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej – w konsultacjach społecznych *Edukacja dla wszystkich*.

Przedstawiciel klastra uczestniczył w posiedzeniach Rady Konsultacyjnej do Spraw Kształcenia Zawodowego przy Dolnośląskim Kuratorze Oświaty, których tematem było m.in. *Kształtowanie oraz rozwijanie kompetencji zawodowych i społecznych wśród niepełnosprawnych uczniów Dolnego Śląska* oraz *Sytuacja na dolnośląskim rynku pracy – współpraca szkolnictwa zawodowego z pracodawcami*.

W październiku 2020 r. klaster zorganizował spotkanie edukacyjno-informacyjne z młodzieżą branżowych szkół I oraz II stopnia z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Szklarskiej Porębie pod nazwą *Dobry zawód otwiera wiele drzwi*.

W ramach współpracy z Wyższą Szkołą Bankową we Wrocławiu SKE realizował Program Partnerstwa Biznesowego, którego celem jest inicjowanie współpracy uczelni z pracodawcami oraz ze szkołami ponadpodstawowymi. W grudniu ub.r. klaster zorganizował trzy webinaria dla studentów WSB we Wrocławiu *Industry 4.0_śniadanie z ekspertem*. W pierwszym spotkaniu przedsiębiorca Joyson Safety System Poland przedstawił 174 uczestnikom proces technologiczny produkcji, w drugim spotkaniu Dr Schumacher zaprezentował 203 studentom zasady funkcjonowania przedsiębiorstwa w czasie pandemii, profil działalności oraz politykę zatrudnienia, a w trzecim – przedstawiciele Dr.Schneider Automotive Polska zapoznali 120 słuchaczy ze zautomatyzowanym procesem produkcji oraz z możliwościami wykorzystania cobotów – robotów współpracujących. Klaster udzielił przedstawicielom Międzynarodowej Wyższej Szkoły Logistyki i Transportu we Wrocławiu wsparcia w organizacji praktyk studenckich u przedsiębiorców działających w strefie.

Dla uczniów klasy III Technikum i klasy II Branżowej Szkoły I stopnia z Zespołu Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Kamiennej Górze zorganizowano wizytę u przedsiębiorcy Alae w Świebodzicach. Technicy mechanicy i mechatronicy z klasy III Zespołu Szkół Mechanicznych w Bolesławcu odwiedzili przedsiębiorców Rena Polska oraz Weber-Hydraulik Services w Wykrotach. Dwudziestu uczniów z Zespołu Szkół Rzemiosł Artystycznych w Jeleniej Górze uczestniczyło w warsztatach zawodowych w Leroy Merlin Polska, 20 uczniów z Zespołu Szkół Technicznych Mechanik w Jeleniej Górze odwiedziło przedsiębiorcę Dr.Schneider Automotive Polska w Radomierzu, 46 uczniów z Zespołu Szkół Ekonomiczno-Turystycznych w Jeleniej Górze zwiedziło Centrum Logistyki Amazon we Wrocławiu, a 30 techników hotelarstwa z tej szkoły poznało pracę w hotelu Mercure w Jeleniej Górze.

Uczniowie szkół należących do SKE odbywali praktyki zawodowe, praktyczną naukę zawodu, staże wakacyjne oraz kursy podwyższające kwalifikacje i umiejętności zawodowe u pracodawców. Przedstawiciele SKE uczestniczyli w różnych seminariach, konferencjach, kongresach, warsztatach, m.in. w konferencji *Inwestycja w kadry i nie tylko...* organizowanej przez Powiatowy Urząd Pracy w Kamiennej Górze, wykładzie Wiceprezesa Mazda Motor Europe GmbH *Transformacja w globalnym przedsiębiorstwie – kilka refleksji o przyszłości*, konferencji online *Kadry Przyszłości – kadry dla przemysłu*, w *Europejskim Tygodniu Umiejętności Zawodowych*, w debacie ekspertów projektu *NOW Zawodowe wyzwania nowej generacji*, w Śląskich Dniach Lotnictwa i Dronów oraz w konferencji *Kształtowanie umiejętności uczniów szkół branżowych i techników niezbędnych na rynku pracy*.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

SKE współpracuje z Dolnośląskim Klastrem Lotniczym (DKL) oraz z Klastrem CINNOMATECH Wrocław. Przedstawiciele klastra uczestniczyli w spotkaniu online partnerów DKL *Wpływ COVID-19 na firmy i organizacje DKL* oraz w telekonferencji poświęconej środkom prewencji i interwencji w związku z zagrożeniem COVID-19 wdrożonym w przedsiębiorstwach działających w strefie legnickiej i wałbrzyskiej.

2. Katowicka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W roku 2020 najwięcej działań było ukierunkowanych na podniesienie jakości kształcenia zawodowego i dostosowanie go do potrzeb rynku pracy w województwie śląskim oraz zapewnienie uczniom najwyższych standardów kształcenia zawodowego. Zadania realizowane były w ramach projektu *Śląskie. Zawodowcy*. Projekt finansowany jest z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020 poddziałania 11.2.3 *Wsparcie szkolnictwa zawodowego*.

W ramach projektu kontynuowano współpracę z 18 szkołami prowadzącymi kształcenie zawodowe, pracodawcami, organizacjami pracodawców, ośmioma jednostkami samorządu terytorialnego oraz instytucjami otoczenia biznesu w celu wypracowania podstaw do tworzenia regionalnych sieci współpracy i w efekcie klastra edukacyjnego. Dla uczestników projektu przygotowano:

- doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów, którego celem była identyfikacja potrzeb i możliwości doskonalenia zawodowego każdego ucznia, jego postaw, zainteresowań, celów, umiejętności i kwalifikacji oraz pomoc w planowaniu kariery zawodowej,
- ofertę kursów specjalistycznych umożliwiających zdobycie dodatkowych kwalifikacji zawodowych potrzebnych na rynku pracy oraz ofertę szkoleń rozwijających kompetencje kluczowe,
- wysokiej jakości miejsca stażowe, z planami staży opracowywanymi przez ekspertów w porozumieniu ze szkołami i pracodawcami.

W ramach pierwszego zadania dotyczącego doradztwa edukacyjno-zawodowego przeprowadzono doradztwo dla 379 uczestników projektu (łącznie 2 274 godzin doradztwa). Każdy uczeń po przeprowadzeniu diagnozy otrzymał Indywidualny Plan Działań, w którym została określona jego indywidualna ścieżka rozwoju. Zadanie dotyczące organizacji kursów i szkoleń podzielone zostało na dwie tury. W I turze opracowano programy i przeprowadzono 8 kursów dla 72 uczniów, m.in. z programowania w języku Python, programowania w języku C++, szkolenie SEP – G1 z egzaminem Urzędu Regulacji Energetyki, spawania metodą TIG (141), autoprezentacji i wystąpień publicznych w praktyce. W drugiej turze szkoleń, realizowanej od listopada 2020 r. do stycznia 2021 r., zorganizowano 13 kursów dla 134 uczniów, przy czym do końca 2020 r. 117 uczestników projektu odbyło szkolenia, m.in. ze spawania metodą MIG, spawania metodą MAG, spawania łukowego elektrodą otuloną oraz kursy: operatora koparko-ładowarki, obsługi wózka jezdniowego wraz z bezpieczną wymianą butli gazowych, programowania sterownika PLC Siemens S7-1200/1500 w środowisku TIA PORTAL, programowania JAVA. Realizacja zadania związanego z organizacją staży uczniowskich zaowocowała ukończeniem staży przez 119 uczniów u 54 pracodawców, przede wszystkim w zawodach: technik mechatronik, elektronik, technik grafiki i poligrafii cyfrowej, technik spedytor, technik informatyk, technik mechanik, technik elektryk, technik pojazdów samochodowych, technik logistyk, technik energetyk. Na czas trwania stażu zawierana była umowa między uczniem, pracodawcą i zarządzającym strefą katowicką. Osoba, która ukończyła staż otrzymała zaświadczenie z wykazem nabytych kompetencji oraz stypendium w wysokości 2 000 zł, natomiast pracodawcy, u których odbyły się staże, mogli wnioskować o refundację kosztów organizacji stażu oraz o refundację oddelegowania opiekuna.

Jednym z założonych efektów projektu *Śląskie. Zawodowcy* jest powstanie sieci współpracy i partnerstw lokalnych, zrzeszających podmioty oświatowe i biznesowe, które przyczynią się do zwiększenia zaangażowania pracodawców w proces kształcenia praktycznego w sposób zgodny z zapotrzebowaniem rynku pracy oraz oczekiwaniami przedsiębiorstw, szkół i uczniów. Dotychczas powstało 8 regionalnych sieci współpracy działających na terenie: Częstochowy, Gliwic, Katowic, Tych, Dąbrowy Górniczej, Jaworzna oraz powiatów zawierciańskiego i żywieckiego. W 2020 r. dużą wagę przywiązano do stworzenia przedstawicielom biznesu i sektora edukacji przestrzeni do budowania relacji podczas seminariów regionalnych sieci współpracy. W ramach sieci przeprowadzono 24 seminaria: 8 stacjonarnych (cykl I) i 16 zdalnych (cykl II i III). W I i II cyklu udział wzięli głównie przedsiębiorcy angażujący się w organizację staży uczniowskich w 2020 r. w ramach projektu *Śląskie. Zawodowcy*. W III cyklu uczestniczyli natomiast nowi przedsiębiorcy zainteresowani

uczestnictwem w projekcie, którym przedstawiono korzyści ze współpracy z instytucjami związanymi z edukacją zawodową.

W 2020 r. zarządzający strefą katowicką kontynuował działania na rzecz rozwoju powołanego przez siebie *Klubu Innowatora*. Nawiązana została współpraca z przedsiębiorcą JSW Innowacje i zorganizowano wizyty studyjne, których celem było poznanie zasad organizacji pracy i produkcji zakładów przemysłu górniczego i zakładów współpracujących. Przeprowadzono także ocenę prac wpływających na konkurs *Pomysł na biznes* oraz zatwierdzono laureatów. Ogłoszenie laureatów i prezentacja zwycięskich projektów odbyło się podczas konferencji *Dzień Innowatora 2020*, zorganizowanej we współpracy z Akademią WSB w Dąbrowie Górniczej – partnerem i członkiem honorowym *Klubu Innowatora*. Celem konferencji, poza prezentacją nagrodzonych prac, była wymiana wiedzy i doświadczenia pomiędzy studentami, przedsiębiorcami i pracownikami naukowymi w zakresie tworzenia, rozwijania i komercjalizacji innowacyjnych rozwiązań oraz możliwości wsparcia młodych innowatorów i wynalazców. Dodatkowo odbyły się warsztaty dla studentów dotyczące budowania nowoczesnych modeli biznesowych.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

W roku 2020 Klaster Silesia Automotive & Advanced Manufacturing kontynuował swoją działalność podstawową, organizując 53 warsztaty i spotkania (stacjonarne i online) w różnych grupach tematycznych. Klaster był również współorganizatorem 14 wydarzeń branżowych i uczestniczył z członkami klastra w branżowych targach. Wydano 6 numerów magazynu klastra – Newsletter SA&AM, zrealizowano cykliczne badanie klastra *Kompas Automotive*, uruchomiono nowe grupy tematyczne (np. *Prawo i Podatki*), wdrożono nowe produkty klastra, m.in. *Efektywny Lider* – kompleksowe szkolenie z zakresu kompetencji przywódczych i zarządzania zespołem, *Akademię Transformacji Cyfrowej* – cykl webinarów uświadamiających potrzebę transformacji cyfrowej wśród MŚP. W marcu 2020 r. w związku z wybuchem pandemii COVID-19 uruchomiono *Strefę wsparcia ds. COVID-19*, w ramach której zorganizowano 14 webinarów nowej grupy tematycznej *BHP ds. COVID-19*.

W 2020 r. klaster był partnerem studiów podyplomowych *MBA Przemysł 4.0* na Politechnice Śląskiej i organizował sesję wyjazdową na temat roli klastrów w transformacji cyfrowej. Klaster uczestniczył w działaniach European Automotive Cluster Network, European Cluster Alliance i Związku Klastry Polskie w kontekście działań anti-COVID-owych. W listopadzie 2020 r. klaster SA&AM uzyskał następny stopień europejskiego certyfikatu jakości zarządzania klastrem – SILVER LABEL Cluster Management Excellence, wydane przez European Secretariat for Cluster Analysis (ESCA).

Ponadto w 2020 r. klaster SA&AM kontynuował współpracę w ramach europejskiego projektu EACN – European Automotive Cluster Network for Joint Industrial Modernisation Investment. W ramach tego projektu członkowie klastra uczestniczyli w dwóch spotkaniach matchmakingowych i demo-lab oraz kilkunastu spotkaniach online, których efektem było doprowadzenie do dwóch wspólnych, międzynarodowych projektów inwestycyjnych, polegających na wdrożeniu nowych technologii przemysłowych u przedsiębiorców z grupy MŚP. W konsorcjach ww. projektów uczestniczą trzy polskie przedsiębiorstwa zrzeszone w klastrze SA&AM.

W kwietniu 2020 r. klaster rozpoczął działania w kolejnym projekcie w ramach europejskiego konsorcjum klastrów – Boost4BSO, finansowanym z europejskiego programu INTERREG Central Europe. Boost4BSO ma na celu zapewnienie środkowoeuropejskim Instytucjom Otoczenia Biznesu (IOB), jako kluczowym podmiotom systemu innowacji, skutecznych i wydajnych usług wsparcia (obejmujących wszystkie kluczowe aspekty transformacji w kierunku Przemysłu 4.0) dla lokalnych firm. W ramach tego projektu klaster SA&AM opracował *Analizę potrzeb i wyzwań IOB w kontekście rozwoju kompetencji na rzecz realizacji usług wsparcia P4.0*, *Analizę potrzeb i wyzwań MŚP w kontekście P4.0* i *Analizę nt. dostępności międzynarodowych, krajowych i regionalnych programów wsparcia w procesach transformacji przemysłowej dla MŚP*. Ponadto w ramach projektu klaster SA&AM uczestniczył w kilkunastu spotkaniach, których celem było wypracowywanie pakietu narzędzi do rozwoju kompetencji IOB w kontekście wspierania procesów transformacji cyfrowej.

Klaster kontynuował też projekt *Rada ds. kompetencji w sektorze motoryzacyjnym (z uwzględnieniem elektromobilności)* realizowany w konsorcjum z Polską Izbą Motoryzacji i Związkiem Pracodawców Motoryzacji i Artykułów Przemysłowych. W 2020 r. zorganizowano 7 seminariów metodologicznych i konsultacji środowiskowych, których celem było zbieranie informacji od interesariuszy projektu o potrzebach nowych kompetencji na rynku pracy, sieciowanie szkół z przedsiębiorcami oraz zachęcanie przedsiębiorców do zgłaszania nowych kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. W ramach projektu opracowano *Przewodnik edukacyjny dla pracowników i instytucji edukacji oraz pracodawców – wskazówki i rekomendacje w obszarze efektywnej/praktycznej współpracy*, *Rekomendacje w zakresie rozwiązań/zmian mogących wpłynąć na poprawę sytuacji pracowników w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy* i *Opracowanie w zakresie ZSK – jak szkolić, jak egzaminować*.

3. Kostrzyńsko-Słubicka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2020 r. pomimo wielu obostrzeń wynikających z pandemii COVID-19 zarządzający strefą kostrzyńsko-słubicką zrealizował szereg działań dotyczących wsparcia szkolnictwa branżowego oraz rozwoju klastrów. Podjęto wiele inicjatyw mających na celu pogłębienie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami zrzeszonymi w klastrach i szkołami branżowymi. Koordynowano działania szkół branżowych, uczelni wyższych i przedsiębiorców poprzez wideokonferencje, jak również spotkania indywidualne pracodawców, na których omawiano aktualne problemy dotyczące współpracy w zakresie szkolnictwa branżowego. Przykładami mogą być:

- udział w spotkaniu z władzami powiatu słubickiego i przedsiębiorcami działającymi w powiecie słubickim. Spotkanie zorganizowano w ramach projektu *Modernizacja kształcenia zawodowego w powiecie słubickim*. Podczas spotkania przedstawiciel strefy zaprezentował przykłady kształcenia branżowego i współpracy przedsiębiorców ze szkołami w innych powiatach. Omówiono zasady prowadzenia klas patronackich, organizacji praktyk i staży przez przedsiębiorców oraz przedstawiono przykłady kształcenia dualnego realizowanego przez przedsiębiorców w Kostrzynie nad Odrą. Przedsiębiorcy wyrazili gotowość udziału w projekcie modernizacji kształcenia

zawodowego w powiecie ślubickim. Przedstawili swoje oczekiwania oraz proponowany zakres pomocy, a także przekazali wykaz stanowisk, na które chcą pozyskiwać i szkolić pracowników,

- spotkanie w Telemond Holding w Kostrzynie nad Odrą dotyczące kształcenia zawodowego i współpracy przedsiębiorców z ośrodkami naukowymi. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Telemond Holding, Parku Naukowo-Technologicznego Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz zarządzającego strefą. Przedsiębiorca Telemond Holding przedstawił zasady kształcenia zawodowego we własnej przykładowej szkółce oraz zapoznał uczestników z zaawansowanymi technologiami stosowanymi przy obróbce metali. Przedstawiciele Parku Naukowo-Technologicznego UZ mieli okazję sprawdzić swoje umiejętności na symulatorze do nauki spawania Soldamatic,
- spotkanie w Gorzowie Wielkopolskim z przedsiębiorcami z sektora IT, władzami Wydziału Technicznego Akademii Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim oraz przedstawicielami Lubuskiego Klastra Metalowego w sprawie utworzenia Klastra Informatyki,
- spotkanie w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie przedsiębiorców, którzy zamierzają zatrudnić młodocianych pracowników na naukę praktyczną zawodu w roku szkolnym 2021/2022. Podczas spotkania prezentowane były zasady inwestowania w PSI oraz przykłady kształcenia dualnego realizowanego przez przedsiębiorców ze strefy kostrzyńsko-ślubickiej.

4. Krakowski Park Technologiczny (Krakowska SSE)

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Krakowski Park Technologiczny (KPT) prowadził stałe działania z zakresu szkolnictwa branżowego. Odbyto trzy wizyty studyjne w szkołach na terenie województwa w celu zapoznania się z poziomem placówek oraz problemami, z jakimi się borykają. Kontynuowano współpracę z Zespołem Szkół Zawodowych im. Huty Tadeusza Sendzimira w zakresie realizacji całorocznego programu wizyt zawodoznawczych w przedsiębiorstwach funkcjonujących na terenie strefy. Wykonano ostatni element projektu tworzenia broszur z opisem narzędzi współpracy między szkołami i przedsiębiorcami poświęcony stażom zawodowym.

Zarządzający przeprowadził szereg rozmów z dyrekcjami szkół i przedsiębiorcami dotyczących szkolnictwa branżowego. Przygotowana została nowa ankieta poświęconą zadaniom z obszaru szkolnictwa skierowana do przedsiębiorców.

W październiku 2020 r. w formule online odbył się finał XIII edycji *Międzyszkolnego Festiwalu Informatycznego Projekt na 6*, którego KPT jest partnerem strategicznym. Celem konkursu jest promocja przedsiębiorczości oraz aktywizacja zawodowa młodzieży.

Ograniczenia w funkcjonowaniu szkół oraz problemy ze współpracą między szkołami a przedsiębiorcami (np. rezygnacja z wycieczek zawodoznawczych w większości zakładów) wynikające z pandemii COVID-19 skłoniły zarządzającego strefą do przygotowania zajęć online skierowanych do szkół średnich, w szczególności do techników i branżowych szkół II stopnia, z zakresu przedsiębiorczości, nowych technologii i gospodarki przyszłości.

W IV kwartale 2020 r. pracownicy KPT przeprowadzili 24 godziny lekcyjne zajęć z zakresu zawodoznawstwa w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe na terenie województwa małopolskiego. W ramach tych zajęć zaprezentowano uczniom wpływ rozwoju nowych technologii na rynek pracy, a także uwarunkowania powstawania nowych firm w gospodarce cyfrowej.

W porozumieniu z Wyższą Szkoła Europejską im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie zarządzający przygotował program badań nad współpracą przedsiębiorców ze szkolnictwem branżowym.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający strefą krakowską jest członkiem Klastra LifeScience Kraków oraz Klastra Silesia Automotive & Advanced Manufacturing. Przynależność do tych klastrów wynika z przyjętej przez zarządzającego strategii przyciągania inwestycji w szczególności z branż lifescience oraz automotive. Aktywność zarządzającego wiąże się z promocją potencjału gospodarczego Małopolski w sektorach reprezentowanych przez te klastry.

5. Legnicka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Działania zarządzającego strefą koncentrowały się na wspieraniu rozwoju Dolnośląskiego Klastra Edukacyjnego (DKE), którego jest liderem. Polegały one na:

- zorganizowaniu dwóch spotkań ze szkołami partnerskimi i przedsiębiorcami działającymi w strefie dotyczących tworzenia klas patronackich,
- zorganizowaniu praktyki studenckiej u zarządzającego,
- organizacji kampanii promocyjno-informacyjnej szkolnictwa branżowego i technicznego dla partnerów DKE,
- wsparciu finansowym I Powiatowego Konkursu Wiedzy Logistycznej *Logistyka bez tajemnic* organizowanego przez Zespół Szkół Zawodowych im. Henryka Sucharskiego w Złotorii, zakupie pomocy dydaktycznych do organizacji warsztatów o tematyce robotyka i programowanie,
- organizacji lekcji przedsiębiorczości dla uczniów szkół średnich, technicznych oraz branżowych w Zakładach Lotniczych we Wrocławiu,
- zorganizowaniu spotkań roboczych DKE z biurem karier Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy i przedsiębiorcami prowadzącymi działalność gospodarczą w strefie, tj.: Haerter Technika Wytłaczania, Uzin Polska Produkty Budowlane, Lear Corporation Poland II, Sitech i Winkelmann,
- zorganizowaniu konkursów dla szkół i uczelni wyższych będących patronami klastra, m.in. *Mój wymarzony zawód to...* dla uczniów szkół podstawowych w regionie, *Moja najciekawsza praktyka* dla uczniów szkół technicznych i branżowych, *Najlepsza praca dyplomowa* dla studentów i absolwentów szkół wyższych w regionie,
- organizacji spotkań roboczych z Wydziałem Nauk Technicznych i Ekonomicznych z PWSZ im. Witelona w Legnicy w sprawie konferencji *Innowacyjne rozwiązania w gospodarce – SMART ECONOMY, SMART INDUSTRY 2020*, konferencji *Determinanty i bariery sukcesu gospodarczego w regionie legnickim*,

- pozyskaniu nowych partnerów klastra: gminy Malczyce, Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego oraz Szkoły Podstawowej im. Św. Franciszka z Anyżu w Legnicy, Szkoły Podstawowej nr 3 im. Henryka w Złotorzy.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Działania zarządzającego dotyczące klastrów skupiały się na wspieraniu rozwoju dwóch klastrów: Dolnośląskiego Klastra Motoryzacyjnego i Dolnośląskiego Klastra Lotniczego.

W 2020 r. działalność wspierająca Dolnośląski Klastr Motoryzacyjny (DKM), którego zarządzający strefą legnicką jest liderem, polegała na:

- organizacji spotkań Rady klastra, w skład której wchodzi: zarządzający strefami: legnicką i wałbrzyską, Wydział Mechaniczny Politechniki Wrocławskiej i przedsiębiorcy: Troax Safety Systems Poland, VIA, Schurholz Polska,
- udziale w projekcie *Rady ds. kompetencji w sektorze motoryzacyjnym (z uwzględnieniem elektromobilności)*,
- rozliczeniu i kontroli projektu *Granty na usługi doradcze dla MŚP z obszaru legnicko-głogowskiego* finansowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 poddziałania 1.3.1 *Rozwój przedsiębiorczości*,
- objęciu patronatem: XV edycji Kongresu Przemysłu i Rynku Motoryzacyjnego w Warszawie, II Forum Mycia Przemysłowego 2020 we Wrocławiu, II edycji Międzynarodowego Forum Czystości Technicznej & EXPO w Jasionce pod Rzeszowem,
- promocji DKM podczas spotkań przeznaczonych dla sektora MŚP pn. *Nowe możliwości dla MŚP*,
- pozyskaniu nowych partnerów: Team Prevent Poland, Kegger, Rook Oak Consulting, Instytutu INTL, Edoradca,
- utworzeniu *Forum wymiany wiedzy* dla partnerów DKM,
- współpracy w ramach konsorcjum Europejskiej Sieci Klastrów Motoryzacyjnych (EACN),
- zaangażowaniu się (jako partner stowarzyszony) w projekty Politechniki Wrocławskiej: AMAT4SME i FAM4SME Civitta Eesti AS,
- założeniu, wspólnie z Politechniką Wrocławską oraz innymi partnerami DKM, *Dolnośląskiego Centrum Cyfryzacji i Przemysłu 4.0*,
- organizacji szkoleń, spotkań i warsztatów dla partnerów DKM, m.in. *Jak wspierać szefów i pracowników w trudnych czasach*, *Jak nie dać się zwariować - czyli o emocjach i stresie*, *Automatyzacja i robotyzacja - Poznaj Cobota Universal Robots w godzinę*, *Cyberbezpieczeństwo - Ochrona informacji, poufna transmisja plików i komunikacja*, *Środki prewencji i interwencji w związku z zagrożeniem COVID-19 wdrożone w firmach Partnerskich Dolnośląskiego Klastra Motoryzacyjnego*.

W przypadku Dolnośląskiego Klastra Lotniczego (DKL) działania zarządzającego dotyczyły:

- organizacji Walnego Zebrania DKL,
- koordynacji formalnej działalności klastra lotniczego,
- badania skutków pandemii COVID-19 na przedsiębiorców z DKL,
- organizacji spotkania online partnerów klastra lotniczego.

6. Łódzka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W 2020 r. swoją działalność kontynuowało Technikum Automatyki i Robotyki w Łodzi (TAiR), w którym uruchomiono kształcenie w nieistniejącym dotychczas w klasyfikacji zawodzie technik automatyki i robotyki. Organem prowadzącym szkołę jest Strefa Edukacji sp. z o.o., której udziałowcami są: zarządzający strefą łódzką, Ceramika Tubądzin II, Miele Technika i Delia Cosmetics Distribution. Partnerem naukowym i merytorycznym szkoły jest natomiast Politechnika Łódzka. TAiR posiada status szkoły eksperymentalnej. Zarządzający strefą angażował się w promocję TAiR w mediach, w trakcie spotkań bezpośrednich oraz poprzez kanały portali społecznościowych.

W siedzibie strefy odbyła się trzecia edycja warsztatów o działalności stref ekonomicznych dla uczniów najstarszych klas szkół podstawowych z Łodzi i regionu. W spotkaniach uczestniczyli inwestorzy strefowi (Albea Poland i Miele Technika), którzy zaprezentowali działalność swoich zakładów i funkcjonowanie nowoczesnych linii produkcyjnych, a także przedstawili, jak z perspektywy pracodawcy będzie wyglądał przyszły rynek pracy. Udział w tym wydarzeniu wzięli również przedstawiciele Strefy Edukacji, przedstawiając uczniom ofertę edukacyjną Technikum Automatyki i Robotyki.

W trakcie XIII Europejskiego Forum Gospodarczego (zorganizowanego w formule online) zarządzający strefą wystąpił w roli prelegenta w panelu *Szkolnictwo zawodowe wsparciem dla Przemysłu 4.0.*

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający strefą przedstawił ofertę klastra ICT Polska Centralna, którego jest członkiem, w materiałach zawierających propozycję pakietu pomocowego dla przedsiębiorców działających na Białorusi, zmuszonych do przeniesienia swojej działalności poza granice kraju. Materiały miały na celu ułatwienie tego procesu poprzez przedstawienie dostępnych instrumentów wsparcia dla przedsiębiorców oraz możliwości nawiązania relacji z organizacjami branżowymi. Pakiet pomocowy został przesłany do Ambasady RP w Mińsku, Polsko-Białoruskiej Izby Handlowo-Przemysłowej oraz do przedstawicieli lokalnej społeczności białoruskiej.

7. Mielecka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Zarządzający strefą uczestniczył w pracach nad projektem uruchomienia w roku szkolnym 2020/2021 eksperymentalnego, pierwszego w Polsce kierunku kształcenia – technik robotyki. Efektem prac była zgoda Ministra Edukacji Narodowej na realizację w Mielcu pierwszego w Polsce eksperymentu pedagogicznego polegającego na kształceniu w zawodzie technik robotyki i nabór 32 uczniów do klasy o ww. profilu. Prace wdrożeniowe podjęte przez zarządzającego obejmowały m.in. ocenę potrzeb kadrowych (badanie ankietowe) wybranych przedsiębiorców realizujących inwestycję na terenie strefy w celu przygotowania stosownego wniosku do ministerstwa. Strefa aktywnie uczestniczyła też w opracowywaniu programu nauczania tego zawodu. Eksperyment pedagogiczny jest realizowany we współpracy trzech mieleckich placówek edukacyjnych. Zajęcia ogólnokształcące i wybrane zawodowe są organizowane w szkole prowadzącej nabór, tj. Zespole Szkół Technicznych w Mielcu.

Większość zajęć zawodowych jest organizowanych w Centrum Kształcenia Praktycznego i Doskonalenia Nauczycieli, a zajęcia uzupełniające – w Zespole Szkół im. prof. Janusza Groszkowskiego w Mielcu. Głównym założeniem eksperymentu jest rozwijanie zupełnie nowych kompetencji pracowniczych i kształcenie automatyków i robotyków.

Aktywność zarządzającego strefą w obszarze szkolnictwa branżowego obejmowała również:

- organizację *Dni Otwartych w strefie* dla uczniów klas VII i VIII Szkoły Podstawowej w Otałęży i uczniów z klasy o kierunku kształcenia technik mechatronik w Zespole Szkół im. prof. Janusza Groszkowskiego w Mielcu, w ramach których zaprezentowano efekty działalności strefy mieleckiej i odbyto wizyty studyjne w zakładach przedsiębiorców Cobi Factory i Contenur Polska,
- propagowanie przykładów współpracy podejmowanej w Mielcu i na terenie Podkarpacia pomiędzy przedsiębiorcami (Polskimi Zakładami Lotniczymi, Kirchhoff Polska, Fibrain, Splast, MTU Aero Engines Polska) i szkołami prowadzącymi kształcenie zawodowe w informacji przekazanej do 39 inwestorów z województwa podkarpackiego i lubelskiego,
- promowanie kształcenia technicznego poprzez włączenie się w realizację zadań statutowych *Stowarzyszenia Akademia Umiejętności Technicznych LEONARDO*,
- poparcie inicjatywy przedsiębiorcy z branży przetwórstwa drewna w sprawie uruchomienia klasy patronackiej (profil technik elektryk, technik elektromechanik) w Mielcu,
- udział w posiedzeniu Powiatowej Rady Rynku Pracy i Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy w Rzeszowie,
- udział w procedurze włączenia kwalifikacji *Zarządzanie procesem pozyskiwania i obsługi inwestora w administracji publicznej* do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji,
- uczestnictwo w konsultacjach online z przedstawicielami *Rady ds. kompetencji w sektorze motoryzacyjnym (z uwzględnieniem elektromobilności)* dotyczących możliwości dostosowania szkolnictwa branżowego do wymagań rynku pracy,
- udział w konferencji online *Kadry przyszłości – dla przemysłu*, prezentującej działania podejmowane przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. na rzecz budowania produktywnych relacji między biznesem a światem nauki i zapewnienia właściwych kadr dla przedsiębiorstw,
- udział w VI edycji badania online *Barometr zawodów* organizowanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Mielcu, którego celem jest wypracowanie rekomendacji na temat zawodów nadwyżkowych, zrównoważonych i deficytowych na rynku pracy w powiecie mieleckim.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Działalność związana z rozwojem inicjatyw klastrowych polegała na propagowaniu działań podejmowanych przez klastry związane z inteligentnymi specjalizacjami województwa podkarpackiego, tj. lotnictwem i motoryzacją. Zarządzający angażował się w działania podejmowane przez:

- Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza” – największy klaster branży lotniczej w Polsce, liczący blisko 180 członków, posiadający

status Krajowego Klastra Kluczowego. Zarządzający strefą od 2015 r. jest członkiem wspierającym klaster,

- Stowarzyszenie Wschodni Sojusz Motoryzacyjny (WSM) – klaster promujący motoryzację, liczący 30 podmiotów. Zarządzający jest członkiem wspierającym ten klaster od 2016 r.

W lutym 2020 r. zarządzający uczestniczył w spotkaniu przedstawicieli klastra Wschodni Sojusz Motoryzacyjny, podczas którego zaprezentowano m.in. postępy w realizacji projektu PAMISZ (Podkarpacka Akademia Motoryzacji Innowacyjne Szkolnictwo Zawodowe). Projekt był realizowany w partnerstwie szkół prowadzących kształcenie zawodowe, w tym z Zespołem Szkół Technicznych w Mielcu w okresie od 1 września 2018 r. do 30 września 2020 r.

W czerwcu zarządzający uczestniczył w badaniu realizowanym przez Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza” i Województwo Podkarpackie, którego celem było opracowanie matrycy kompetencji przedsiębiorców i instytucji członkowskich „Doliny Lotniczej”.

Zarządzający udostępniał przedsiębiorcom informacje o przedsięwzięciach realizowanych przez klaster „Dolina Lotnicza”, klaster Wschodni Sojusz Motoryzacyjny oraz Klaster Wyżyna Motoryzacyjna i Maszynowa, w tym m.in. o LubLean(arium), warsztatach YOKOTEN: S&OP i Andon, ofercie studiów podyplomowych Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, konferencji *Industry 4.0 – Innowacyjne rozwiązania cyber-fizyczne dla przemysłu*. Na stronie internetowej zarządzający zamieszczał informacje pozyskane od klastrów czy zrzeszonych członków, które mogły być pomocne dla przedsiębiorców przygotowujących plany inwestycyjne (m.in. o możliwości skorzystania z kooperacji, badań, szkoleń).

8. Pomorska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Zarządzający strefą pomorską podjął w 2020 r. następujące działania:

- wsparcie w zakresie podpisania 8 umów pomiędzy pracodawcami a szkołami: Sopotką Szkołą Wyższą, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Gdyni oraz Wojskowymi Zakładami Uzbrojenia planującymi uruchomienie Publicznej Uczelni Zawodowej w Grudziądzu,
- organizacja i udział w targach edukacyjnych, warsztatach, spotkaniach z uczniami i studentami, doradcami zawodowymi i przedsiębiorcami, w tym zorganizowanie 4 wizyt studyjnych u przedsiębiorców, udział w *Światowym Tygodniu Przedsiębiorczości* (organizacja indywidualnych konsultacji dla przedsiębiorców i szkół, 10 spotkań online dla 340 uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych), zorganizowanie 10 spotkań przedsiębiorcy Global Maritime z uczniami szkół ponadpodstawowych oraz ze studentami w formie warsztatów online na temat gospodarki morskiej, off-shore oraz energetyki ze źródeł odnawialnych, udział w organizacji wizyty ok. 300 uczniów ze szkół z województwa kujawsko-pomorskiego na targach InnoForm w Bydgoszczy (wspólna inicjatywa z Bydgoskim Klastrem Przemysłowym),

- zorganizowanie VIII Dnia Strefy na Politechnice Gdańskiej – wydarzenia, w ramach którego 6 przedsiębiorców strefowych spotkało się ze studentami i zaprezentowało swoją działalność, oferty pracy, staży i praktyk,
- zorganizowanie 2 webinarium informacyjnych dla biur karier uczelni z województwa pomorskiego i kujawsko-pomorskiego,
- podpisanie umowy o współpracy z Wyższą Szkołą Bankową w Gdańsku,
- zorganizowanie spotkań z przedstawicielami 30 starostw powiatowych z województwa pomorskiego i kujawsko-pomorskiego,
- badanie ankietowe inwestorów działających na obszarze zarządzanym przez strefę pomorską w zakresie współpracy ze szkołami branżowymi, technikami i uczelniami, wiedzy dotyczącej lokalnego rynku edukacyjnego, oceny efektywności różnych form współpracy ze szkołami,
- monitoring planów kadrowych przedsiębiorców strefowych na 2020 r. w celu zaplanowania działań wspierających inwestorów,
- zorganizowanie 2 webinarium dla pracowników działów HR przedsiębiorców działających w strefie we współpracy z agencjami pracy Jobhouse i Randstad,
- przygotowanie programów szkoleń dla uczniów, nauczycieli i pracowników organizowanych przez Centrum Programowania Robotów Przemysłowych (CPRP) na Wyspie Ostrów i lekcji pokazowych w CPRP dla 150 uczniów i 12 nauczycieli,
- realizacja filmu promującego CPRP we współpracy z przedsiębiorcą Flint oraz przygotowanie i dystrybucja do szkół, jednostek samorządu terytorialnego i przedsiębiorców ofert promujących Centrum,
- przygotowanie i realizacja kursu pilotażowego z obsługi i programowania robotów przemysłowych dla 25 uczniów szkoły Conradinum, a także kursu dla 3 najlepszych uczniów klasy patronackiej strefy pomorskiej w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Gdyni,
- przygotowanie opisu kwalifikacji rynkowej z zakresu obsługi i serwisowania robotów przemysłowych wspólnie z Instytutem Badań Edukacyjnych, przedsiębiorcami Jabil i Flint,
- przygotowanie koncepcji oraz wniosku o dofinansowanie na rozbudowę CPRP,
- realizacja projektu *Kompetencje Przemysłu Przyszłości* współfinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020 działania 5.5 *Kształcenie ustawiczne*. W ramach projektu przewidziano szkolenia zawodowe dla pracowników MŚP, m.in. z zakresu spawania, CNC, obsługi żurawia portowego, druku 3D, obsługi robotów przemysłowych,
- przygotowanie propozycji zmian dotyczących szkolnictwa i rynku pracy do Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 i Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030, a także udział w komisji ds. przygotowania Regionalnych Programów Strategicznych dla województwa pomorskiego.

Ponadto zarządzający kontynuował działania związane z prowadzeniem klasy patronackiej w CKZiU nr 1 w Gdyni – monter kadłubów jednostek pływających, a także wraz z WIKA Polska w Zespole Szkół Technicznych we Włocławku oraz z MrGarden w Zespole Szkół Rolniczych w Grudziądzu.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

PSSE zaangażowana jest w działalności Pomorskiego Klastra ICT Interizon, Bałtyckiego Klastra Ekoenergetycznego, Bałtyckiego Klastra Morskiego i Kosmicznego.

W marcu 2020 r. w Gdańskim Parku Naukowo-Technologicznym (należącym do zarządzającego strefą pomorską) odbył się EIT Health Info Day dla przedstawicieli startupów i przedsiębiorców, zorganizowany przez Centrum Transferu Technologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Pomorski Klaster ICT Interizon i zarządzający strefą byli partnerami tego spotkania informacyjnego. We współpracy z klastrem zorganizowane zostało wydarzenie sieciujące Inteligentnych Specjalizacji Pomorza z przedsiębiorcami z Finlandii. Głównym tematem były możliwości współpracy w zakresie *Przemysłu 4.0*, w tym rozwiązania dla branży morskiej w zakresie Artificial Intelligence of Things (AIoT). Ponadto klaster Interizon był partnerem drugiej edycji BioTech Daily w formule online poświęconej projektom badawczo-rozwojowym oraz innowacyjnym rozwiązaniom ICT stosowanym w medycynie. W GPN-T odbyła się kolejna, 10. edycja konferencji *Interizon Day*. Przedstawiciele branży ICT na Pomorzu spotkali się zdalnie by podsumować osiągnięcia mijającego roku oraz poznać możliwości współpracy na nadchodzące miesiące.

W 2020 r. Bałtycki Klaster Morski i Kosmiczny został zaproszony do międzynarodowego projektu *Galatea*, w ramach którego finansowani będą przedsiębiorcy z grupy MŚP cechujący się innowacyjnością i dążeniem do zdobycia nowych rynków w sektorach gospodarki morskiej. Projekt zakłada wspieranie rozwoju innowacji technologicznych i procesowych w następujących obszarach: porty (Smart & Green Ports), statki (Smart & Green Ships), stocznie (Smart & Green Shipyard) oraz nadzór i kontrola akwenów morskich (Maritime Surveillance). Zarządzający strefą pomorską jako właściciel Bałtyckiego Parku Nowych Technologii w Gdyni i członek Bałtyckiego Klastra Morskiego i Kosmicznego aktywnie uczestniczył w pracach związanych z promocją i rozwojem tego projektu.

Strefa pomorska jest sygnatariuszem II Porozumienia na Rzecz Inteligentnych Specjalizacji Pomorza przygotowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego. Porozumienie zakłada utrzymanie dotychczasowych postanowień dot. współpracy przy czterech kluczowych dla tego regionu sektorach. Przedstawiciele zarządzającego strefą zaangażowani są w prace w Radzie ISP 3 – Technologie efektywne w produkcji, przesył, dystrybucji i zużyciu energii i paliw oraz Radzie ISP 4 – Technologie medyczne w zakresie chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia, a także w Radzie ISP 1 – Technologie offshore i portowo-logistyczne.

9. Słupska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W 2020 r. Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (PARR) zarządzająca strefą słupską była partnerem i sponsorem organizowanych przez Biuro Karier Politechniki Koszalińskiej 18. Środkowopomorskich Targów Pracy GlobalLogic Job Fair, których poszczególne lokalne edycje rozpoczęły się jeszcze w 2019 r. i odbyły się w Kołobrzegu, Szczecinku oraz Słupsku. W 2020 r. odbyła się finalna część w Koszalinie na terenie Politechniki. Przygotowano materiały reklamowe dotyczące działalności PARR, w tym Słupskiego Inkubatora

Technologicznego, Specjalistycznych Usług Doradczych i Polskiej Strefy Inwestycji na stronie internetowej organizatora targów oraz na stoisko wystawiennicze. Ponadto pozyskano oferty pracy od przedsiębiorców strefowych, które przekazywane zostały uczestnikom tych targów.

W ramach Pracowni Odnawialnych Źródeł Energii w Słupskim Inkubatorze Technologicznym, zarządzanym przez PARR, specjaliści – praktycy branżowi przeprowadzili zajęcia praktyczne w następujących tematach: budownictwo energooszczędne, wiatrowe oraz kolektory słoneczne. Szkolenia były skierowane do wybranych uczniów Powiatowego Centrum Edukacyjnego – Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Lęborku. Łącznie odbyły się 42 godziny zajęć, z czego część w formule online z uwagi na pandemię COVID-19.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

W 2020 r. PARR kontynuowała współpracę z klastrami, w których jest współzałożycielem i partnerem: Szczecińskim Klastrem Meblowym, Słupskim Klastrem Bioenergetycznym, Klastrem Transportowo-Logistycznym Północ-Południe, Klastrem Metalowym Metalika, Polskim Klastrem Budowlanym. Zarządzający strefą podpisał też list intencyjny o współpracy z Pomorskim Klastrem ICT Interizon.

W ramach rozwoju Słupskiego Klastra Bioenergetycznego opracowano fiszkę projektową w celu ujęcia planowanych działań klastra w zakresie rozwoju energetyki i stworzenia lokalnej wyspy energetycznej jako strategicznych w ramach Krajowego Planu Odbudowy. Rola klastra będzie skupiać się m.in. na koncentrowaniu energii z istniejących źródeł odnawialnych dla przedsiębiorców zlokalizowanych w podstrefie Słupsk - Włynkówko. Planowane jest wybudowanie kolejnych źródeł wytwórczych o mocy do 10 MW na terenach będących własnością PARR, zlokalizowanych w sąsiedztwie słupskiej oczyszczalni ścieków.

10. SSE „Starachowice”

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający SSE „Starachowice” jest jednym z założycieli Świętokrzyskiego Klastra Edukacji Zawodowej (ŚKEZ). Tworzą go instytucje szkolnictwa wyższego, szkolnictwa branżowego, przedsiębiorstwa, instytucje wsparcia biznesu, przedstawiciele samorządów i władz województwa. Strefa współpracuje też ze Świętokrzyską Komendą OHP, wspierając młodzież w dotarciu do przedsiębiorstw strefowych.

W ramach porozumienia zawartego z Powiatem Starachowickim, Regionalną Izbą Gospodarczą i Akademią Przedsiębiorczości zarządzający strefą podejmował działania na rzecz rozwoju i promocji kształcenia zawodowego dostosowanego do potrzeb pracodawców na danym rynku pracy oraz współpracy pomiędzy placówkami edukacyjnymi i przedsiębiorcami. Strefa jest instytucją partnerską przy realizacji 2. edycji projektu *Kształcimy specjalistów – rozwój edukacji zawodowej dla Starachowic*, współfinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 poddziałania 08.05.01 *Podniesienie jakości kształcenia zawodowego oraz wsparcie na rzecz tworzenia i rozwoju CKZiU*. Głównym celem tego projektu jest rozwój i podniesienie atrakcyjności kształcenia zawodowego w Technikum nr 1, Technikum nr 2 oraz w Branżowej Szkole I stopnia nr 1 w Starachowicach.

Zarządzający strefą angażuje się w realizację programów pilotażowych we współpracy ze szkołami branżowymi i przedsiębiorcami, których celem jest wsparcie zdobywania wykształcenia, umiejętności i kwalifikacji zawodowych ukierunkowanych na elektronikę i informatykę. Zarządzający jest współorganizatorem European Rover Challenge, największych w Europie międzynarodowych zawodów robotyczno-kosmicznych, w których udział biorą zespoły uniwersyteckie z całego świata. W 2020 r., z uwagi na pandemię, zawody zostały przeniesione do rzeczywistości wirtualnej, gdzie na specjalnej platformie odwzorowującej rzeczywisty tor przeszkód zawodnicy z całego świata rywalizowali w konkurencjach, m.in. w zdalnym sterowaniu łazikiem marsjańskim.

11. Suwalska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W roku 2020 zarządzający strefą nawiązał współpracę z Wydziałem Mechanicznym Politechniki Białostockiej, biorąc m.in. udział przy organizacji staży u przedsiębiorców działających w strefie, które odbywały się w związku z realizacją projektu *Zintegrowany Program Politechniki Białostockiej na rzecz Rozwoju Regionalnego*, finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój działania 3.5 *Kompleksowe programy szkół wyższych*. Zarządzający podjął decyzję dotyczącą sfinansowania nagród w konkursie o Nagrodę Rady Przedsiębiorców na najlepszą pracę dyplomową Wydziału Mechanicznego Politechniki Białostockiej w dziedzinie nauk inżyniersko-technicznych.

Zarządzający, na prośbę Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku, wziął udział w konsultacji uregulowań dotyczących wykazu zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonana refundacja kosztów poniesionych przez pracodawcę. W ramach tych konsultacji strefa badała potrzeby przedsiębiorców w zakresie najbardziej pożądanego kierunku kształcenia. Przedstawiciele strefy wzięli również udział w seminarium branżowym *Promocja szkolnictwa branżowego i upowszechnienie zmian w kształceniu zawodowym*, które odbyło się w Zespole Szkół nr 1 im. Jędrzeja Śniadeckiego w Ełku. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w Olsztynie Delegatury w Ełku, przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, dyrektorzy szkół, nauczyciele, doradcy zawodowi, przedstawiciele pracodawców i rodziców. Zorganizowano także wizytę studyjną studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Edwarda Szczepanika w Suwałkach u przedsiębiorcy Aspi.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. jest członkiem czterech klastrów: Klastra Obróbki Metali, który jest Krajowym Klastrem Kluczowym, Grajewskiego Klastra Przedsiębiorczości, Polish Wood Cluster i Polskiego Klastra Budowlanego, który również posiada status Krajowego Klastra Kluczowego.

Wspólnie z Polskim Klastrem Budowlanym strefa wzięła udział w Międzynarodowych Targach BUDMA 2020 w Poznaniu. W ramach współpracy zarządzający strefą rozpowszechniał wśród inwestorów informacje o działaniach podejmowanych przez Klastr Obróbki Metali, których beneficjentami mogliby zostać.

12. Tarnobrzaska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2020 r. zarządzający strefą kontynuował współpracę z instytucjami działającymi na lokalnym rynku pracy, realizując następujące przedsięwzięcia związane z przygotowaniem kadr dla przemysłu w branżach reprezentowanych przez przedsiębiorców działających w strefie:

- rozesłano drogą elektroniczną do organów prowadzących placówki edukacji zawodowej działające na terenie wybranych powiatów woj. lubelskiego i mazowieckiego oraz do organizacji zrzeszających przedsiębiorców z tych powiatów ankiety dotyczące form współpracy, oczekiwań względem kierunków kształcenia oraz przyszłych działań w tym zakresie, a także zgromadzono dane statystyczne dotyczące lokalnego szkolnictwa z powiatów, w których działa strefa tarnobrzaska, ze szczególnym uwzględnieniem województwa lubelskiego,
- zainicjowano cykl warsztatów kompetencji miękkich dla uczniów szkół branżowych jako pilotaż w Zespole Szkół nr 2 w Nowej Dębie,
- objęto patronatem konkursy dla uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, m.in. konkurs w ramach *Dni Bezpiecznego Internetu* organizowanych przez Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli, konkurs *Supertechnik Regionu* przeprowadzony przez Wydział Mechatroniki Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Sandomierzu oraz konkurs języka angielskiego zorganizowany przez Wydział Anglistyki ww. uczelni,
- udzielono pomocy w uzyskaniu wsparcia na wyposażenie Zespołu Szkół nr 2 w Nowej Dębie w sprzęt IT z Fundacji ARP S.A.,
- odbyto rozmowy z inwestorami z branży spawalniczej i chemicznej na temat możliwości współpracy z lokalnym szkolnictwem branżowym,
- przeprowadzono konsultacje dotyczące utworzenia nowego kierunku na Państwowej Uczelni Zawodowej w Tarnobrzegu związanego z e-commerce.

13. Wałbrzyska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W ramach działalności Klastra Edukacyjnego INVEST in EDU zarządzający strefą:

- zakończył pilotażowy program nauczania praktycznego u przedsiębiorców dla studentów Wydziału Mechatroniki Pojazdów Politechniki Wrocławskiej Filii w Wałbrzychu,
- zorganizował spotkanie z samorządowcami z województwa łódzkiego, którego celem było przybliżenie działalności klastra edukacyjnego i wsparcia szkolnictwa przez strefę wałbrzyską,
- uczestniczył w rozdaniu dyplomów absolwentom logistyki (studiów I stopnia) w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Wałbrzychu. Zarządzający ufundował nagrodę finansową i dyplom dla najlepszej pracy dyplomowej oraz upominek i dyplom dla promotora tej pracy,
- promował działalność klastra i szkolnictwo branżowe w wywiadzie opublikowanym w tygodniu regionalnym oraz w Studio Espresso, w ramach projektu *Zawodowy strzał w 10!*,

- opracował koncepcję projektu *Centrum Szkoleniowego WSSE*,
- współpracował z Politechniką Wrocławską w celu doprecyzowania możliwości współpracy przy *Konsorcjum Dolnośląskie Centrum Cyfryzacji i Przemysłu 4.0* oraz przy *Centrum Szkoleniowym WSSE*.
- wziął udział w debacie *Branżowa szkoła przyszłości – wyzwania rynku pracy* w ramach Forum Ekonomicznego 2020,
- uczestniczył w spotkaniu roboczym kierownictwa i przedstawicieli Politechniki Wrocławskiej z delegacją światowej sieci badawczej Fraunhofer Gesellschaft,
- wspólnie z przedstawicielem klastra wziął udział w spotkaniu w formule online z Prorektorem do spraw współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym z Politechniki Opolskiej dotyczącym wspólnych inicjatyw,
- uczestniczył w XII Akademickich Targach Pracy online na Politechnice Opolskiej, przeprowadził webinar *Młodzi na rynku pracy - wyzwania i szanse* i zaprezentował oferty pracy przedsiębiorców strefowych na stoisku strefy i klastra,
- pozyskał nowych członków, tj. przedsiębiorców: Profile Ruben Skrzypiec, ETK i Mondi BZWP oraz szkoły: Zespół Szkół Budowlanych im. Księcia Jerzego II w Brzegu, Zespół Szkół Ekonomicznych w Nysie, Niepubliczną Szkołę Podstawową „Eureka – Szkoła z Klasą” w Wałbrzychu, Publiczną Szkołę Podstawową z oddziałami integracyjnymi nr 26 w Wałbrzychu, Publiczną Szkołę Podstawową nr 2 im. Orła Białego w Wałbrzychu.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Tak jak we wcześniejszych latach działania zarządzającego na rzecz rozwoju klastrów koncentrowały się na Dolnośląskim Klastrze Motoryzacyjnym (DKM), którego jest liderem wspierającym oraz Dolnośląskim Klastrze Lotniczym (DKL). Działania te polegały na:

- organizacji spotkania w ramach grupy HR i omówieniu możliwości nowych inicjatyw DKM oraz udziale w wykładzie *Programy rozwoju pracowników*,
- objęciu patronatem i udziale w imprezach branżowych, np. II Forum Mycia Przemysłowego 2020 we Wrocławiu, II Międzynarodowego Forum Czystości Technicznej & EXPO w Jasionce pod Rzeszowem,
- realizacji projektu *Rady ds. kompetencji w sektorze motoryzacyjnym (z uwzględnieniem elektromobilności)*,
- przygotowaniach do przystąpienia do konsorcjum European Automotive Cluster Network for Joint Industrial Modernisation. (EACN) i współpracy z konsorcjum,
- zakończeniu projektu *Granty na usługi doradcze dla MŚP z obszaru legnicko-głogowskiego*,
- zaangażowaniu się (jako partner stowarzyszony) w projekty Politechniki Wrocławskiej,
- współpracy z partnerem DKM przy organizacji webinarium dotyczącego elastycznych i modułowych linii produkcyjnych,
- udziale w VI Kongresie Klastrów Polskich *Klasy narzędziem polityki rozwoju regionów i wsparciem realizacji programu Next Generation EU*,
- opracowaniu raportu o sytuacji przedsiębiorców z branży lotniczej w obliczu pandemii,
- przygotowaniu do Walnego Zebrania DKL.

14. Warmińsko-Mazurska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2020 r. zarządzający strefą kontynuował działania w ramach *Programu Wspomagania Uczniów w Wyborze Zawodu Laboratorium – Mój profil*. Ze względu na sytuację pandemiczną realizacja programu została ograniczona, a wycieczki zawodoznawcze do przedsiębiorców zostały zastąpione spotkaniami w formie czatu z przedsiębiorcą.

Podsumowanie

Rok 2020 charakteryzował się mniejszą dynamiką zmiennych opisujących efekty funkcjonowania specjalnych stref w porównaniu z 2019 r. Dynamika nakładów inwestycyjnych i nowych miejsc pracy była dodatnia, ale tylko w przypadku nakładów inwestycyjnych wzrost przekroczył 10%. Dynamika zatrudnienia ogółem była natomiast ujemna.

W 2020 r. nie wydano żadnego zezwolenia na prowadzenie działalności na terenie strefy. Było to wynikiem wprowadzenia nowego instrumentu wsparcia na mocy *ustawy o wni*, który zastąpił specjalne strefy ekonomiczne. Zgodnie z tą ustawą wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej było możliwe wyłącznie do 15 czerwca 2019 r. Od dnia wejścia w życie aktów wykonawczych do *ustawy o wni*, tj. od dnia 5 września 2018 r. zarządzający strefami wydają natomiast decyzje o wsparciu dla przedsiębiorców planujących inwestycje na terenie całej Polski. W związku z tym, że część zezwoleń utraciła moc w trakcie 2020 r. łączna liczba zezwoleń ważnych na koniec ubiegłego roku spadła w stosunku do 2019 r. o 4,3%.

Wdrożenie nowego instrumentu wsparcia – wzorowanego na specjalnych strefach ekonomicznych, ale stosowanego także poza ich obszarem – i jednocześnie wygaszanie instrumentu stref wiązało się z rezygnacją ze zmian obszaru i granic specjalnych stref ekonomicznych. Łączna powierzchnia stref w 2020 r. nie uległa więc zmianie.

Na poniższych wykresach przedstawiono zmiany obszaru stref, wielkości poniesionych przez przedsiębiorców nakładów inwestycyjnych i liczbę utworzonych nowych miejsc pracy w latach 2003–2020.

